

A SZEGHALMI JÁRÁS AGRÁRFÖLDRAJZI VISZONYAI
AZ 1970-ES ÉVEK ELEJÉN

NYÉKI LAJOS

DOKTORI ÉRTEKEZÉS

SZEGHALOM
1976

TARTALOM

Bevezetés.....	3
I.A szeghalmi járás mezőgazdaságának természeti földrajzi alapjai.....	8
Felszín.....	8
Vizrajz.....	10
Éghajlat.....	12
Talaj.....	15
II.Munkaerő-gazdálkodás.....	19
1.A munkaerő száma és szerkezete.....	19
2.A munkaerő ellátottság alakulása és fel- használtságának mértéke.....	25
III.A mezőgazdasági termelés technikai felté- telei.....	31
1.A gépesítés színvonala és területi eltéré- sei.....	31
2.Talajerőpótlás.....	33
A.Szervestrágyázás.....	34
B.Mütrágyázás.....	36
C.Öntözés.....	40
IV.A földterület művelési ágak szerinti haszno- sitása.....	44
V.A szántóföldi növénytermesztés.....	53
1.Kenyérnövények termesztése.....	53
A búza.....	53
A rizs.....	59
2.Szemestakarmányok termesztése.....	60
A kukorica.....	60
Az árpa.....	62
A zab.....	67
Takarmányborsó.....	68
3.Szálás és lédús takarmányok termesztése...	68
Lucerna.....	70
Vöröshere.....	72

Csalamádé és silókukorica.....	74
Zabosbükköny.....	74
Egyéb szálaskarmányok.....	76
4.Ipari növények termesztése.....	81
Napraforgó.....	81
Cukorrépa.....	84
A repce.....	85
Olajlen.....	86
Mák.....	86
Rostkender.....	86
5.Zöldségtermesztés.....	87
6.Egyéb növények termesztése.....	90
VI.Az állattenyésztés.....	92
A szarvasmarha tenyésztés.....	96
Sertésenyésztés.....	98
Lótenyésztés.....	101
Juhtenyésztés.....	101
Baromfitenyésztés.....	102
VII.A fejlettségi szint területi különbségei....	105
Irodalom.....	107
Függelék.....	110

Bevezetés

Dolgozatomban a szeghalmi járás mezőgazdasági termelőszövetkezeteinek közös gazdaságait elemzem az 1970-1974 közötti helyzetnek megfelelően. A járás a Dél-Alföld gazdasági körzet É-i, ÉK-i részén fekszik. A tsz-ek többsége kedvezőtlen természeti adottságok között gazdálkodik. Mintegy 36000 ha szántóterület 1 ha-ra eső átlagos aranykorona értéke 15,5-20 között van. Mivel a mezőgazdasági termelés fejlettségi színvonalát a természeti adottságok nagymértékben befolyásolják, nyilvánvaló, hogy a gyenge természeti adottságú területeken a gazdálkodás sokkal kockázatosabb, mint a jobb természeti adottságokkal rendelkező vidékeken.

Az 1970-es népszámlálás adatai szerint a szeghalmi járás területe 121978 ha, népessége 62076 fő. /1949-ben 72719 fő, 1960-ban 69565 fő volt a járás lakóinak száma. /A népsűrűség 50,9 fő/km², amely a járások között a megyében a legalacsonyabb. Ez a népsűrűség a mostohább természeti földrajzi adottságokon kialakult, kevésbé intenzív mezőgazdasággal, fejletlen iparral, valamint az infrastruktúra alacsony színvonalával magyarázható /Krajkó Gy. 1974/.

A külterületen az összes lakosság 8,8 %-a él, amely alacsonyabb a megyei átlagnál.

A járás népességének gazdasági aktivitás szerinti megoszlása 1970-ben a következő volt:

aktiv kereső : 25356

inaktív kereső: 6613

eltartott : 30107

Az aktív keresők népgazdasági ágak szerinti megoszlása
1970-ben:

	Járás		Megye	
	fő	%	fő	%
Ipar	3527	13,9	54295	26,6
Építőipar	1937	7,6	11679	5,7
Mezőgazdaság	14643	57,8	89247	43,7
Szállítás	1175	4,6	10054	4,9
Kereskedelem	1365	5,4	13440	6,6
Egyéb	2709	10,7	25555	12,5
Összesen	25356	100,0	204270	100,0

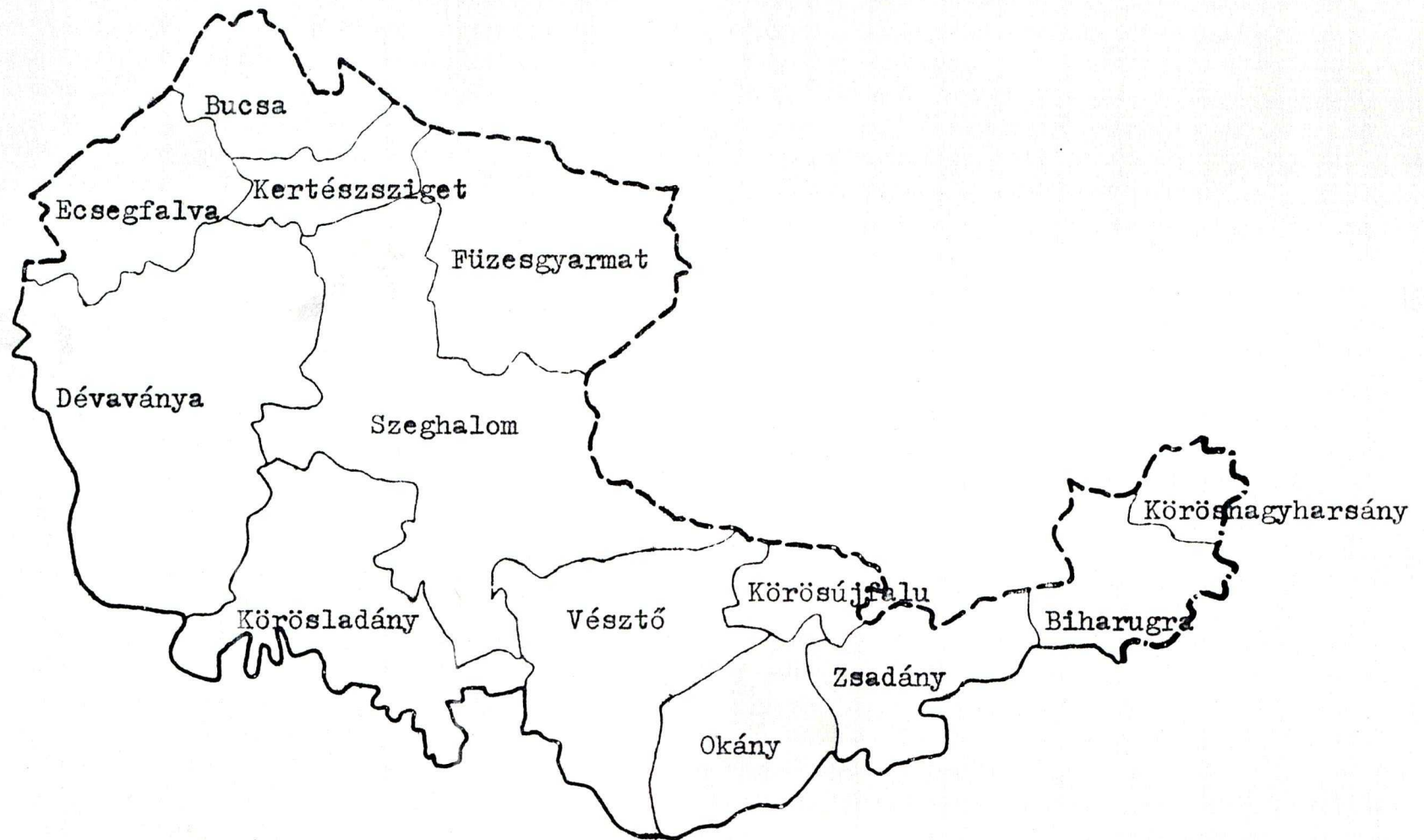
Megyei szinten az aktív keresők aránya a szeghalmi járásban a legalacsonyabb, és ezzel párhuzamosan az eltartottaké a legmagasabb. Az ipari keresők aránya 10,8 %-kal alacsonyabb, mint az azóta megszűnt békési járásban, amely a megyében a legmagasabb aránnyal rendelkezett.

A mezőgazdasági dolgozók arányát tekintve a megye járásai közül a szeghalmi járás 57,8%-os részesedésével a mezőkovácsházi járást követi, ahol a legmagasabb az arány.

A vizsgált ötéves időszakban a járás 13 községében /1. ábra/ 24 termelőszövetkezet működött több mint 73000 ha-on, amely a megye összes termelőszövetkezeti földterületének 21 %-át képezi. A tsz-ek száma 1974-ben 21-re csökkent.

Az átlagos üzem nagyság vonatkozásában a következő változás történt: 1965-ben 2613 ha; 1970-ben 3059 ha; 1974-ben 3498 ha volt átlagosan 1 tsz területe. 1972-ben az országban 2314 tsz volt, amelyeknek átlagos területe 2297 ha.

1. ábra. A járás községei

A járás tsz-einél jól megfigyelhető a területkoncentráció, amely 1975-ben még erőteljesebb lett. Vizsgálataim a nagyarányú területkoncentrációt közvetlenül megelőző időszakokra esnek.

Elemzéseim alapegysége a község, tehát a több termelőszövetkezettel rendelkező településeknél összevonást hajtottam végre.

Békés megye járásai közül a szeghalmi járás rendelkezik a legnagyobb mezőgazdasági területtel, ezen belül a szántóterület is a legnagyobb. Jellemzője a járásnak a nagy területen történő búzatermelés, a megye járásai közül itt termelik a legnagyobb területen, de a termésátlagok a megyei átlag alatt vannak. Kiemelkedően nagy területen termelik az ipari növények közül a napraforgót. A takarmánynövények vonatkozásában pedig a lucernát, silókukoricát és csalamádét kell kiemelni. Az állattenyésztés tekintetében a megye juhállományának közel fele a szeghalmi járásban található, így a járások között az első helyen áll. A szarvasmarha állomány is az első helyen van a járások között. A loo ha mezőgazdasági területre jutó számosállat mennyisége viszont 1973-ban és 1974-ben a békési, a mezőkovácsházi és a szarvasi járások után következett.

A szeghalmi járás a vasút és a közúthálózat^t segítségével kapcsolódik be a megye, illetve az ország vérkeringésébe. A járás községei közül Biharugra, Bucsá, Ecsefalva, Kertész-sziget és Zsadány nem rendelkezik vasúttal. E településeket az autóbuszforgalom köti össze a járási és a megyei székhellyel. A járást átszeli a 47-es közút, amelyen Békéscsaba

jól megközelíthető. A többi közút igen gyenge minőségű. A bekötő utak száma és állapota nem kielégítő, bár ebben a vonatkozásban bizonyos előrelépés tapasztalható /Körösladány, Szeghalom, Füzesgyarmat/. A járásban keskeny vágányú vasút is üzemelt, amely a járás É-i részét kötötte össze Szeghalommal. Gazdaságtalan üzemeltetés miatt 1971-ben megszüntették, és helyette közúton bonyolítják le a személy és áruszállítást. A terület közút- és vasuthálózatának korszerűsítése fontos feladat, mert a közlekedés lehetőségei nagybán befolyásolják a mezőgazdaság fejlődését, árugazdálkodását. A járás olyan létesítményei, mint a 2000 vagonos gabonasiló, a füzesgyarmati és a vésztői sertéskombinátorok, az V. ötéves tervben is bővülő Sárréti Tejüzem szükségessé teszik a közút és vasút fejlesztését.

I.A szeghalmi járás mezőgazdaságának természeti föld- rajzi alapjai

A gazdaságföldrajzi ágazatok közül a mezőgazdasági termelésre hatnak legerőteljesebben a természetföldrajzi adottságok. A környezet tényezőinek mindegyike közvetlenül vagy közvetve hat a mezőgazdasági termelés szerkezetére és fejlődésének irányára. A természetföldrajzi helyzet eleve kizárhatja bizonyos növények gazdaságos termelését, más növények termelésére pedig kedvező feltételeket biztosíthat. A domborzati, éghajlati, vízrajzi és talajviszonyok közvetlenül hatnak a mezőgazdasági termelésre. A szeghalmi járás viszonylag kis területéből következően az éghajlati viszonyok lényeges eltérést nem mutatnak. A növénytermesztés bizonyos eltérései elsősorban a különböző talajadottságok következményei.

Magyarország természeti földrajzi tájbeosztását tekintve a szeghalmi járás a Berettyó-Körösvidék középtájon/mezőrégió/ helyezkedik el /Pécsi M.-Somogyi S.1967/.

Felszín

A terület sekély medence, amely csak néhány méterrel fekszik mélyebben, mint a környező területek. E holocénkori süllyedék természetes határát az üledékminőségek határozzák meg. A járás nagyobb része olyan tökéletes síkság, mint a Hortobágy vagy a Nagykunság /Papp A.1969/. A Berettyó-Körös-vidék a pleisztocénban és az óholocénban a Tiszántúl vizeinek erózióbázisa /Papp A.1969/, az Alföld hidrogeográfiai vezértengelye volt, így sok folyó

irányát meghatározta. Mivel a pleisztocén üledéket a folyók több irányból és különböző távolságból hordták össze, abban előfordulnak finom és durva rétegek. A pleisztocén folyóvízi hordalék vastagsága Szeghalom körzetében a 300 m-t is meghaladja. A Berettyó-Körös-vidék felszínét szinte teljesen holocén folyóvízi üledékek építik fel /Papp A. 1969/. Túlryomóan újholocén felszín van a Hortobágy-Berettyó és a Berettyó közti területen, valamint a Fehér- és Kettős-Körös és a Sebes-Körös között. Az újholocén felszín jellemzője az áttelepített iszapos lösz, iszapos agyag és agyag. A legmélyebb részeken tőzeg és kotu is képződött.

A szeghalmi járás a Kis- és a Nagy-Sárrét egy részét is magába foglalja. A Kis-Sárrét a Sebes-Körös hordalékkúpjának D-i lábánál jött létre. Kialakulásában szerepet játszott a folyóhát, amely Szeghalom-Körösladány között gátolta a Sebes-Körös lefolyását. A medence létrehozásában a Sebes-Körös is szerepet játszott. Biharugra-Zsadány-Okány-Vésztő vonalán haladó egykori medrének partkörnyékét magasítva, D-i határát jelölte ki annak a teknőnek, amelybe később belefolyt /Papp A. 1969/. A Nagy-Sárrét a Sebes-Körös hordalékkúpjának Ny-i lábánál alakult ki, amelyet É és D felől folyóhátak fogják közre. A Berettyó vize a kialakult zárt teknőben szétterült. A Nagy-Sárrét felszíni üledékeinek többsége réti agyag.

A járás K-i részének tengerszint feletti magassága kb. 91-93 m /Andó M. 1974/. Ez a terület folyóvízzel feltöltött és érhálózáttal kimunkált. Az itt tapasztalható felszíni forma és felszinközeli üledék a sebes-körösi hordalékkúp felszíni

maradványait bizonyítja.

Vizrajz

Békés megye felszíni vízfolyásainak kialakulása szoros kapcsolatban volt a felszín fejlődésével/Andó M.1974/.A pleisztocén elején az Alföld egyes területei különböző mélységbe zökkentek le,ez a jelenség az akkori folyóvízhálózat képét meghatározta.Ebben az időszakban különült el az a pleisztocén medence,amely a későbbi Sárrétek területét képezi.A pleisztocén időszak közepére a Zagyva-Tiszai árok teljesen feltöltődik,s ennek következtében az É-i hegységekből eredő folyók az Ér-Berettyó-Körös mélyvonalba folynak.A Sárrétek kiterjedt süllyedéke magához vonzotta a Tiszántúl folyóit /Andó M.1974/.

Az óholocénban a peremsüllyedések következtében az Alföld hidrogeográfiai tengelye a Tisza lett.Az Ér-Berettyó-Körös mélyvonal sokat veszített jelentőségéből.Hidrográfiailag a megye területén két térszintípust különböztünk meg: a békési-sík ármentes pleisztocén térszínét és az alacsony holocén térszint /Andó M.1974/,amely vizekben gazdag terület.Ezen az alacsony holocén térszínen fekszik a szeghalmi járás is.Itt a tökéletes feltöltődés következtében a felszín elegyengetődött.Az egyenletes feltöltődésnek és a kismértékű felszíni lejtésnek az lett a következménye,hogy az árvízmentesítést megelőző években a folyók szabadon kalandoztak ezen a területen.A folyómedrek helyváltoztatásának következtében a kanyarulatok több helyen túlfejlődtek és sok folyókanyar lefűződött,ezért a mai

folyók környékén sok morotvát, folyókanyarulatot találunk. Áradások alkalmával az alacsonyabb területek viz alá kerültek. Egyes területeken áradástól-áradásig pangó vizek, mocsárfelületek keletkeztek. A legkiterjedtebb a Sárrétek vidéke volt. A Berettyó és mellékvizei által létrehozott Nagy-Sárrét területe a lecsapolások és folyószabályozások előtt kb. 800 km² volt. A Sebes-Körös és mellékvizeinek árvizeiből táplált Kis-Sárrét területe kb. 500 km²-re terjedt ki/Somogyi S.1969/.

Az országban az ármentesítés gondolata először a Körösök mentén vetődött fel. A Körösök szabályozására Huszár Mátyás munkatársaival már az 1820-as évek elején részletes vízrajzi térképet készített, ami alapul szolgált a szabályozási munkák műszaki terveinek elkészítéséhez. A Körösök szabályozását a századfordulóra be is fejezték.

A belvizrendezés vonatkozásában igen lényeges az 1877-ben létrehozott Sárréti főcsatorna, az 1893-ban épült Szeghalmi főcsatorna, az 1894-ben megépített Kutas-csatorna, az 1903-1904-ben megépült Alsóréhegyi csatorna. A Holt-Sebes-körös belvizrendszer a Cigányfoki csatornával 1942-ben létesült/Ihrig D.1973/.

A járás területén áthaladó Sebes-Körös az Erdélyi-Szigethegység Ny-i részén Körösfőnél ered. A szabályozások előtt a folyómeder Körösnagyharsánytól a Kis-Sárrét D-i peremét követte, de feltöltődése miatt az árvizek szétterültek a mocsárban. Ezért Körösnagyharsánytól kezdve a Szeghalom körzetében lévő Foki-hidig új 35 km-es csatornát ástak számára. A folyó Körösladány alatt egyesül a

Kettős-Körössel. A Sebes-Körös jobb oldali mellékfolyója a Berettyó, amely mai formájában teljesen új. A szabályozások előtt Bakonszegtől Ny-ra teljesen elterült a Nagy-Sárrét mocsaraiban. Bucsa alatt hatalmas kanyarulatokkal lassan folyt a Mezőtúr alatt levő torkolatáig. A szabályozások következtében mintegy 66%-kal rövidült meg, és most Körösladány felett torkollik a Sebes-Körösbe.

A mezőgazdasági termelés számára igen lényeges a talajviz szerepe is. A talajvízszint ingadozása viszonylag nagy, általában 3-6 m között változik a felszín alatt/Andó M. 1973/. A terület süllyedék jellegéből eredően megfigyelhető a talajviz pangása, gyenge lefolyása. Ennek az a következménye, hogy sok a nagy sókoncentrációjú talajviz. A Sárrétek vidékén nem ritka az 5000 mg/liter sótartalom sem. Kémiai jellegre nézve igen nagy a változatosság. A Sebes-Körös hordalékkúpján a kalcium-hidrogénkarbonátos jelleg dominál. A nátrium gyakori előfordulása az itteni talajvizállásos területeket általában hajlamossá teszi a szikesedésre /Andó M. 1973/.

A rétegvíz tekintetében a Sárrétek vidékén kedvezőtlen a helyzet. Itt a vastartalom 0,5 mg/liternél nagyobb /Rónai A.-Somogyi S. 1969/.

Éghajlat

A terület a meleg, mérsékelten száraz, a forró nyarú éghajlati körzethez tartozik. Jól kimutatható az Erdélyi-Szigethegység módosító hatása, amely a csapadék K-felé történő növekedésében is megnyilvánul /Pécze Gy. 1969/.

1. táblázat. Az átlagos havi, évi, nyári és téli félévi csapadékösszegek/mm/.1901-1950.
/Magyarország Éghajlati Atlasza, II. kötet. Adattár./

Állomás	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Év	IV-IX	X-III
Dévaványa	28	29	32	46	61	67	53	52	42	47	47	38	542	321	221
Ecsefalva	27	28	32	44	55	68	54	52	43	47	46	37	533	316	217
Füzesgyarmat	27	29	31	42	56	69	53	50	41	45	45	38	526	311	215
Szeghalom	29	29	32	44	58	67	53	49	42	48	46	38	535	313	222
Vésztő	30	30	33	45	58	66	53	48	43	49	46	39	540	313	227
Zsadány	29	30	33	43	57	66	51	48	41	50	46	40	534	306	228

A járás átlagos évi csapadék mennyisége 500-550 mm, de Körösnagyharsány és Biharugra térségében 550-600 mm. A téli félév csapadékmennyiségében is észlelhető a K-i rész magasabb értéke /1. táblázat/. A járás a hideg ellenére a szűkös csapadék miatt hóban szegény. Az adriai ciklonok e területen csak ritkán járnak kiadósabb hó csapadékkal. A hótakarós napok száma átlagosan 28-30, ezzel hazánk hóban legszegényebb területei közé tartozik. A kevés hó és a hideg tél miatt gyakori a hótakaró nélküli kemény fagy, amely a mezőgazdaságban jelentős kárt okozhat.

Az évi átlagos felhőzet 55-58 % között változik. Az augusztusi minimum időszakában az égbolt borultsága a sokévi átlag alapján 40-45 %. A napsütéses órák évi összege a K-i részen 2000 óra, a Berettyó vonalától ÉNY-ra 2000-2050 óra között van. A napsütés K-felé történő csökkenése egész évben jellegzetes, amely az Erdélyi-Szigethegység viszonylagos közelségével magyarázható. A téli hónapokban a Körösvidék hazánk napfényben legszegényebb területe.

A terület hőmérsékleti jellemvonása szélsőséges. Alföldünk leghidegebb telü területeihez tartozik. A január középhőmérséklete -2 és $-2,50^{\circ}$ között van. Átlagosan 30 téli napra lehet számítani. A járás területén az első fagyos nap átlagosan október 20-25 között van, Szeghalmon az 1901-1950-es időszak átlagában október 23-án. Az utolsó fagy átlagos napja a járás székhelyén április 12, így a tavaszi fagyveszély elég nagy. Előfordult már április 20-25 között is fagyos éjszaka. A természeti feltételek között a késő tavaszi és a kora őszi fagyok az aszály mellett

igen kedvezőtlenek a mezőgazdaság számára.

A nyári napok száma 80-85, a hőségnapoké 25-30 között változik. Az átlagos évi legmagasabb hőmérséklet az egész járás területén $35,5-36^{\circ}\text{C}$, az átlagos évi legalacsonyabb hőmérséklet pedig -18 és -19°C között van. A tenyészidőszak hőmérsékletére jellemző, hogy annak területi eloszlása és mennyisége kedvező. A mezőgazdasági termeléshez szükséges optimális hőmérsékleti feltételek mindenütt adottak. A Sárrétek vidékén a tenyészidőszak 50 évi napi átlaga $18-18,2^{\circ}\text{C}$ /Andó M.1974/.

A szélviszonyokat vizsgálva szembetűnik, hogy a terület uralkodó szele az ÉK-i. Ez a szélirány a Tiszántúlra jellemző általános légáramlási rendszerrel összhangban van. Az Erdélyi-Szigethegység és az Északi-Középhegység között létrejött "csatorna-hatás" jelentősen befolyásolja a helyi és az általános légcirkulációt is. A Körösök vidékén a téli hónapok szélirány gyakoriságában az uralkodó É-ÉK-i szél mellett a D-DNY-i szelek is jellemzőek. Tavasszal az É-i szelek maradnak uralkodóak, viszont az ÉK-i szélgyakoriság csökken és helyette az ÉNY-i széljárás válik gyakoribbá. Nyáron a NY-ÉNY-i szelek jelentősen megnövekednek. Az őszi hónapokban a Körösök-vidékén a K-i szélgyakoriság fordul elő nagyobb százalékban.

A párányomás itt a legnagyobb, a keletkező harmat a mezőgazdaság számára pozitív tényező.

Talajok

A Körös-vidék az Alföld egyik legmélyebben fekvő leg-

nagyobb mocsárvidéke volt. A talaj anyakőzete itt főleg álló-és időszakos vizborítások elöntéseiben ülepedett le /Andó M.1974/. A mélyedéseket kitöltő finom hordalék a távolabbi környékből főleg vízi úton mosódott le és eltérő vastagságban halmozódott fel. Ez az üledékfelhalmozódás változatos összetételű felszinkközeli üledéket eredményezett. Az állandó vizborítású területeken nagy kiterjedésű agyagfelületek keletkeztek.

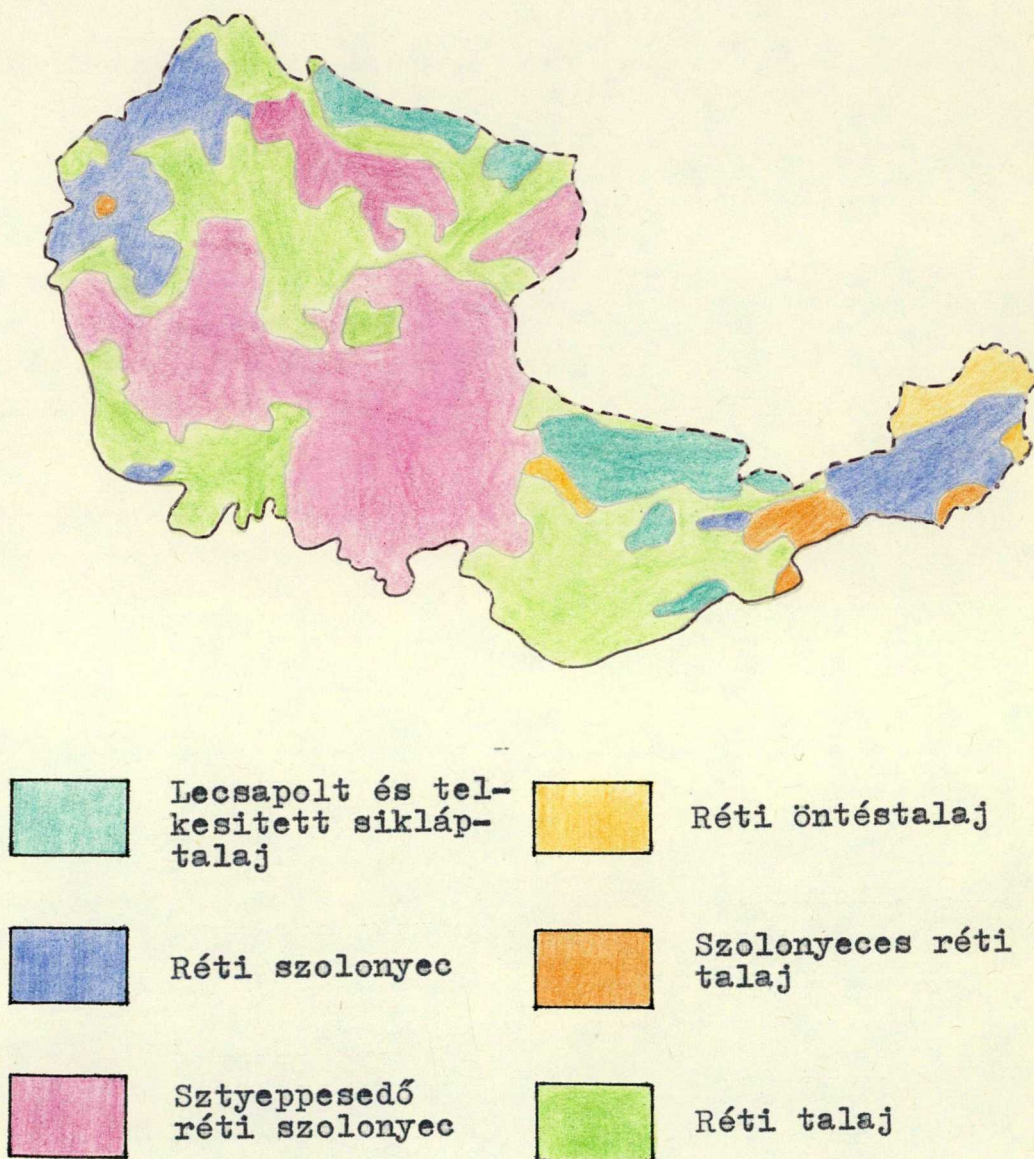
A mezőgazdasági művelés szempontjából a réti talajok a nehezen művelhető talajfélések közé tartoznak. Agyagtartalmuk és humuszanyaguk nagyfokú kötöttséget idéz elő. Jellemzőjük a rossz vízvezetőképesség, gyakori rajtuk a vízállás. Csak igen szűk nedvességhatárok közt művelhetők eredményesen, mert nedvesebb állapotban a szántás szalonnás lesz és a kiszáradás után kemény rögökre esik szét. Száraz állapotban a szántás rögös és így nem készíthető megfelelő magágy. A Körösök-vidékén az öntésiszap is megtalálható. Ez az üledék ott fordul elő nagyobb mennyiségben, ahol a folyók sorozatos kiöntése következtében folyatölágos üledéksort tudott felhalmozni.

A Kis- és a Nagy-Sárréten gyakori képződmény a réti agyaggal egyidős tőzeg és kotu, melyek kialakulásában az ^{alacsony} fekvésű Sárrétek mocsarai, a nádasok, zombékok kedvező feltételeket biztosítottak. A Kis-Sárrét felső tőzeges, kotus rétege az erózió következtében kivékonyodott vagy agyaggal, iszappal, homokkal erősen átkeveredett. A vizsgált területen a szolonyec típusú szikesek és ezek meszes-szódás változatai is gyakoriak. A táj szikes talajain eredményesen alkalmazták a sárgaföldterítést, a mészkőporos és

cukorgyári mészsizapos meszezt. Ilyen talajjavítást alkalmaztak például Szeghalmon és Vésztőn. A vizsgált terület réti és szikes talajaira jellemző a sztyeppesedés. Ez a folyamat a talajok vizgazdálkodásának megváltozása következtében lép fel/Andó M. 1974/. A sztyeppesedés folyamatának hatására változás következik be a humuszanyagok minőségében, a levegőzöttségben, tápanyagfeltáródásban és a megkötődés folyamatában. A sztyeppesedést a szántóföldi művelés szempontjából kedvező átalakulásnak tekintjük. A szeghalmi járás területén hat talajtípus a jellemző /1.a. ábra/.

1.a.ábra.A szeghalmi járás talajtipusai
/A Dél-Alföld Atlasza alapján/

II. Munkaerő-gazdálkodás

1. A munkaerő száma és szerkezete

A járás tsz-eiben 1970-74 között a foglalkoztatottak száma csökkent. 1974-ben 26 %-kal kevesebb munkaerőt foglalkoztattak, mint 1970-ben. A megyében 22 %-os volt a fogyás. Legnagyobb változás a foglalkoztatott családtagok számában történt /2. táblázat/.

A közös gazdaságok munkáiban foglalkoztatottak számának alakulása községenként jelentős eltérést mutat /1. függelék/. Igen jelentős a csökkenés Dévaványán, Vésztőn, Körösladányban és Szeghalmon. A nagyarányú változás összefüggésben van azzal, hogy ezek a nagyközségek jelentősebb ipari tevékenységre adnak lehetőséget, illetve az iparosodó Szeghalom biztosít munkaalkalmat. Az iparosodó településektől távoli községekben, illetve a jobb minőségű földeken gazdálkodó településeken a foglalkoztatott létszám stabilabb. Így alig tapasztalható csökkenés Körösújfaluban, Körösnagyharsányban és Kertészszigeten.

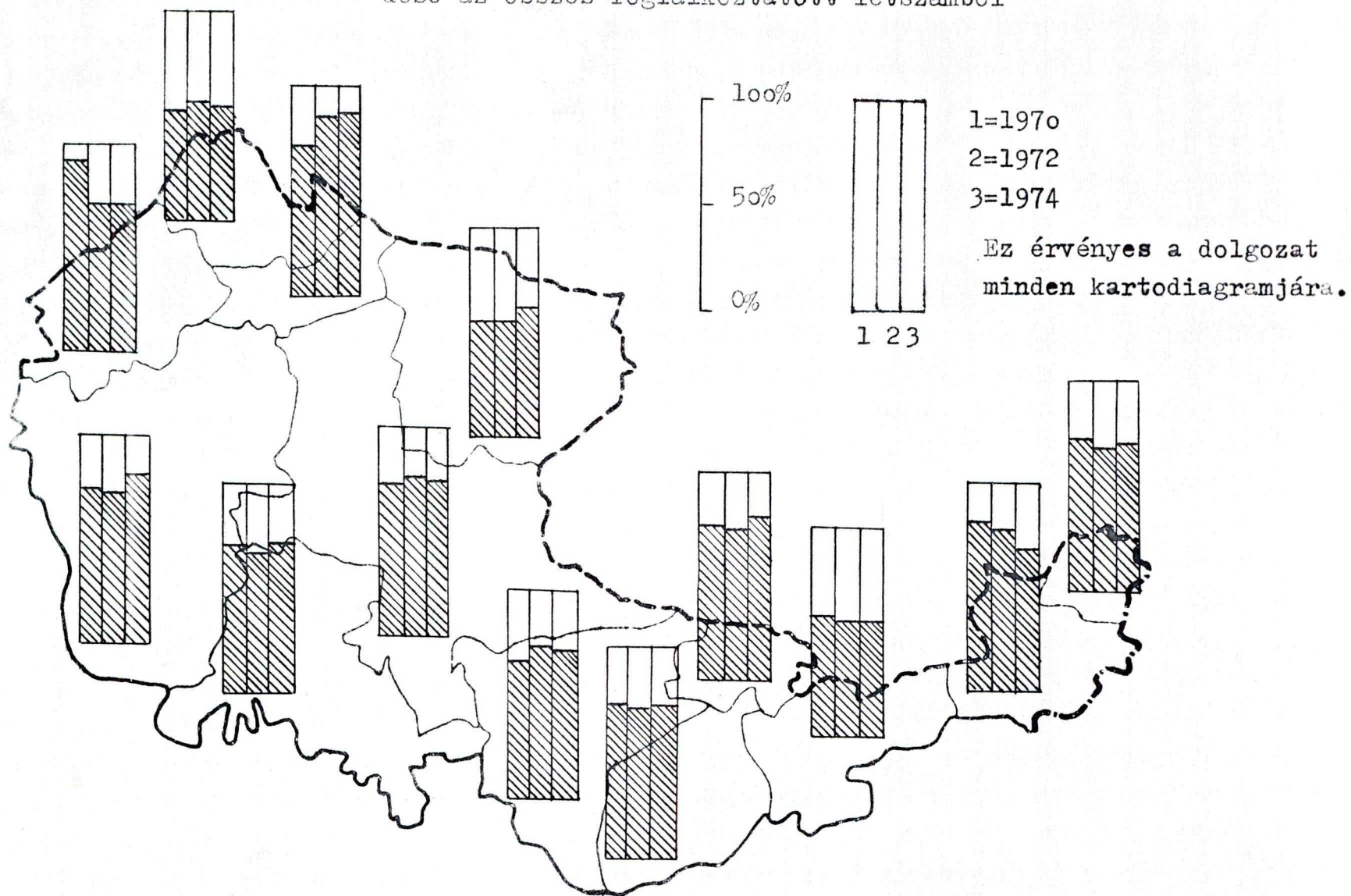
A nem nyugdíjas és nem járadékos tagok száma is csökkenő tendenciát mutat /2. függelék/. Amíg Füzesgyarmat kivételével az abszolút számban csökkenés tapasztalható, addig az összes foglalkoztatott létszámból való részesedésük több községnél növekszik /Kertészsziget, Füzesgyarmat, Dévaványa, Bucsa, Körösújfal, Vésztő/, /2. ábra/. Ez a nem nyugdíjas és nem járadékos tagok stabilizálódását is mutatja. Egyre több család találja meg számítását a közös gazdaságban.

A járás több községében a tsz-ek hivatottak a munkaerő-foglalkoztatás jelentős részének kielégítésére, a sokágú

2.táblázat.A foglalkoztatottak számának és arányának változásai

	1970		1971		1972		1973		1974	
	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%
Nem nyugdíjas és nem járadékos tagok	8607	68,6	7747	66,4	7449	67,5	7080	67,4	6539	70,2
Nyugdíjas és jára- dékos tagok	1408	11,2	1299	11,2	1165	10,6	1341	12,8	1128	12,2
Állandó alkalmazottak	527	4,2	423	3,6	352	3,2	309	2,9	347	3,7
Időszaki alkalmazottak	651	5,2	879	7,5	852	7,7	661	6,3	533	5,7
Családtagok	1357	10,8	1321	11,3	1213	11,0	1117	10,6	765	8,2
Összesen	12550	100,0	11669	100,0	11031	100,0	10508	100,0	9312	100,0

2. ábra. A nem nyugdíjas és nem járadékos tagok létszámának részese-
dése az összes foglalkoztatott létszámból

gazdálkodást ilyen szempntból is figyelembe kell venni. Az összes tag átlagos állományi létszámából a nem nyugdíjas és nem járadékos tagok 80 % feletti átlaggal részesednek az egyes községekben, de Kertészszigeten 90 % feletti az arány /3.függelék/.

A nyugdíjas és járadékos tagok %-os aránya az összes foglalkoztatott vonatkozásában 1970-ben Dévaványán 17 %, 1972-ben Zsadányban 16 % és 1974-ben Ecseghalván 28 %. Ezek a legmagasabb értékek. A járási átlag az öt év vonatkozásában 11-13 %. A legkevesebb a nyugdíjas és járadékos tagok aránya az öt év során Bucsán, Kertészszigeten és Füzesgyarmaton /4.függelék/.

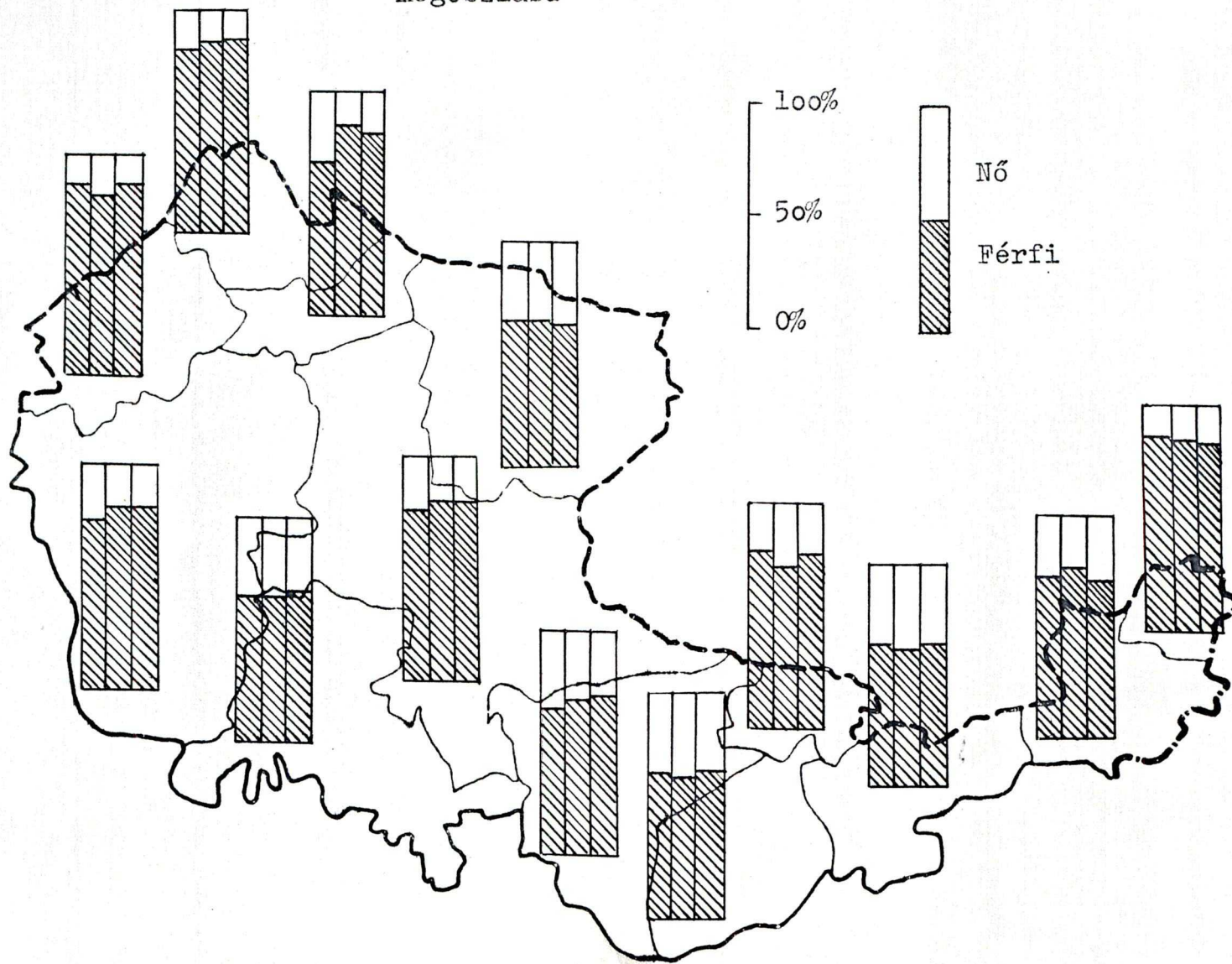
Az időszaki alkalmazottak száma ott magas, ahol munkaigényes és egyben szezonális növénytermelés folyik. E vonatkozásban kiemelendő Füzesgyarmat, ahol a gyümölcsstermelésben évente több száz alkalmi munkást foglalkoztatnak /5.függelék/.

A járás községeiben az állandó alkalmazottak részesedése az összes foglalkoztatottból -Bucsa kivételével- nem haladja meg a 10 %-ot. A járási átlag 1970-74 között 3-4 % volt /6.függelék/.

A családtagok az öt év során Füzesgyarmaton, Körösladányban és Zsadányban voltak legnagyobb számban foglalkoztatva /7.függelék/. 1970-ben járási szinten 12 %-kal, 1974-ben 8 %-kal részesedtek a családtagok az összes foglalkoztatottból.

A nemek megoszlása járási szinten azt mutatja, hogy a női munkaerő nagyobb számban csökken, mint a férfi /3. ábra, 8.függelék/. Legkisebb a női munkaerő foglalkoztatásának az

3.ábra.A közös gazdaságok munkáiban foglalkoztatottak nemek szerinti megoszlása

aránya 1970-ben Körösnagyharsányban és Ecsegefalván /12-14 %/; 1974-ben Bucsán és Ecsegefalván /11-13 %/.

A nem nyugdíjas és nem járadékos tagok kor szerinti megoszlása azt mutatja, hogy a 21-39 évesek száma és aránya a legnagyobb, ami kedvező. A 70 éves és idősebb dolgozó tagok aránya a vizsgált években nem haladta meg az 1 %-ot.

3. táblázat. A nem nyugdíjas és nem járadékos tagok kor szerinti megoszlásának %-os aránya/december 31-én/

	1970		1972		1974	
	fő	%	fő	%	fő	%
20 éves és fiatalabb	832	10	802	11	588	9
21-39 éves	3358	41	3392	45	3224	47
40-59 éves	3006	36	2696	35	2470	37
60-69 éves	971	12	623	8	393	6
70 éves és idősebb	83	1	78	1	57	1
Összesen	8250	100	7591	100	6732	100

A kor szerinti megoszlás községi szintű vizsgálata azt mutatja, hogy 1974-ben a 20 évesek és fiatalabbak aránya a járási átlag alatt van Ecsegefalván, Füzesgyarmaton és Kertészszigeten. A községek sorában a 21-39 évesek száma a legnagyobb, kivételt képez Biharugra, Körösnagyharsány, Okány és Vésztő. Ezekben a községekben a 45-59 évesek nagyobb száma jellemző. A 60-69 évesek aránya a legnagyobb Biharugrán, Bucsán, Körösnagyharsányban és Okányban, ezeken a településeken a járási átlagot meghaladja a százalékos részesedés. 70 év felett a járás tsz-eiben 57 fő van. Ezek közül 52 nő. Legnagyobb a számuk Vésztőn.

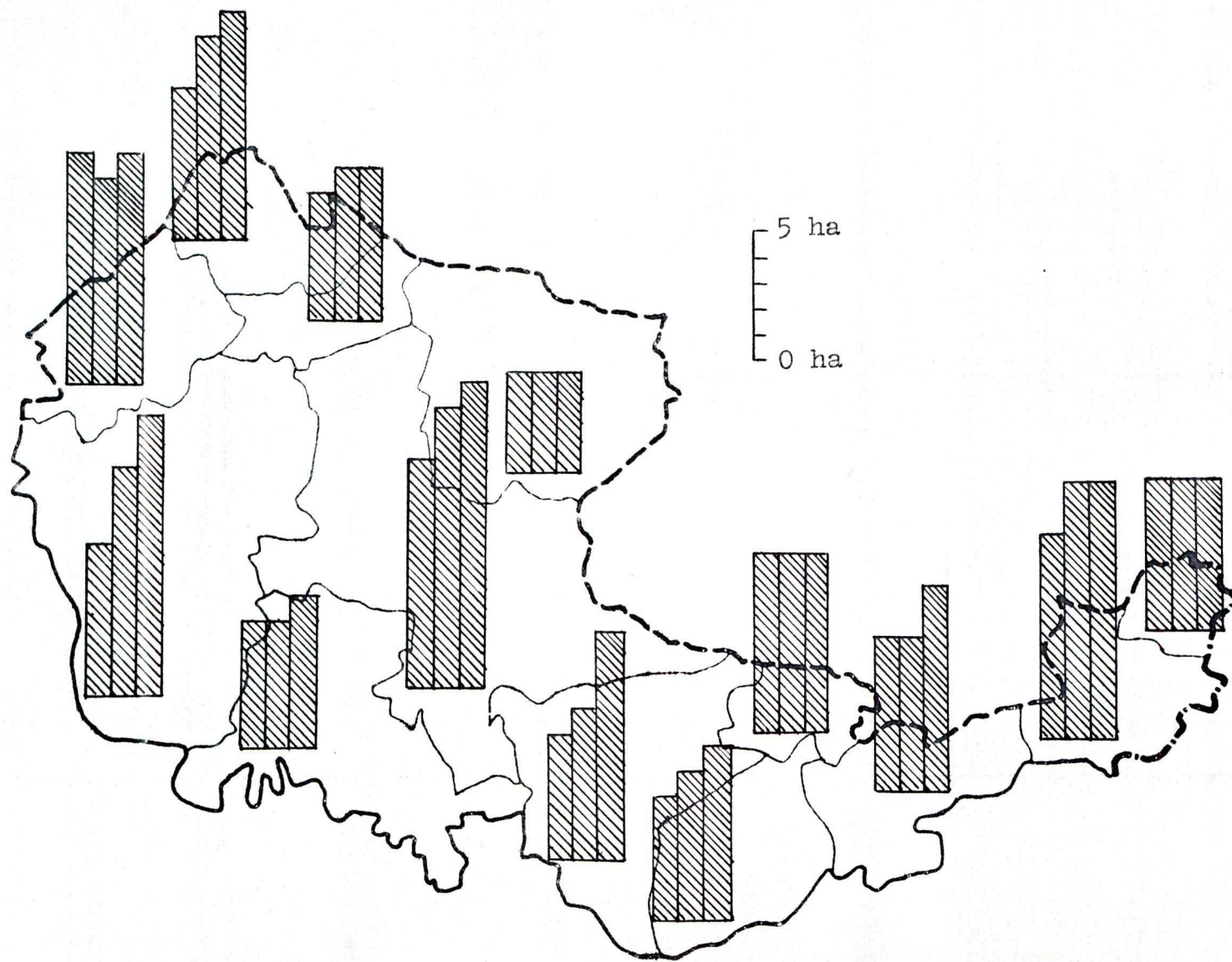
2.A munkaerő-ellátottság alakulása és felhasználtságának mértéke

A járás tsz-eiben az egy foglalkoztatottra jutó termőterület az öt év átlagában 6,8 ha, a megyében 6 ha. Növekvő tendencia tapasztalható, amely összefüggésben van a munkaerő csökkenésével. Községek viszonylatában megállapítható, hogy azokban a településekben, ahol a munkaerő kevésbé csökken és a termőterület változása sem nagymértékű, ott az egy foglalkoztatottra jutó termőterület nagy ingadozást nem mutat. Ilyen tapasztalható pl.: Füzesgyarmaton, Kertészszigeten és Körösnagyharsányban. Nyilvánvaló, hogy Dévaványán, ahol a foglalkoztatottak száma 1970-ről 1974-re 843 fővel csökkent, ott a legnagyobb a termőterület-növekedés az egy foglalkoztatottra vonatkoztatva/4. ábra, 9. függelék/. A nem nyugdíjas és nem járadékos tagok viszonylatában a tendencia hasonló, de a különbségek élesebben mutatkoznak /10. függelék/.

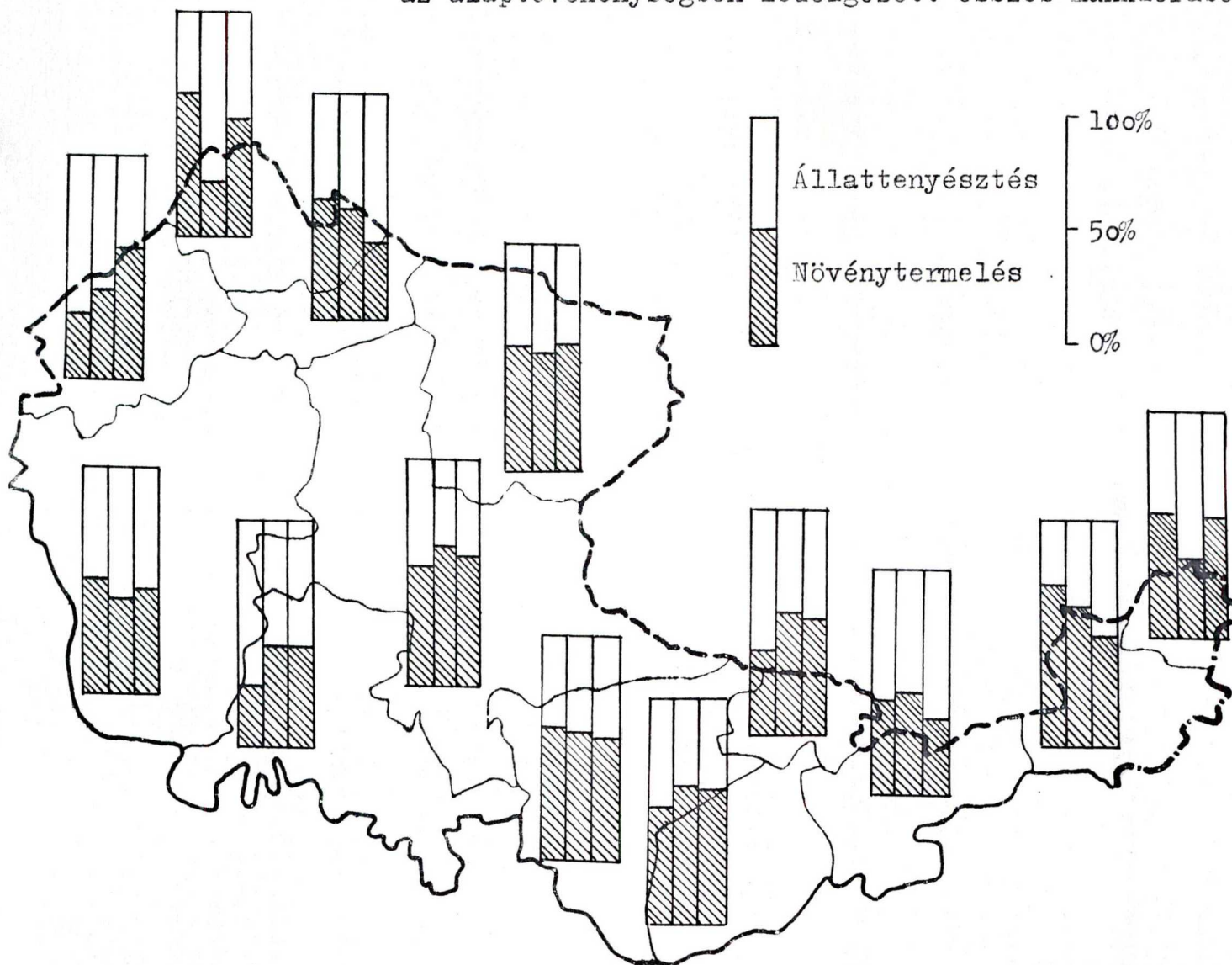
A ledolgozott 10 órás munkanapok vonatkozásában jelentős területi különbségek tapasztalhatók. 1974-ben a legnagyobb értékkel Bucsán, Dévaványán, Kertészszigeten és Vésztőn találkozunk. E településekben a járási átlagot meghaladó az egy foglalkoztatottra jutó ledolgozott 10 órás munkanap/11, 12. függelék/.

Az alaptevékenységben ledolgozott összes munkaóra vonatkozásában kedvező arányeltolódást lehet tapasztalni, mert 1974-ben a községek mintegy 50 %-ánál az állattenyésztésre fordított munkaórák aránynövekedése figyelhető meg 1970-hez képest/5. ábra, 13. függelék/. Különösen szembetűnő ez Biharugrán, Kertészszigeten és Zsadányban.

4. ábra. Egy foglalkoztatotttra jutó termőterület /ha/

5. ábra. A növénytermesztés és az állattenyésztés %-os részesedése az alaptevékenységben ledolgozott összes munkaórából

A többi községben a növénytermesztésre fordított munka-
 órák arányának növekedése tapasztalható. Járási átlagban
 1970-ben az alaptevékenységben ledolgozott összes munka-
 óra 50 %-át fordították növénytermesztésre, 1974-ben pedig
 53 %-át. A megyei átlag 1970-ben 62 %, 1974-ben 57 %. Tehát
 a járásban - nem éles, de - ellentétes tendencia tapasztal-
 ható, mint a megyében.

Területileg igen lényeges különbségek tapasztalhatók a
 járás tsz-eiben a munkaerő-felhasználás tekintetében. Így
 pl.: az egy ha termőterületre jutó emberi munkaórák terü-
 leti különbségei is jól megfigyelhetők. E vonatkozásban az
 1974-es adatok alapján a járás községeit három csoportra
 lehet osztani:

a. 166-200 óra között: Biharugra, Dévaványa, Ecsefalva,
 Szeghalom, Zsadány

b. 200-300 óra között: Búcsa, Körösnagyharsány, Körös-
 újfalu, Okány, Vésztő

c. 300 óra felett: Füzesgyarmat, Kertészsziget, Körös-
 ladány

A belterjesebb mezőgazdasági ágazatok több munkaerőt igé-
 nyelnek, mint például a rét- és legelőgazdálkodás. Füzes-
 gyarmat és Kertészsziget nagyobb arányú sertéstenyésztés-
 tése és kukoricatermelése ezt jól bizonyítja. Füzesgyar-
 matnál még a gyümölcstermesztést is ki kell emelni.

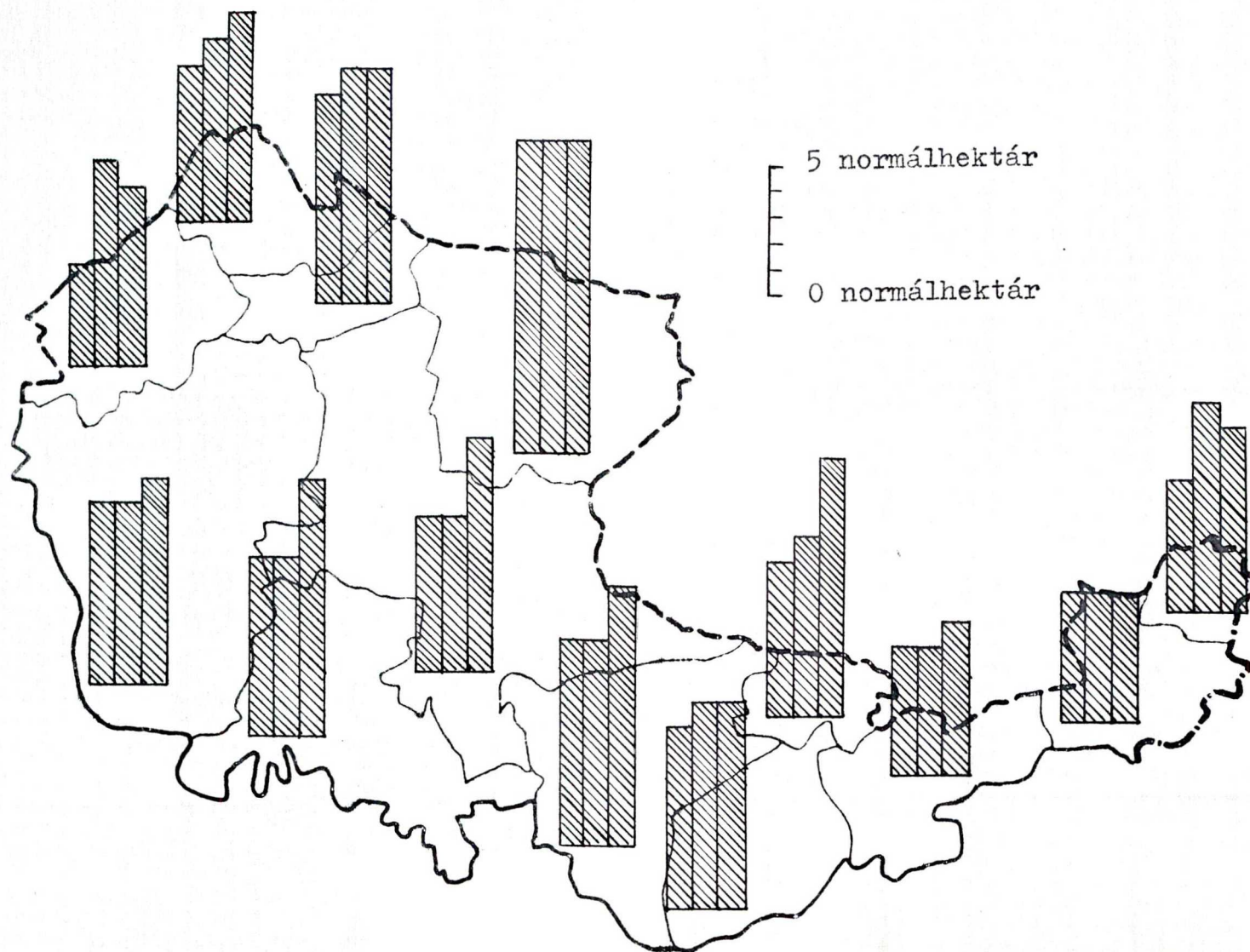
A járás községeiben az 1 ha termőterületre felhasz-
 nált munkaórák csökkenő tendenciát mutatnak. A járási és
 megyei átlagot tekintve is hasonló a helyzet. 1970-74
 között a szeghalmi járásban átlagosan 19 %-kal, a megyében
 pedig 16 %-kal csökkent az 1 ha termőterületre felhasz-

nált emberi munkaóra/ 14.függelék/.

A gépi és állati erő felhasználásának területi megoszlása igen változatos képet mutat/6.ábra,15-16.függelék/.

Összefoglalva megállapítható,hogy a járásban a mezőgazdasági munkaerő csökkenése megy végbe,amely a megyei átlagot 4 %-kal,az országot 3 %-kal haladja meg.Az átregéződés üteme a járás iparosításával növelhető.Szeghalom középfokú központ jelentős mértékben hivatott erre,hiszen a járás területén itt a legintenzívebb az ipartelepítés.Ha a termelőszövetkezetek munkaerő-foglalkoztatási jelentősége csökken,akkor ez a termelési struktúra változását is lehetővé teszi.

6.ábra.Egy hektár termőterületre felhasznált gépi erő normálhektárban

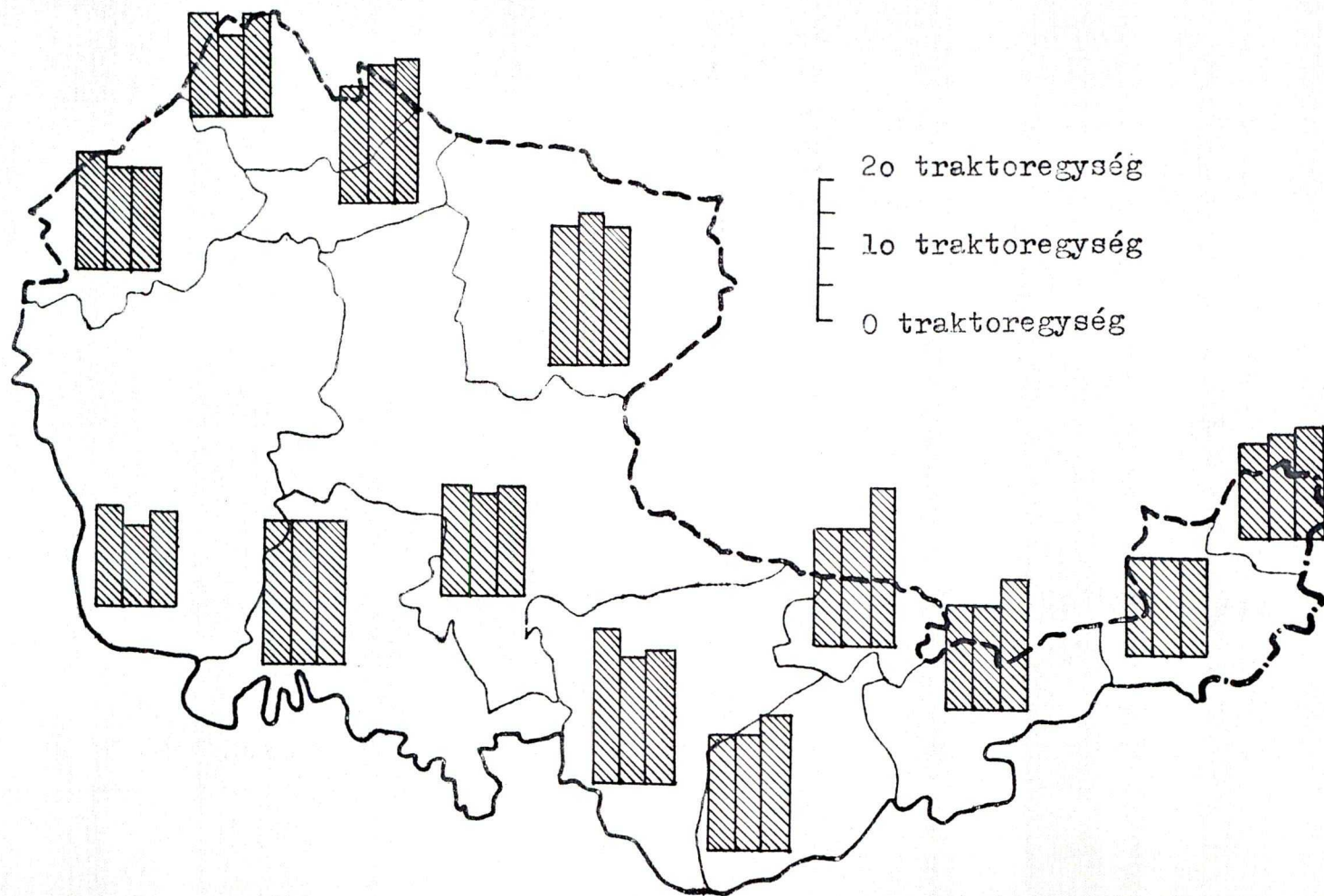
III.A mezőgazdasági termelés technikai feltételei

1.A gépesítés színvonala és területi eltérései

A gépesítés színvonala a járás mezőgazdaságának fontos mutatója. A vizsgált öt évben a traktorok számának csökkenése és a traktoregységek növekedése figyelhető meg. Tehát egyre inkább a nagyobb teljesítményű gépeket vásárolják a tsz-ek. A traktoregységek számának növekedésével fokozódott a mezőgazdasági munka termelékenység. A szeghalmi járás domborzati és talajadottságai lehetővé teszik a gépesített munkafolyamatok bevezetését és fokozódó alkalmazását. Az egy traktoregységre jutó szántóterület az 1970-es 45,2 ha-os értékről 44,1 ha-ra csökkent 1974-re. E vonatkozásban a járási átlag elmarad mind az országos, mind a megyei átlagtól. Megyei átlagban egy traktoregységre 40,6 ha szántó jutott 1974-ben, országos átlagban pedig 40 ha. Amíg a járásban 1 %-kal, addig a megyében 10 %-kal növekedett a traktoregységek száma. 1974-ben a megye traktorállományának 17,6 %-a található a járás tsz-eiben. A vizsgált időszak utolsó évében a járás községei közül Zsadányban, Körösújfaluban és Füzesgyarmaton a legkevesebb az egy traktoregységre jutó szántóterület. Ugyanez az érték Dévaványán és Ecsegfalván a legnagyobb/17.függelék/.

1000 ha termőterületre jutó traktorok darabszáma, illetve traktoregységek száma/7. ábra, 18-19. függelék/ szintén rávilágít a gépesítés területi különbségeire. A járásban 1000 ha termőterületre 9,2 traktor és 17,7 traktoregység jut. Ugyanezek az adatok a megyében a következőképpen alakulnak: 9,5 traktor és 19 traktoregység.

7. ábra. 1000 ha termőterületre jutó traktoregység

1974-ben egy arató-cséplőgépre jutó gabona-vetésterületet tekintve az öt legnagyobb gabona-vetésterülettel rendelkező község közül Füzesgyarmaton a legkedvezőbb a helyzet. Itt egy arató-cséplőgépre 123,1 ha jut. Kedvező értékkel rendelkezik még Szeghalom is. Dévaványán 186,6 ha jut egy arató-cséplőgépre. Biharugra, Körösnagyharsány és Körösújfalú kedvező értékei az alacsony gabona-vetésterülettel magyarázhatók/20. függelék/.

A géppark kihasználtságának mértékében jelentős eltérések tapasztalhatók a járás területén. Az egy traktor-egységre jutó traktormunka/normálhektárban/ mennyisége növekszik az egyes községekben/21. függelék/. 1974-ben a járási és a megyei átlagot is jóval meghaladó gépkihasználat figyelhető meg Füzesgyarmaton, Dévaványán és Bucsán. Füzesgyarmaton 1 traktoregységre 593,2 normálhektár jut. Igen alacsony kihasználtság tapasztalható Zsádányban, Biharugrán és Okányban.

A szeghalmi járás gépesítettsége rámutat a mezőgazdaság belterjességének területi különbségeire. A gépesítés fejlesztésének üzemi korlátok nem állnak az útjában. A jövő feladata a kapás növények: kukorica, cukorrépa, zöldség - és gyümölcsfélék betakarításának, növényápolásának gépesítése/Enyedi Gy. 1964, Péntes I. 1974/.

2. Talajerőpótlás

A talajerőpótlás célja kettős, egyrészt a növények termés-átlagának fokozása, másrészt a talajerő növelése és megszilárdítása. A korszerű mezőgazdaságban meghatározó szerepe van a tervszerű szerves és műtrágyázásnak.

A.Szervestrágyázás

A belterjes fejlődés megvalósításához elengedhetetlen feltétel a talajok szervesanyag-tartalmának, talajcrejének emelése. A járás mezőgazdasági termelésének fellendítése, a termésátlagok fokozása kellő szervesanyag utánpótlás nélkül tartósan nem lehetséges. A szeghalmi járásban, de az egész Békés megyében a szervesanyag pótlásának fő formája az istállótrágyázás. A talaj szervesanyag-gazdagságát a szántóföldön termelt növények elkorhadó gyökérmaradványai is fokozzák. Az istállótrágya az összes trágyanemek között a legteljesebb értékű trágya, mert a talaj fizikai, kémiai és biológiai alkatára, közvetlenül pedig a növény táplálására gyakorol hatást. A tsz-ekben főleg a szántóföldet szervestrágyázzák, de 1972-ben 11 ha, 1974-ben 28 ha nem szántóterületre is szórtak szervestrágyát. A szervestrágyázott területek 1970-73 között növekedtek. A vizsgált időszak első négy évében a szervestrágyázott szántó részesedése az összes szántóterületből növekvő tendenciát mutat. 1974-ben kevesebb területet szervestrágyáztak, de ebben az évben növekedett az 1 ha-ra jutó mennyiség/8. ábra, 22. függelék/. Az egy hektár trágyázott területre felhasznált szervestrágya mennyisége 1970-től fokozatosan növekszik /22. a. függelék/. Ez az érték a járásban 1974-ben 357q, a megyében 341q és az országos mutató 339q/1973-ban/. Jellemző a járásban a szervestrágyázott terület kisebb aránya, de a területegységre kiszórt szervestrágya országos átlagot meghaladó mennyisége. A szervestrágyázott terület arányát tekintve Füzesgyarmat, Kertészsziget és Okány jóval meghaladja a járási és a

The map shows the Iberian Peninsula with a dashed line indicating the distribution range of the Iberian lynx. A legend in the upper right corner shows a vertical scale with three levels: 0% (white), 25% (hatched), and 50% (solid black). The distribution is concentrated in the southwestern part of the peninsula, particularly in the provinces of Huelva, Cádiz, and Málaga.

megyei átlagot. 1970-ben Füzesgyarmaton a szerves trágyázott szántó 15,2 %-kal részesedik az összes szántóból, a megyei adat 9,3% és az országos 11,7 %.

A tsz-ek szervesanyagpótlásának helyzetét a háztáji gazdaságokból tervszerűen összegyűjtött istállótrágyával javítani lehet. Szántóinkra évente legalább 52-61 q/ha istállótrágyát kellene juttatni/Asztalos I. 1968/. 1974-ben a szeghalmi járásban 1 ha szántóra 19 q istállótrágya jutott, ez a mennyiség a szükséglet 50 %-át sem fedezte.

Törekedni kell a megfelelően korszerű trágyakezelési eljárásra, hogy a meglevő trágyamennyiség minél nagyobb mértékben hasznosítható legyen.

B. Mütrágyázás

A járás tsz-eiben a mütrágyázott terület abszolút nagysága, részesedése a mezőgazdasági területből, valamint az 1 ha trágyázott területre felhasznált mütrágya mennyisége hatóanyagban növekvő tendenciát mutat. 1970-ben a járásban a mütrágyázott terület 60 %-kal részesedik az összes mezőgazdasági területből, a megyei érték 72 %. Ugyanezek az értékek 1974-ben 72 % és 80 %. 1970-ben egy hektár trágyázott területre felhasznált mütrágya mennyisége hatóanyagban a járásban 140 kg, a megyében 160 kg. 1974-ben a járási érték 160 kg, a megyei 240 kg.

Megállapítható, hogy a szeghalmi járás tsz-ei, amelyek nagy része kedvezőtlen természeti adottságú területen gazdálkodik, a mütrágyázott terület arányában és a területegységre jutó mütrágya mennyiségét tekintve a megyei átlag alatti értékekkel rendelkezik. Pedig fontos lenne a

talaj termőerejének növelése. Természetesen vannak községek, ahol a járási, de a megyei átlagot meghaladó mértékű a műtrágyázott terület nagysága és a felhasznált műtrágya mennyisége. 1974-ben Füzesgyarmaton és Kertészszigeten a műtrágyázott terület aránya meghaladja a megyei értéket is /9. ábra, 23. függelék/. Az 1 ha trágyázott területre felhasznált műtrágya mennyiségét illetően Bucsát, Füzesgyarmatot, Szeghalmot és Vésztőt kell kiemelni. Igen alacsony értékeket lehet tapasztalni Ecsefalván és Zsádányban. Az is megállapítható, hogy a járás tsz-ei elsősorban a szántóföldi növényeket műtrágyázzák. Ha a 24. és 25. függelékeket összevetjük, akkor lényeges eltérést nem tapasztalunk. Azt viszont meg kell állapítani, hogy a műtrágyázott szántó terület nagyságában jelentős növekedés tapasztalható, de Ecsefalván és Körösújfaluban a műtrágyázott szántó részesedése az összes szántóterületből jelentős csökkenést mutat. Hasonló a helyzet Biharugrán és Körösladányban is /10. ábra, 26. függelék/.

A legelőgazdálkodás fejlődését mutatja, hogy a járás É-i és Ny-i részén a tsz-ek egyre növekvő arányban igyekeznek a réteket és legelőket műtrágyázni. E vonatkozásban Kertészszigetet, Ecsefalvát és Bucsát kell kiemelni /27. függelék/. Az 1 ha műtrágyázott rét+legelő területre felhasznált műtrágya mennyisége 1970-74 között a járási átlagot tekintve 90-160 kg. Az egyes községek vonatkozásában ezek az értékek jelentős eltéréseket mutatnak /28. függelék/.

Fontos feladat lenne, hogy az egész járás területén a

The map displays the Iberian Peninsula with various regions outlined. Each region contains a set of three vertical bars representing different vegetation types: white (unshaded), diagonal lines (top-left to bottom-right), and cross-hatching (top-right to bottom-left). A dashed line runs across the northern part of the peninsula. A scale bar in the upper right corner indicates percentages from 0% to 100%.

The map displays the Iberian Peninsula with various regions outlined. Each region contains a bar chart with three bars, each filled with a different hatching pattern: diagonal lines from top-left to bottom-right, diagonal lines from bottom-left to top-right, and horizontal lines. A legend on the right side of the map shows a vertical scale from 0% to 100% with a midpoint at 50%, indicating the percentage of each vegetation type in each region.

mintegy 14000 hektárnyi rétet és legelőt egyre nagyobb mértékben műtrágyázzák a tsz-ek, hiszen ezzel az állattenyésztés takarmánybázisának mennyiségi és minőségi javítását lehetne elérni.

C.Öntözés

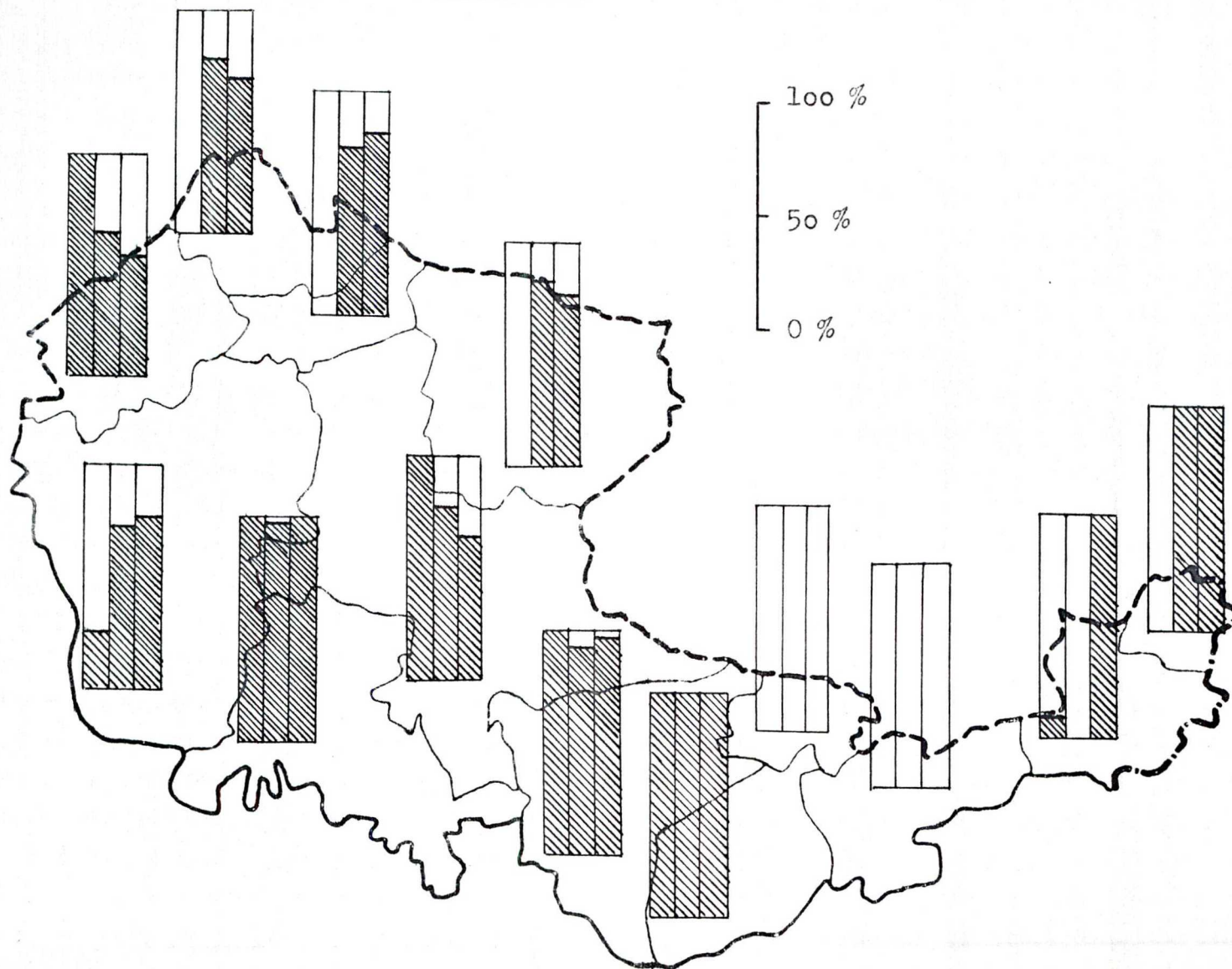
A járás mezőgazdaságának fejlesztésében a gépesítés és a műtrágyázás mellett a vizgazdálkodásnak, a vízrendezésnek, de legfőképpen az öntözés mind szélesebb körű alkalmazásának van nagy jelentősége. A vizsgált terület aszályra hajlamos éghajlati viszonyai között több növény eredményes termeléséhez szükség van öntözésre. Békés megye és ezen belül a szeghalmi járás éghajlati viszonyai szükségessé teszik az öntözéses gazdálkodás egyre fokozódó megszervezését. A járás vízföldrajzi viszonyai kedvező feltételeket biztosítanak az öntözéshez. A Sebes-Körös, Berettyó, Holt-Sebes-Körös, Kutas-csatorna stb. vizét öntözésre jól lehet hasznosítani. A Körösladánynál épülő duzzasztó jelentős mértékben fogja enyhíteni a járás öntözővíz gondjait, amely a folyók nem egyenletes vízjárásának a következménye.

Békés megye 50 éves csapadékadatai alapján június 5-15, 20-25 közötti periódusok, valamint a július 5-10, 15-20, 25-30 közötti időszakok szárazak. A szárazság valószínűsége ezekben az időszakokban 75 %-os. A vegetációs idő szárazságra hajlamos szakaszaiban, amennyiben a termesztett növények vizigénye indokolja, öntözni kell. A kellő időben alkalmazott öntözés meghatározó tényező lehet a termésmennyiségben/Pénzes I.1974/.

A szeghalmi járásban 1970-ben a mezőgazdasági terület 1,4 %-át öntözték. Ebben az évben a jelentős belviz miatt nyilván kevesebb területet kellett mesterségesen öntözni. 1972-ben már 5,7 %-ot öntöztek, míg 1974-ben az öntözött terület 9,5 %-kal részesedik a mezőgazdasági területből, a megyei átlag 6,1 %. A járás községei közül Bucsán, Ecsegfalván, Füzesgyarmaton és Kertészszigeten a legjelentősebb az öntözött területek aránya, míg Körösújfaluban és Zsadányban a vizsgált öt év során nem öntöztek/29. függelék/. A járásban elsősorban a szántókat öntözik jelentősebb mértékben/11. ábra, 30. függelék/. Az öntözött szántó aránya az összes szántóból 30 % alatt van/31. függelék/, a megyei átlag kerekén 6 %. 1974-ben az öntözött szántóból a szálaskarmányok 35,2 %-kal részesedtek. Ennél jóval jelentősebb arány tapasztalható Szeghalmon és Okányban/32. függelék/. Az öntözött szálaskarmány területéből a vizsgált öt év során a járási átlag a 18 %-ot nem érte el. Természetesen egyes községekben jóval magasabb arány is tapasztalható/Kertészsziget, Füzesgyarmat/,/33. függelék/. A járástsz-eiben a zöldségtermelés igen kis területen történik, de ezt igyekeznek mind nagyobb arányban öntözni.

A rétek és legelők öntözése igen fontos feladat, hiszen a műtrágyázás az öntözéssel párosulva jelentős mértékben növeli a széna mennyiségét. Ecsegfalván az összes rét+legelő területének több mint felét öntözték 1973-ban és 1974-ben. A járás községeinek mintegy 50 %-a egyáltalán nem öntözi a rét és legelő területeit, vagy csak alkalmanként/34. függelék/. Ilyen alkalmoszerű öntözés figyelhető

11. ábra. Az öntözött szántó részesedése az összes öntözött területből

meg Körösladányban és Biharugrán. Az öntözés termésátlagnövelő hatását jól bizonyítja az a tény, hogy 1974-ben a járás öntözetlen legelőin a széna termésátlaga 10,6q/ha, az öntözött területeken 39q/ha. Bucsán ugyanez az érték 7,1q/ha és 60q/ha.

A szeghalmi járás termelőszövetkezeteiben a specializáció és a belterjesség fokozódása érdekében az öntözött területek növelése szükségszerű. Természetesen ez a költségeket emeli, de hatásos öntözéssel jelentős terméstöbbletet lehet elérni.

IV.A földterület művelési ágak szerinti hasznosítása

A mezőgazdasági földterület megoszlása a különböző hasznosítási formák között a mezőgazdaság fejlettségének egyik kifejezője. Megmutatja, hogy a mezőgazdaság milyen mértékben tudta művelés alá venni a mezőgazdaságilag hasznosítható területet és a művelésbe vett terület milyen mértékben került intenzív, a területegységről magas termelési értéket biztosító művelés alá/Enyedi Gy.1964/.

A szeghalmi járás földterületének megoszlásában az 1970-1974-es időszakban lényeges változás nem történt, aránybeli eltolódás nem következett be/4.táblázat/. Mivel a 4.táblázaton látható arányok már az 1960-as évekre is jellemzőek voltak, igen nagy a valószínűsége annak, hogy a járás mezőgazdaságának továbbfejlődése a jelenlegi művelési ágak arányai között fog végbemenni.

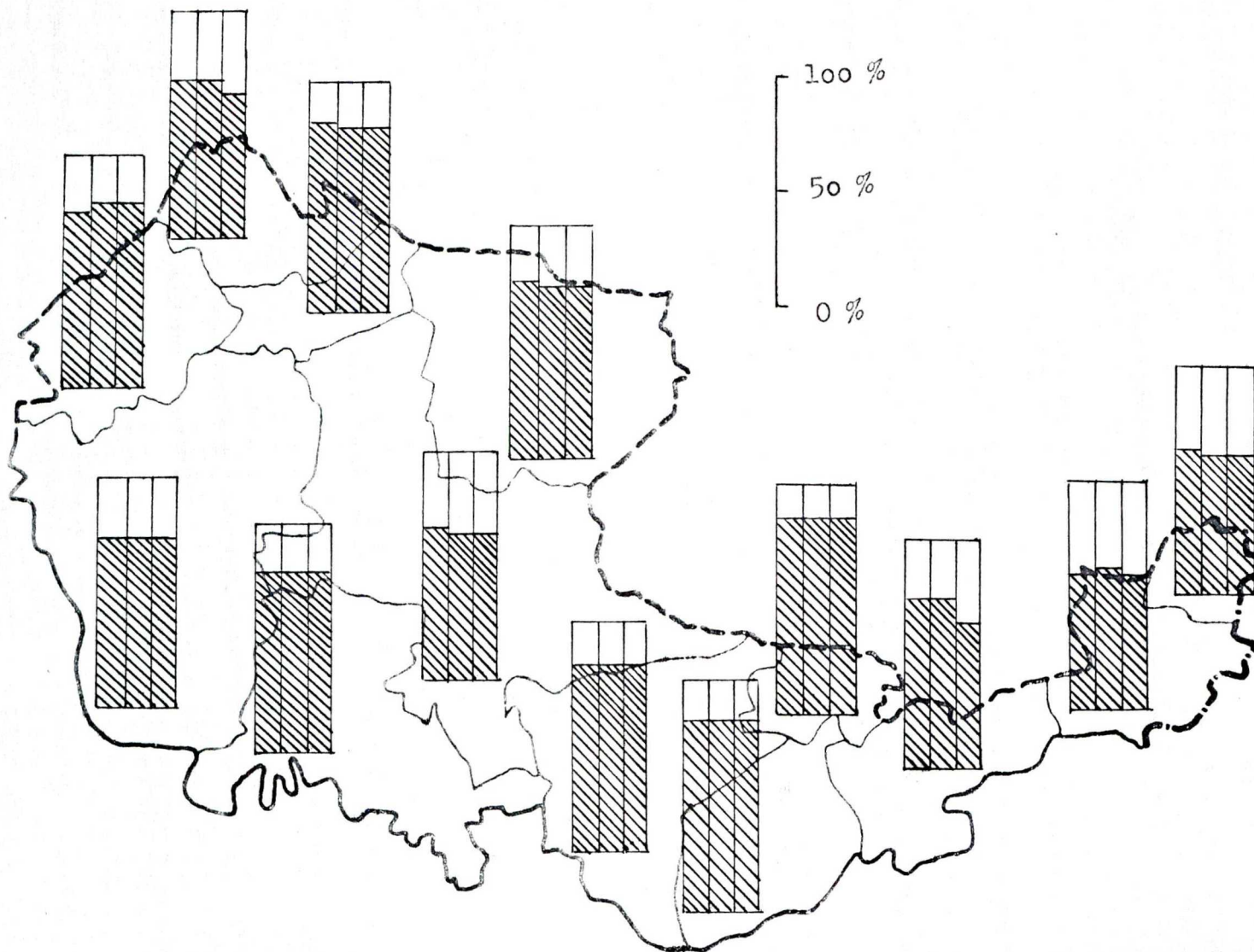
A szántóföld aránya az országos átlag felett van, de a megyei átlagot nem éri el. 1970-ben a járásban az összes terület 77,4 %-án volt szántó, a megyei átlag 87 %. 1974-re mind a járás, mind pedig a megye szántóterületének kis mértékű csökkenése figyelhető meg. A jelentéktelen változás az arányokban sem idéz elő lényeges eltérést. 1974-ben a járás földterületéből a szántó 76,9 %-kal részesedik, ez az arány a megyében 85,6 %, országosan pedig 69 %. A járás községei közül a szántóföld aránya Körösújfaluban, Okányban és Vésztőn a legnagyobb/12.ábra, 35.függelék/. Körösújfaluban és Okányban a szántó részesedése meghaladja a megyei átlagot is.

4.táblázat.A földterület megoszlásának változásai

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Szántó	56822	77,4	57418	77,6	56809	77,3	56623	77,3	56479	76,9
Kert	1	0,0	1	0,0	2	0,0	8	0,0	8	0,0
Gyümölcsös	322	0,4	298	0,4	377	0,5	382	0,5	382	0,5
Szőlő	18	0,0	21	0,0	20	0,0	19	0,0	16	0,0
Rét+legelő	13698	18,7	13558	18,3	13584	18,5	13562	18,5	13804	18,8
Nádas	57	0,1	54	0,1	59	0,1	58	0,1	54	0,1
Erdő	904	1,2	946	1,3	939	1,3	938	1,3	1003	1,4
Művelés alól kivett terület	1582	2,2	1666	2,3	1664	2,3	1685	2,3	1717	2,3
Összesen	73404	100,0	73962	100,0	73454	100,0	73275	100,0	73463	100,0

0,0 = a statisztikai adat nem fejezhető ki

12.ábra.A szántóföld aránya az összes területből

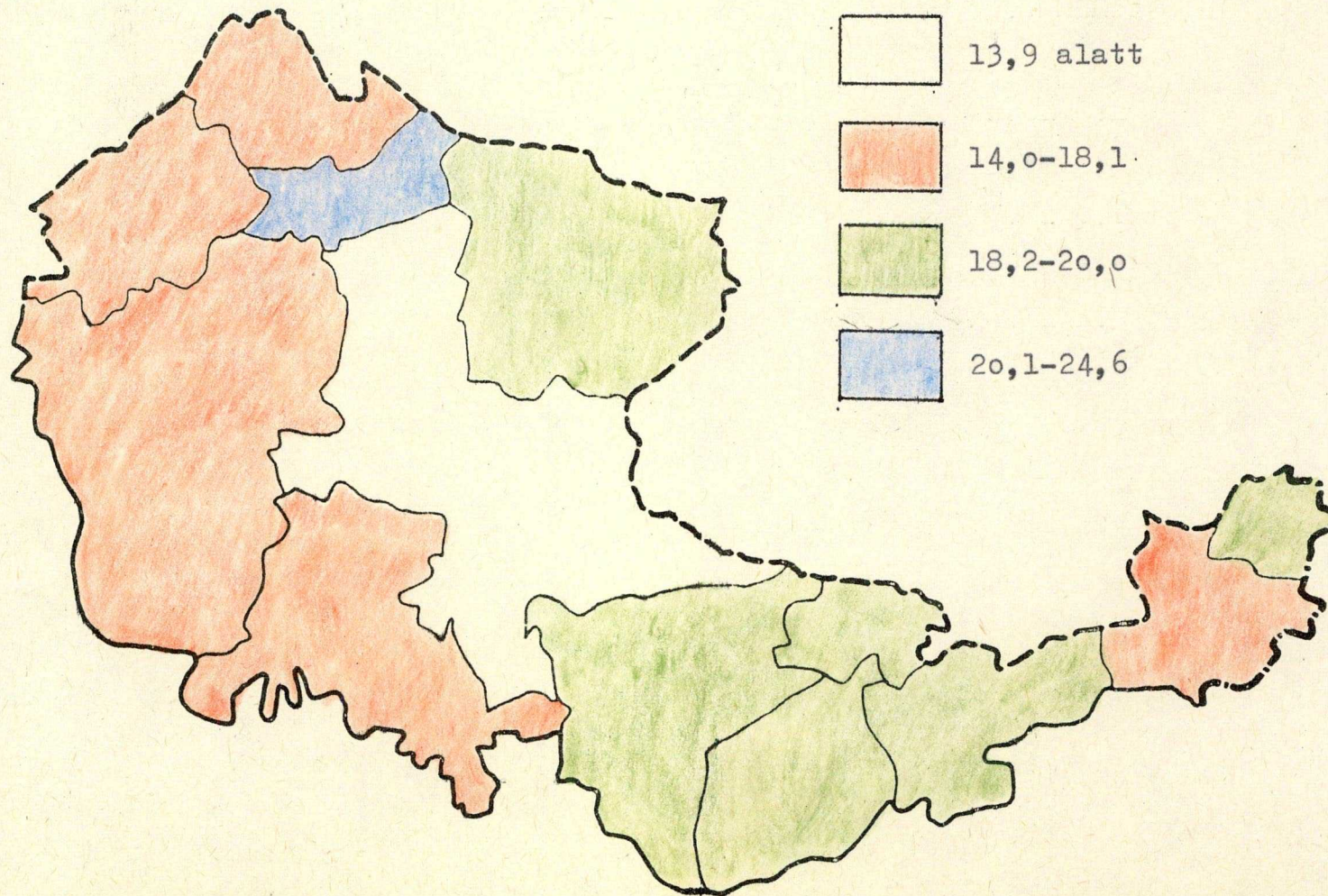
A szántóföld földrajzi elterjedésében a talajadottságok hatása jól megmutatkozik. A szántóföld aránya a legtermékenyebb talajokon a legnagyobb. A szántó elterjedése és az egy hektár mezőgazdasági területre jutó átlagos aranykorona érték közötti összefüggés a járásban megfigyelhető/12,13. ábra/. A nagyobb aranykorona értékű mezőgazdasági területtel rendelkező községekben a szántóföld aránya is nagyobb.

A kertterület változását és gazdaságföldrajzi értékelését nem tartom szükségesnek, hiszen a járás földterületéből való részesedése az 1 %-ot sem éri el. A kert művelési ág inkább statisztikai konvenció, mintsem földhasznosítási forma/Enyedi Gy. 1964, Pénzes I. 1974/.

A gyümölcsstermesztés, mint földhasznosítási forma a járásban nem rendelkezik hagyományokkal. A járás összes földterületéből a vizsgált ötéves időszakban 0,4-0,5 %-os aránnyal részesedett. 1974-ben a megyei arány 0,4 %, az országos pedig 1,4 %. A járás községei közül ki kell emelni Füzesgyarmatot, ahol a legjelentősebb a gyümölcs-termelés. Itt a földterület 2,2-2,6 %-án termelnek almát, körtét, meggyet, őszibarackot, diót és cseresznyét. A füzesgyarmati Vörös Csillag MGTSZ-nek korszerű hűtőtárolója is van. Bucsán, Kertészszigeten és Szeghalmon 25-35 hektáros területeken termelnek gyümölcsöt/36. függelék/.

A szeghalmi járás a lakosság gyümölcsellátását helyi termeléssel megoldani nem tudja. Véleményem szerint Füzesgyarmaton a gyümölcs-termelés növelése indokolt lenne. A szeghalmi járásban hűtőtárolóval és több éves termelési

13. ábra. Egy hektár mezőgazdasági területre jutó átlagos
aranykorona érték

tapasztalattal rendelkező szakembergárdával csak ez a község rendelkezik. A nagyüzemi gyümölcstermelés speciális gépek beszerzését, szakemberek képzését, jelentős járulékos beruházásokat igényel, és igen nagy a kézimunkaerő-szükséglete is. A gyümölcsterület növelése nagymértékben fokozza a szervezestrágya szükségletet is, mert a tápanyag-igény műtrágyával csak részben elégíthető ki. A gyümölcstermelési specializáció további erősítése megkövetelné, hogy a füzesgyarmati tsz munkaerejét és gazdasági erejét ebben a termelési ágban nagyobb mértékben összpontosítsa.

A szőlő termelésére a megye és ezen belül a szeghalmi járás területe kevésbé alkalmas, bár a filoxéra XIX. század végi pusztítása előtt nagyobb kiterjedésű szőlőterületek is voltak. A szőlő termőterülete a megyében és a járásban is csökkent a vizsgált öt év során. A szeghalmi járásban 1974-ben 16 ha-on termelték. Egy-egy község közös gazdaságában a szőlő termőterülete 1-6 ha között volt.

A rét és legelőterületek azokra a talajféleségekre terjedtek ki, amelyek szántóföldi művelésre már nem alkalmasak, amelyeknek a természetes termőképessége a legalacsonyabb. Elsősorban a szikes és az erősen kötött talajokon található rét és legelőterület. A járásban a rét és legelőterületek aránya az összes területből 1970-ben 18,7 %, a megyében 10,2 %, az országos arány 18,5 %. Ezek az arányok 1974-ben a következők: 18,8 %; 10 %; 18,4 %. Tehát a szeghalmi járás tsz-eiben a rét és legelőterületek százalékos aránya jóval a megyei átlag felett van, sőt az országos arányt is meghaladja. A járás községei közül Biharugrán,

Bucsan, Szeghalmon és Körösnagyharsányban a legnagyobb arányú a rét és legelőterület/14. ábra, 37. függelék/. E községekben átlagosan 30 % feletti a részesedés.

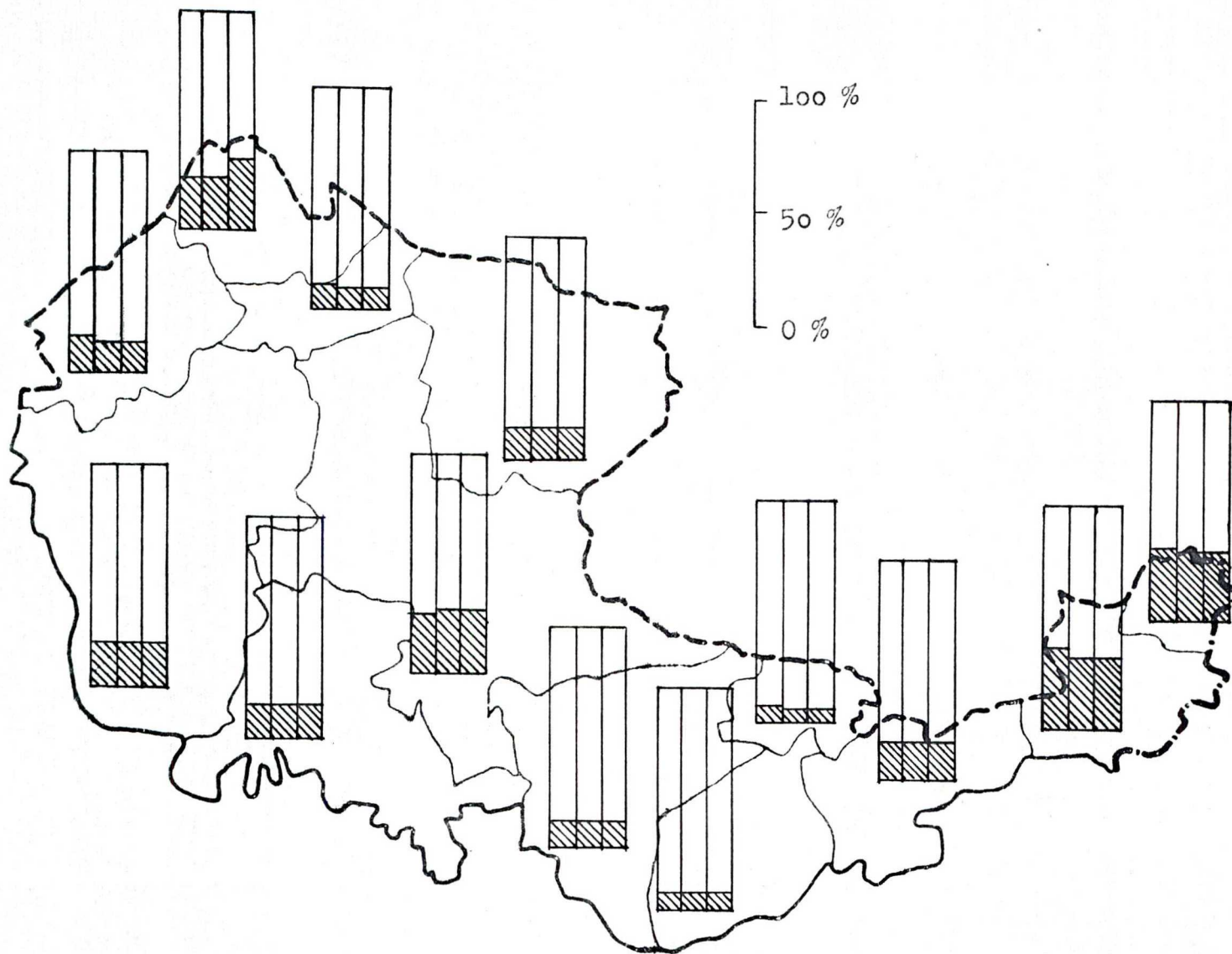
Az állatállomány szálastakarmány ellátásában a réteknek és legelőknek nagy perspektívája van. Öntözéssel és kemizálással a fűhozam megsokszorozható. Erre a tényre már előzőleg is utaltam a műtrágyázás és öntözés tárgyalása során.

A jellemzett időszakban a járás jelentéktelen nádas területtel rendelkezett, amely 3 ha-ral csökkent. 1974-ben az 54 ha nádas jelentős része Biharugrán/21 ha/, Körösladányban/13 ha/ és Szeghalmon /11 ha/ volt.

A járás erdőségei 1970-74 között 1,2 %-ról 1,4 %-ra növekedtek. Ez az arány meghaladja a megyei átlagot, amely 1973-ban 0,9 %. Legjelentősebb erdőterülettel Füzesgyarmat/199 ha/, Szeghalom/160 ha/, Körösladány/137 ha/ és Vésztő/112 ha/ rendelkezik.

A művelés alól kivett terület mennyisége a járásban növekszik. Az összes területből való részesedés is növekvő tendenciát mutat, de ez lassúbb ütemű, mint a megyei és az országos változás. 1970-ben a művelés alól kivett terület/fanet/ részesedése az összes területből a szeghalmi járásban 2,2 %, a megyében 2 % és az országos arány pedig 2,5 %. Ugyanezek az adatok 1974-ben a következőképpen alakulnak : 2,3 %, 2,4 % és 2,7 %. A járás községeiben igen eltérő részesedési arányok figyelhetők meg/38. függelék/. Amíg Vésztőn 1,1 %-os a részesedés, addig Körösnagyharsányban 4,2 %-os arány tapasztalható 1974-ben.

14.ábra.Rét + legelőterületek aránya az összes területből

Összességében jellemző a szeghalmi járásra a magasfokú területkihasználás. Azt is meg kell jegyezni, hogy jelentős mennyiségben vannak olyan területek, amelyek mezőgazdasági termelésre kevésbé alkalmasak. Elgondolkodtató, hogy érdemes-e olyan területeket megművelni, ahol magas ráfordítással is csak alacsony hozamokat lehet produkálni. A járásban a művelés alól kevert terület arányának növekedéséből részben arra lehet következtetni, hogy növekszik az ipari és mezőgazdasági üzemek, lakóterületek telepítése, utak építése, részben pedig arra, hogy az alacsony termőképességű mezőgazdasági területek egy részét a tsz-ek a mezőgazdasági művelés alól kivonják.

V.A szántóföldi növénytermesztés

A szeghalmi járás termelőszövetkezeteinek közös gazdaságaiban a földhasznosítás alapvető formája a szántóföldi gazdálkodás. A szántóföldi növénytermelés szerkezetében első helyen a kenyérnövények állnak. Ezt követi a szálas és lédús takarmányok termesztése. A harmadik helyen az ipari növényeket találjuk. Megállapítható, hogy a vizsgált öt év során nőtt a vetésterület, növekedett a kenyérnövények, a szántóföldi takarmánynövények és ipari növények vetés területe. A zöldségféléknél és egyéb növényeknél viszont csökkenés tapasztalható/5. táblázat/. Az arányváltozást illetően a kenyérnövényeknél csökkenés, az ipari növényeknél viszont jelentős növekedés tapasztalható. Ez a változás a belterjes fejlődés felé mutat.

Amennyiben a szántóföldi növénytermelés szerkezetét községenként vizsgáljuk, akkor igen változatos területi differenciálódást lehet tapasztalni/6. táblázat/.

1. Kenyérnövények termesztése

A járás tsz-eiben a kenyérnövények közül a búzát és a rizst termelik, rozso 1965-ben vetettek utoljára.

A búza

A megye legnagyobb kiterjedésű búzatermő területe a szeghalmi járásban van. Ezen külterjes növénytermelési ág nagyfokú elterjedését nem elsősorban a jó talajviszonyoknak köszönheti, hanem annak a tényezőnek, hogy a búzatermelés kevés kézi munkaerőt igényel, magas fokon gépesíthető,

5. táblázat. A fő növénycsoportok részesedése az összes vetésterületből

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Kenyérnövények	22764	46,8	24464	44,4	24642	44,0	24410	43,9	25464	45,8
Szemestakarmány	5781	11,9	9561	17,4	8353	14,9	7473	13,4	6612	12,0
Szálas és lédús t.	11997	24,7	11718	21,3	13467	24,0	13314	23,9	13615	24,5
Ipari növények	6105	12,5	7987	14,5	8832	15,8	9580	17,2	8877	16,0
Zöldségfélék	519	1,0	361	0,7	241	0,4	213	0,4	284	0,5
Egyéb növények	1495	3,1	960	1,7	482	0,9	668	1,2	659	1,2
Összesen	48661	100,0	55051	100,0	56017	100,0	55658	100,0	55511	100,0

6.táblázat.A különböző növények %-os részesedése a
vetésterületből községenként

	Kenyér- növények		Szemes takarmány		Széles+lé- dus takarm.	
	1970	1974	1970	1974	1970	1974
Biharugra	41,4	35,3	6,9	10,0	28,4	25,7
Bucsa	45,7	52,3	16,7	8,1	21,1	21,9
Dévaványa	46,3	42,9	16,9	17,1	23,1	24,4
Ecsefalva	53,8	55,8	15,8	21,3	21,2	19,8
Füzesgyarmat	44,0	43,3	12,3	11,0	24,0	30,7
Kertészsziget	38,3	38,2	15,2	24,3	24,0	20,9
Körösladány	47,6	57,9	12,9	8,4	30,1	21,5
Körösnagyharsány	48,4	33,0	11,8	21,8	20,8	20,7
Körösújfalú	36,4	30,3	1,1	11,3	27,0	16,8
Okány	45,9	47,6	11,7	10,7	20,8	20,9
Szeghalom	50,9	49,1	5,9	2,2	28,8	27,1
Vésztő	44,0	43,5	10,7	9,4	23,9	19,1
Zsadány	62,0	37,9	1,9	12,3	23,2	23,2

6.táblázat.A különböző növények %-os részesedése a
vetésterületből községenként/folytatás/

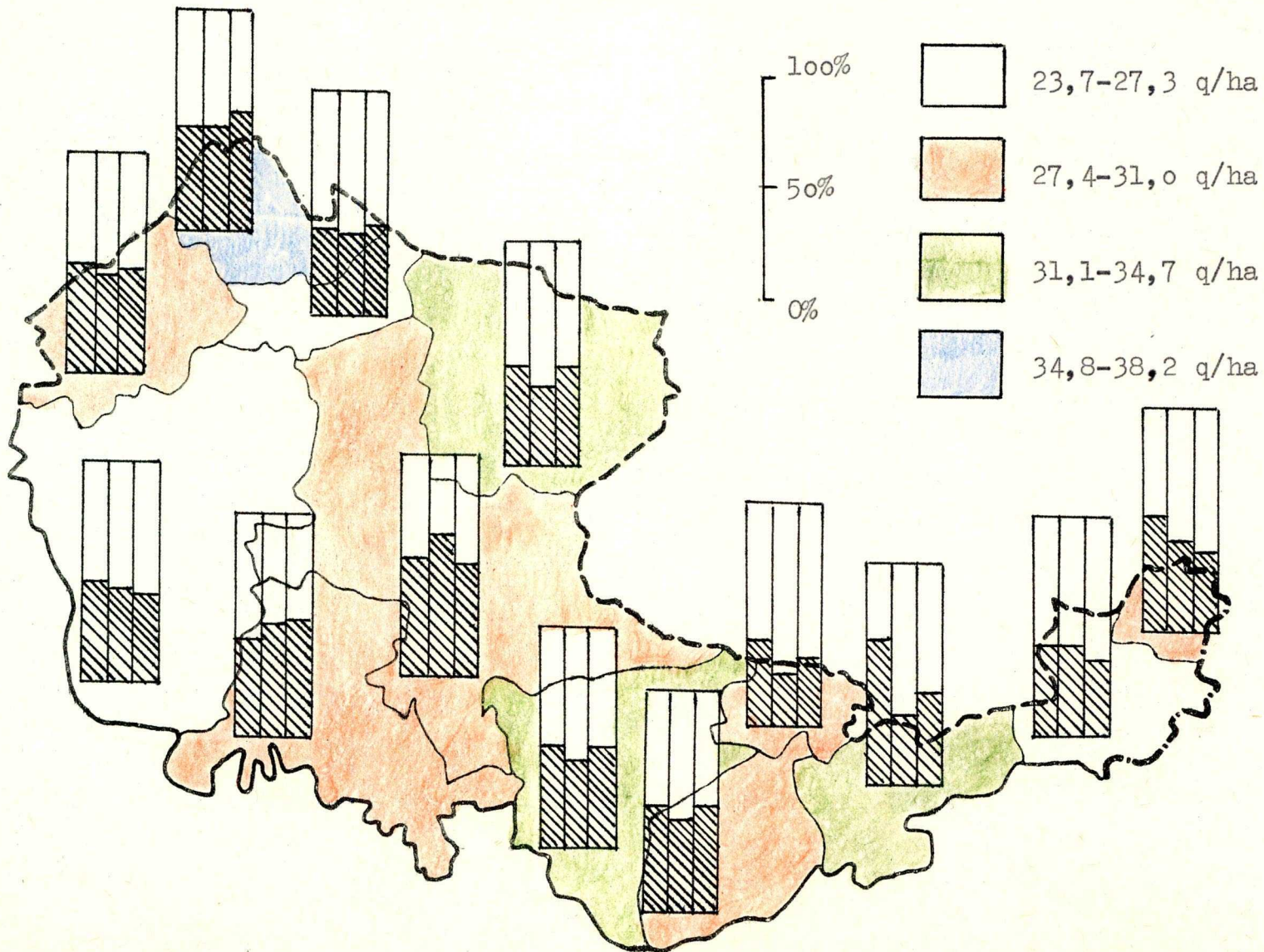
	Ipari növények		Zöldség- félék		Egyéb növények	
	1970	1974	1970	1974	1970	1974
Biharugra	19,0	29,0	0,5	-	3,8	-
Bucsa	14,4	17,7	0,2	-	1,9	-
Dévaványa	11,2	9,9	1,6	0,8	0,9	4,9
Ecsefalva	7,7	3,1	0,9	-	0,6	-
Füzesgyarmat	10,0	6,1	0,8	0,7	8,9	8,2
Kertészsziget	16,5	14,1	2,0	-	4,0	2,5
Körösladány	8,6	11,8	0,1	-	0,7	0,5
Körösnagyharsány	18,8	21,0	-	-	0,2	3,5
Körösújfalú	35,5	41,6	-	-	-	-
Okány	19,2	20,1	0,6	-	1,8	0,7
Szeghalom	10,0	18,3	2,3	-	2,1	3,3
Vésztő	14,1	25,6	2,0	2,1	5,3	0,3
Zsadány	10,1	26,6	-	-	2,8	-

így a termelés az alacsonyabb bruttó érték ellenére is gazdaságos. 1970-ben a járás vetésterületének 46 %-án, 1974-ben pedig 45 %-án termeltek búzát. Ezek a vetésterületi arányok a megyei és az országos átlagot is meghaladják. 1974-ben a megye vetésterületének 39 %-án, az ország vetésterületének pedig 33 %-án történt búzatermelés. A búza vetésterületének alakulása és részesedése az összes vetésterületből a járás községeiben jelentős eltéréseket mutat /15. ábra, 39. függelék/. 1974-ben a járási átlagot meghaladó búzatermelés történt Bucsán, Ecsegfalván, Körösladányban, Okányban és Szeghalmon. Az öt év során a legnagyobb arányú termelés Szeghalmon figyelhető meg. A járás búzatermelésének jelentőségét mutatja az a tény is, hogy a megye összes búzatermésének 18 %-át a szeghalmi járás tsz-ei adják. A termésátlagokat vizsgálva megállapítható:

- a járás termésátlagai elmaradnak a megyei és az országos átlagtól;
- több községben a búza vetésterületi aránya a járási átlag fölött van, de a termésátlag a járási szint alatti.

1970-ben a járási átlag 13 q/ha, a megyei 18,9 q/ha az országos pedig 20,7 q/ha volt. Ugyanezek az adatok 1974-ben a következők: 30,3 q/ha; 36,6 q/ha és 37,1 q/ha. Természetesen a községek között lényeges eltérések vannak /15. ábra, 40. függelék/. E különbségek részben a talajviszonyokkal, de döntőbben a technikai ellátottság/gépesítés, kemizálás/területi eltéréseivel magyarázhatók. Az 1970-es év alacsony termésátlagai a kedvezőtlen időjárás következményei. Ki

15. ábra. A buza aránya az összes vetésterületből
és termésátlagának alakulása 1974-ben

kell emelni Füzesgyarmatot, ahol a termésátlagok a megyei és az országos átlagokat is meghaladják.

Összességében megállapítható, hogy a búza a járás igen fontos terméke. A búza vetésterületének jelentősebb csökkentése csak abban az esetben realizálható, ha a termésátlagokat tartósan növelik.

A rizs

A szeghalmi járásban a rizs termelése Ecseghalván és Körösladányban történik. A járás vetésterületének 1970-ben 0,8 %-án, 1974-ben pedig 1,4 %-án termelték. Az 1974-es arány a megyei és az országos részesedést is meghaladja. A járás a megye rizstermésének 19 %-át termeli. A rizstermelés területi elhelyezkedésében jelentős szerepet játszanak a természeti adottságok, mert a rizs csapadékigénye csak öntözéssel valósítható meg. Lényeges, hogy a felszín közelében vízzáró réteg legyen. Nagy előnye a rizsnek, hogy a gyengébb minőségű talajokon is termelhető. A termésátlagok igen változóak. 1970-74 között Ecseghalván 11,7-20,2 q/ha között; Körösladányban 11,3-23,1 q/ha között ingadozott a rizs termésátlaga.

A járás gyenge minőségű szikes talajain a rizs termőterületének növelése indokolt lenne, hiszen öntözővíz rendelkezésre áll, sőt a körösladányi duzzasztó elkészülésével az öntözési lehetőség növekszik is. A rizstermelés területi növelése a belterjes gazdálkodást is szélesítené, hiszen az 1 ha-ra eső hozam értéke mintegy kétszerese a búzáénak.

2.Szemestakarmányok termesztése

A szemestakarmányok közül a járásban a kukoricát, az árpát, a takarmányborsót és a zabot termelik. A vizsgált öt év során a szemestakarmányok termőterülete 831 ha-ral növekedett, de a vetésterületből való részesedés 1970-ben és 1974-ben is 12 %. A termelés jelentős ingadozását mutatja, hogy 1971-ben a vetésterület 17,4 %-án termeltek szemestakarmányt. A járás szemestakarmány termelésének szerkezetében bekövetkezett változásokat a 7. táblázaton láthatjuk. Megfigyelhető a kukorica és az árpa jelentőségének növekedése.

A kukorica

A kukorica szemtermése a legfontosabb hizlaló takarmány, mert keményítőben igen gazdag, jelentős mennyiségű zsírt és cukrot is tartalmaz, de fehérje tartalma alacsony, kb. 8 %. A sertéseken kívül hizómarhák, fehérjében gazdagabb takarmánnyal keverve tehenekkel, juhokkal is etetik. A baromfitenyésztésben is igen jelentős.

Az éghajlati tényezők alapvetően kedvezőek a kukorica termeléséhez/hő- és csapadékgigény/. Talajigényei: humuszban gazdag vályogtalaj, agyagos talaj, de megterem termősziken is. Telkesített lápon nagy kukoricatermés várható, de csak rövid tenyészidejű fajták érnek meg. Természetes, hogy a termésátlagok igen változóak a különböző talajféleségeken.

A kukorica vetésterülete és részesedése az összes vetésterületből a járásban növekszik, de jóval a megyei

7.táblázat.A szemetakarmány terület megoszlása

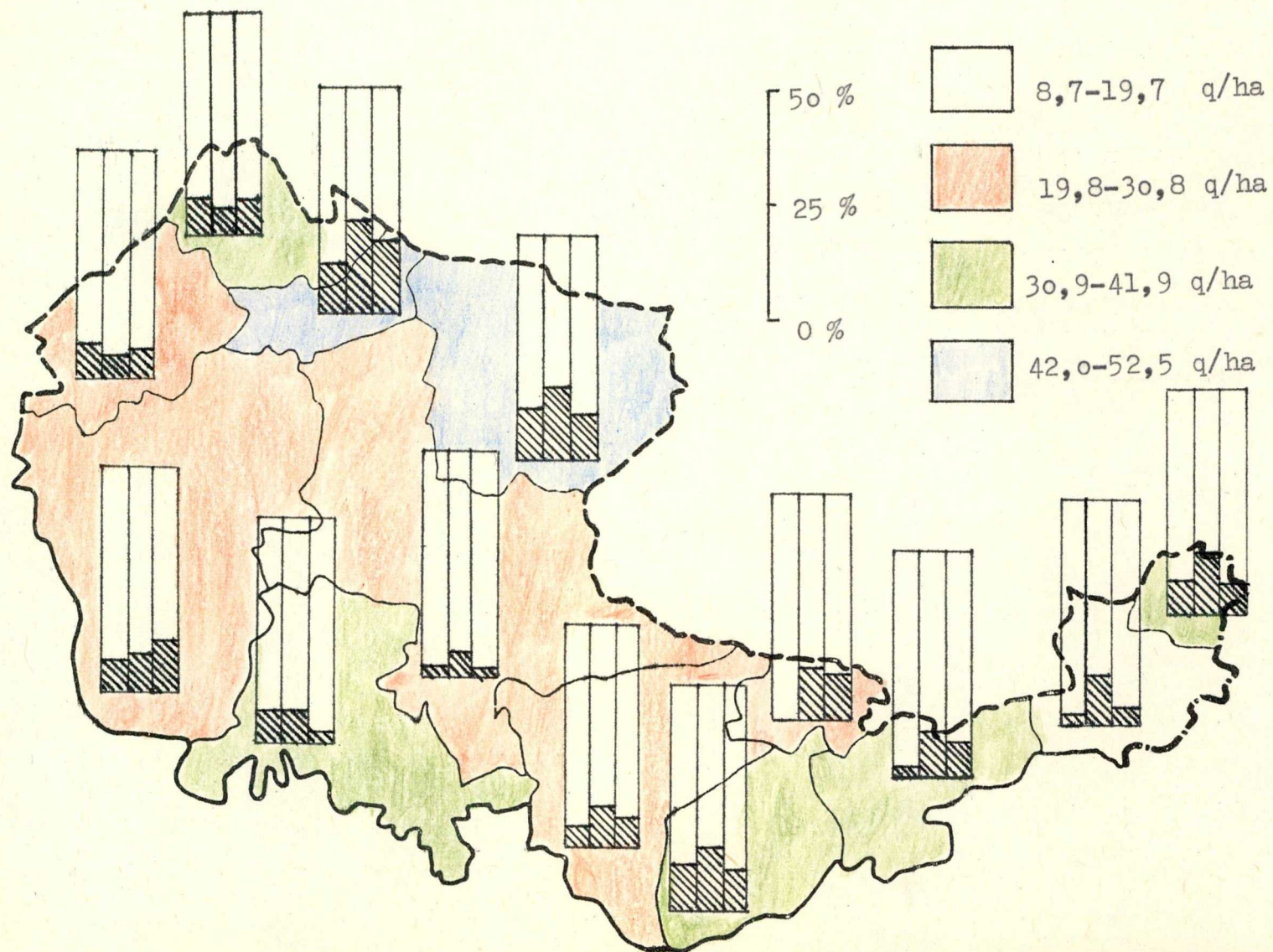
	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Kukorica	3341	57,8	5441	56,9	5568	66,6	4348	58,2	4104	62,1
Árpa	1510	26,1	3189	33,4	1727	20,7	2473	33,1	1802	27,3
Zab	175	3,0	376	3,9	682	8,2	265	3,5	155	2,3
Takarmány borsó	755	13,1	555	5,8	376	4,5	387	5,2	554	8,3
Összesen	5781	100,0	9561	100,0	8353	100,0	7473	100,0	6615	100,0

átlag alatt van. 1970-ben a járás vetésterületének 6,9 %-án termelték a kukoricát, ugyanez az arány a megyében 12,5%. 1974-ben a járási arány 7,4 %, a megyei 21 %. A járás kukoricatermelésének helyzetét jelzi az is, hogy a megye összes kukoricaterméséből -1974-ben- 4,5 %-kal részesedett. A vetésterületi arány a járás egyetlen községében sem éri el a megyei átlagot. Az egyes községek termőterületének alakulását és részesedését az összes vetésterületből a 16. ábrán és a 41. függeléken láthatjuk. A vetésterületi arányt illetően Kertészszigetet, Füzesgyarmatot, Okányt és Dévaványát kell kiemelni. A termésátlagokat vizsgálva /16. ábra, 42. függelék/ néhány községnél igen jó eredményt lehet tapasztalni. Vonatkozik ez Füzesgyarmatra, Kertészszigetre, Bucsára és Körösújfalura. A termésátlagok ingadozása igen nagy, nemcsak a községek között, de egy-egy község vonatkozásában is a különböző gazdasági években. Ez az éghajlettől való függőségre és a nem egyenletes talajerő-utánpótlásra vezethető vissza. A járás állattenyésztésének fejlődése megkívánja a kukoricatermelés mennyiségi növelését. Ezt a növekedést a termésátlagok fokozásával, illetve állandósításával kellene elérni.

Az árpa

Az árpát a szeghalmi járásban abraktakarmányként hasznosítják. Főként a sertésitenyésztés és hizlalás számára nélkülözhetetlen. Különösen előtérbe helyezi az árpatermelést a hússertések terjedése, de a lovak, szarvasmarhák és juhok, továbbá a baromfiak számára is értékes, keményi-

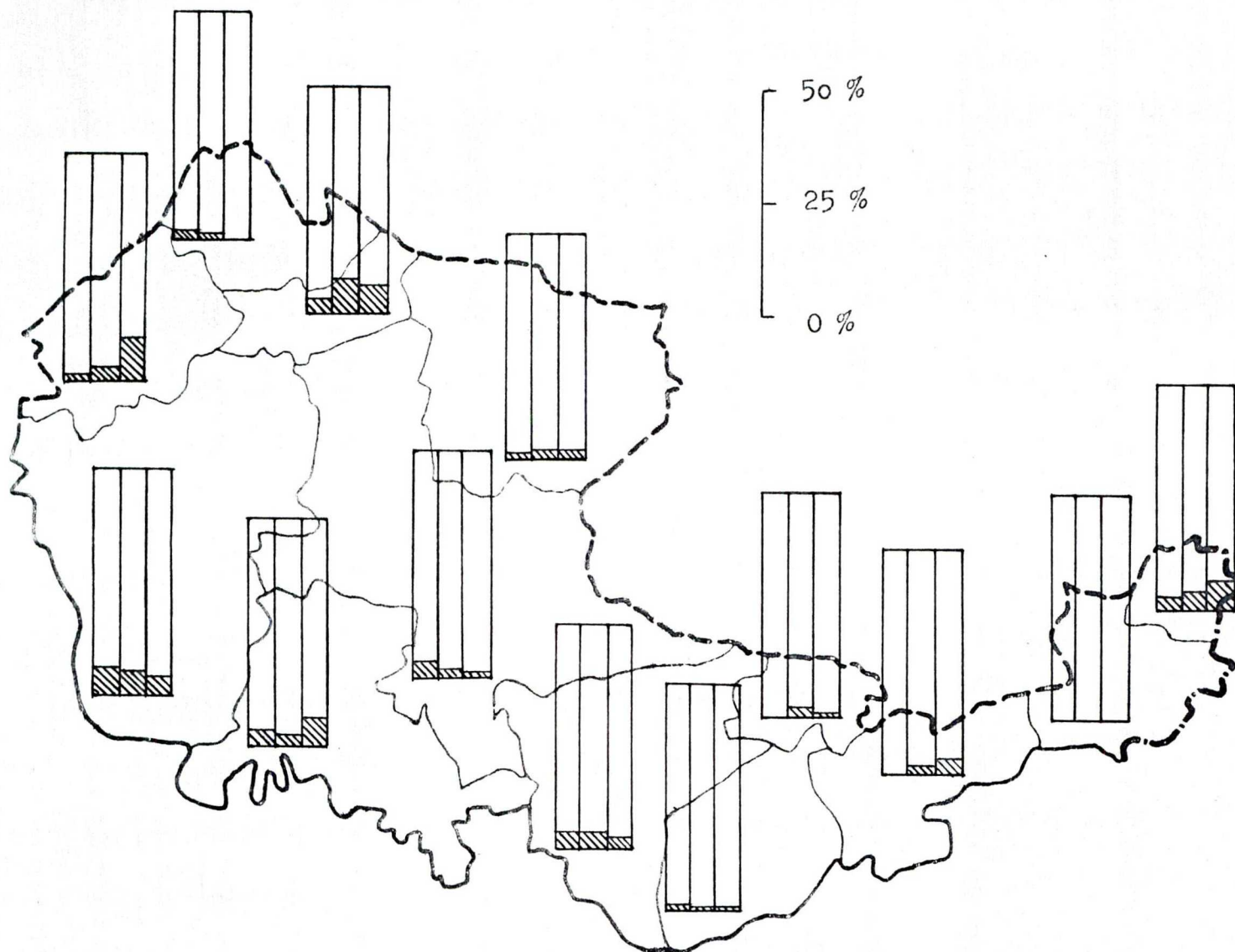
16.ábra. A kukorica aránya az összes vetésterületből
és termésátlagának alakulása 1974-ben

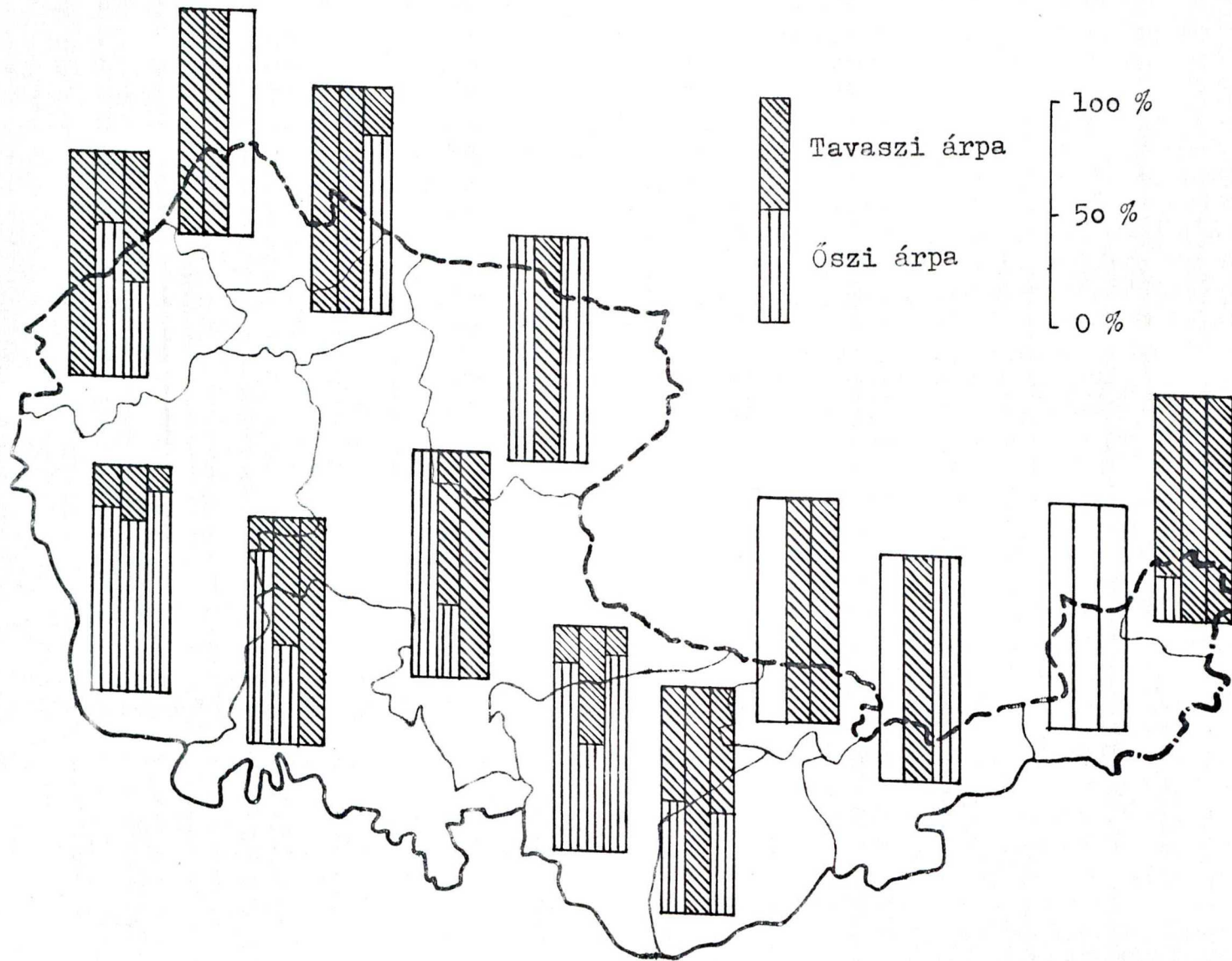
tőben és fehérjében gazdag abraktakarmány.

Az árpa termelésének a szeghalmi járásban gyenge természeti adottságai vannak/Enyedi Gy.1964/.Ezt az a tény is bizonyítja,hogy a vizsgált időszakban a megye járásai közül a szeghalmiban a legalacsonyabbak az árpa-termés-átlagok.Ettől függetlenül a járásban igen nagy területen történik az árpa termelése.A megye összes árpatermésének 21 %-át a járás adja.Az árpa vetésaránya és vetésterületének nagysága az öt év során jelentős ingadozást mutat.Legnagyobb volt az árpa vetésaránya 1971-ben, ekkor 5,8 %-kal részesedett az összes vetésterületből.1974-ben a járás vetésterületéből az árpa 3,3 %-kal részesedett,a megyei arány 2,5 % volt.A községi értékeket a 17.ábrán és a 43.függeléken lehet tanulmányozni.Az árpatermelés helyzetét jól mutatja az őszi és tavaszi árpa arányának alakulása az összes vetésterületből/44-45.függelék/,valamint az összes árpaterületen belüli részesedésük/18.ábra,46.függelék/.Megfigyelhető,hogy 1970-1973 között az összes árpa-területen belül az őszi árpa aránya csökkent,s ezzel párhuzamosan a tavaszi árpáé nőtt/18.ábra/.1974-ben lényeges változás következett be az őszi árpa javára.A tavaszi árpát legnagyobb arányban a járás É-i és K-i részén,Bucsán és Körösnagyharsányban termelik.Ennek részben természeti okai vannak.A tavaszi és őszi árpa talajigénye azonos,kedvelik a közép vagy erősen kötött ,meszes vagy közömbös vályogtalajokat ,kötött agyagon is jó termést biztosítanak.Az éghajlati igényeik már különbözőek.Ennek igen lényeges vonása az őszi árpa fagyérzékenysége,ami miatt a termesztése a járás É-i és K-i részén kockázatosabb.Már

17.ábra. Az árpa aránya az összes vetésterületből

18.ábra. Az őszi és tavaszi árpa aránya az összes árpaterületen belül

utaltam arra, hogy a szeghalmi járásban az árpa termésátlaga a megye többi járásának értéke alatt van. Meg kell azonban jegyezni, hogy a járáson belül a termésátlagok jelentős területi különbségeket mutatnak/47-48. függelék/. Az őszi árpát igen magas - egyes években a megyei, sőt országos átlagot meghaladó - termésátlaggal termelik Ecsegfalván és Füzesgyarmaton. A tavaszi árpát a legjobb eredménnyel Bucsán, Dévaványán, Kertészszigeten és Körösújfaluban termelik.

Az árpatermelésnél is meg lehet figyelni, hogy a járás községeiben nem mindig ott termelnek nagy területen, ahol a termésátlag is magas. A járásban az árpa az alacsony termésátlag ellenére is jelentős takarmány marad. Ezt azzal lehet indokolni, hogy kevesebb befektetést igényel, mint a kukorica, és fontos táphatását tekintve a takarmányozásban nem váltható fel egészében kukoricával.

A zab

A járásban a zabot igen kis mennyiségben termelik. Részesedése a vetésterületből 1970-74 között 0,3-1,2 % volt. A járás községei közül Biharugrán és Körösnagyharsányban legnagyobb arányú a termelése/49. függelék/. A járás - de az egész ország - éghajlata a gabonafélék közül a zabnak felel meg a legkevésbé. A zab termésátlaga 1974 kivételével a megyei átlag alatt volt. A járás termésátlaga 8-20 q/ha között ingadozott. A községek termésátlagai között igen nagy mennyiségi eltérések vannak. Ha az 1970-es kedvezőtlen gazdasági évet leszámítom, akkor is óriási

az ingadozás. 1972-ben Szeghalmon 2,4 q/ha; 1974-ben Ecseghalván 33,6 q/ha volt az átlagtermés/50. függelék/. A kiemelkedő vetésterületi aránnyal rendelkező Biharugra és Körösnagyharsány termésátlagai nagyobbbrészt járási átlag alattiak.

Takarmányborsó

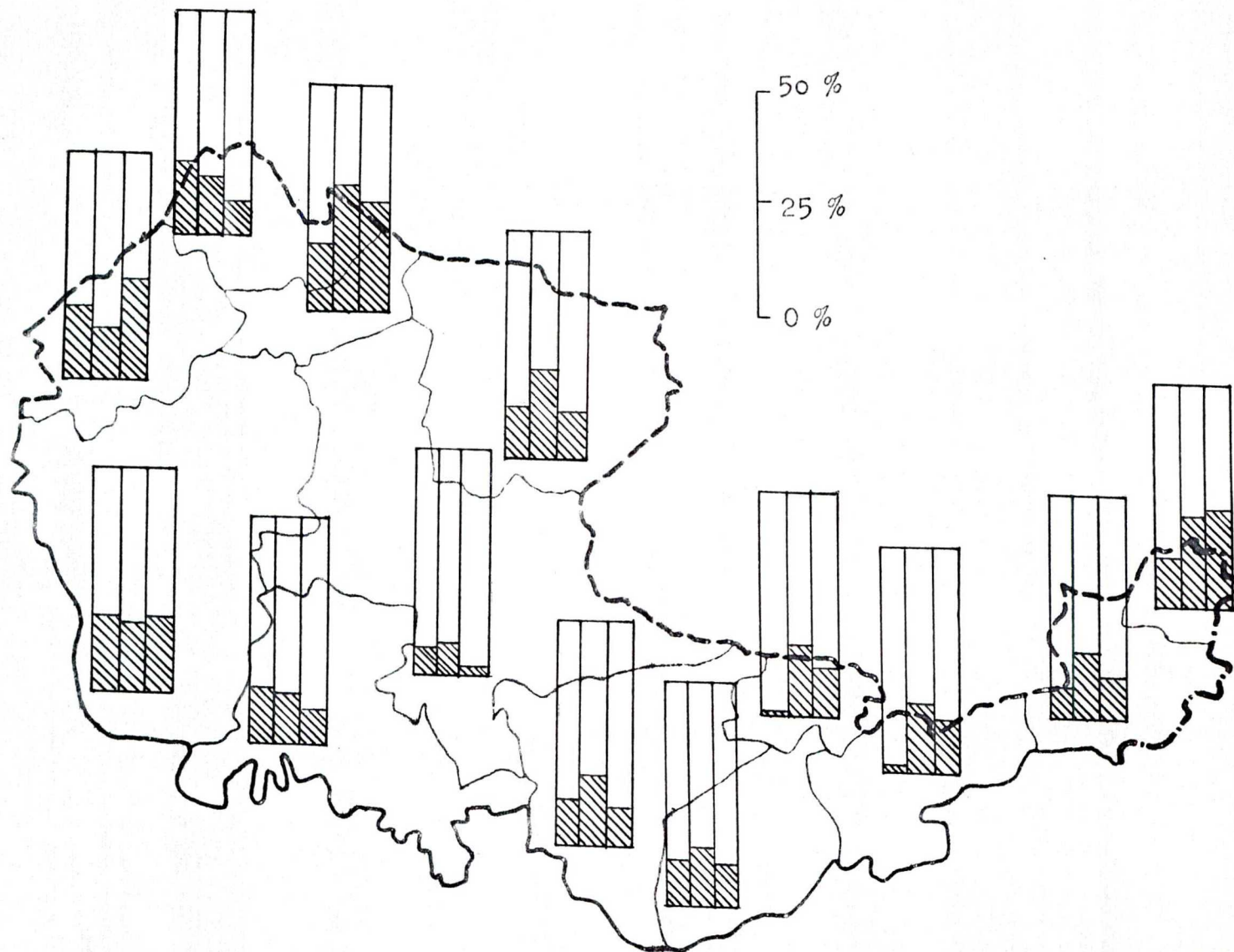
A takarmányborsó magját abraktakarmánnyként használják, amely fehérjetartalma miatt fontos. A takarmányborsót -Ecseghalvát kivéve - csak bizonyos években vetik/51. függelék/. 1970-74 között a járás vetésterületének 0,7 - 1,6 %-án termesztették. A községek közül Ecseghalva mellett ki kell emelni Füzesgyarmatot, Körösnagyharsányt és Biharugrát. Biharugrán 1974-ben a vetésterület 4,8 %-án ; Körösnagyharsányban kereken 9 %-án termeltek takarmányborsót. A termésátlagok Biharugrán voltak a legmagasabbak, 1973 -ban 24,5 q/ha /52. függelék/.

A szeghalmi járás termelőszövetkezeteinek szemestakarmánytermelését összességében vizsgálva megállapítható, hogy az öt év során a legjelentősebb vetésterületi aránnyal Kertészsziget rendelkezett. E vonatkozásban Körösnagyharsányt, Ecseghalvát, Füzesgyarmatot lehet még kiemelni/19. ábra, 53. függelék/.

3. Szálas és lédús takarmányok termesztése

A járás tsz-eiben a szálastakarmányok vetésterületi aránya a kenyérgabona után következik. E növénycsoport az állattenyésztés minőségi fejlesztésének fontos alapja. A

19. ábra. Az összes szemestakarmány együttes aránya a vetésterületből

szálastakarmányok adják a járás szarvasmarha-tenyésztésének alapját, de igen nagy szerepe van a sertések és lovak takarmányozásában is. A termesztést az is indokolja, hogy a természetes füterületek nem biztosítanak megfelelő mennyiségű és minőségű takarmányt. A szálas és lédús takarmányok termelésének szerkezeti megoszlását a 8. táblázat mutatja. A szántóföldi szálastakarmány termelésében a lucerna a legnagyobb jelentőségű, vetésterülete is növekedett. Igen jelentős a csalamádénak és a silókukoricának a termelése is. Az egyéb szálastakarmányok mennyiségi növekedése kedvező, hiszen ide olyan növények tartoznak, amelyek jelentős tápértéket biztosítanak. A vöröshere vetésaránya igen változó, a zabosbükköny és a takarmányrépa aránya pedig igen alacsony értéket mutat, amely nem is probléma ugyanis mindkettő kis tápértékű, a takarmányrépa ezenfelül igen munkaigényes.

Lucerna

A lucerna termesztésének Békés megyében hagyományai vannak. Már 1788-tól kezdve nagy mennyiségben termelt lucernamagot Tessedik Sámuel.

A járásban a lucerna a legfontosabb szántóföldi szálas takarmánynövény. A lucerna jelentőségét növeli, hogy fehérjében gazdag, a szárazságot jól bírja. Fokozza értékét, hogy nitrogénben és szervesanyagban gazdagítja a talajt. Évente átlagosan 100-120 kg/ha nitrogénműtrágya hatóanyagának megfelelő nitrogént szolgáltat/Bernát T.-Enyedi Gy. 1961/.

A vizsgált terület éghajlati és talajviszonyai a lucerna termesztésére kedvezőek.

8.táblázat.A szálas- és lédus takarmányok területének változásai

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Lucerna	6976	58,1	6211	53,0	6807	50,5	7394	55,5	7999	58,7
Vöröshere	1423	11,9	1021	8,7	1808	13,4	1473	11,1	1220	9,0
Zabosbükköny	36	0,3	130	1,1	238	1,8	84	0,6	111	0,8
Csalamádé és silókukorica	2558	21,3	3296	28,1	3242	24,1	2792	21,0	2011	14,8
Egyéb szálas	878	7,3	949	8,1	1219	9,0	1491	11,2	2226	16,4
Összes szálas	11871	98,9	11607	99,0	13314	98,9	13234	99,4	13567	99,7
Takarmányrépa	126	1,1	111	1,0	153	1,1	80	0,6	45	0,3
Összes szálas és lédus takarmány	11997	100,0	11718	100,0	13467	100,0	13314	100,0	13612	100,0

A lucerna vetésaránya az összes vetésterületből meghaladja a megyei és az országos értéket is. 1970-ben a járás vetésterületének 14,3 %-án termeltek lucernát, a megyei arány 11,1 %, az országos pedig 10 %. 1974-ben ezek az adatok a következők: 14,3 %; 9,9 % és 9,3 %. A járáson belüli megoszlás igen különböző/20. ábra, 54. függelék/. A községek közül ki kell emelni Bucsát, Dévaványát és Füzesgyarmatot, ahol legnagyobb arányú a termelés. A lucerna termésátlaga Füzesgyarmaton és Kertészszigeten az országos átlagot is meghaladja 1974-ben/20. ábra, 55. függelék/. A járási átlag 1974-ben 41,4 q/ha, amely a megyei és az országos átlag alatt van.

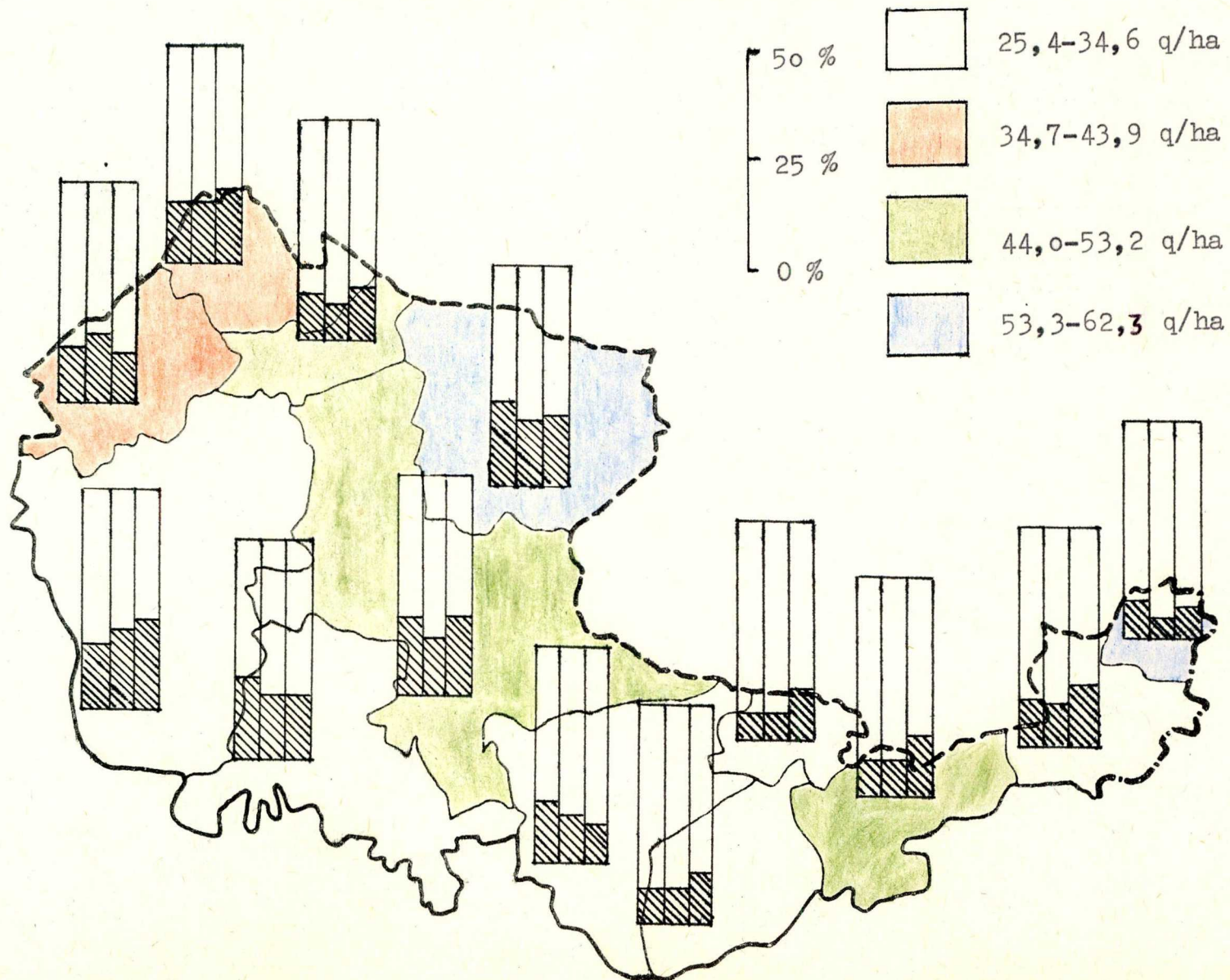
A lucerna feldolgozására a járás több községében száritóüzemet létesítettek/pl.: Szeghalom, Füzesgyarmat/.

A lucernamag termelésére is kedvezőek a feltételek, bár a magtermés igen ingadozó. 1973-ban 0,3-1,8 q/ha; 1974-ben 0,2-0,6 q/ha volt a termésátlag.

Vöröshere

A vöröshere termesztésére a szeghalmi járás természeti adottságai nem kedvezőek, ugyanis ez a növény több csapadékot kíván, mint amennyi itt adott. Ezen a vidéken elsősorban a takarmánytermesztés változatosabbá tétele érdekében termelik. Vetésaránya 1970-74 között 1,8-3,2 % között ingadozott. Elsősorban a járás K-i részén vetik. Dévaványán, Ecsegfalván és Füzesgyarmaton az öt év során nem termelték/56. függelék/. Az öntözéses gazdálkodás fejlesztésével a vöröshere termelésére nagyobb lehetőségek lesz-

20. ábra. A lucerna aránya az összes vetésterületből és
termésátlagának alakulása 1974-ben

nek, mert az öntözést igen meghálálja. A vöröshere termésátlaga az öt év során a megyei átlagot meghaladta, sőt 1974-ben a járási átlag 36,6 q/ha volt, ami 0,5q-val több az országos átlagnál. A községekben a termésátlagok igen nagy területi eltérést mutatnak/57.függelék/. Néhány esetben 50 q/ha fölötti termésátlagok is voltak/Körös-újfaluban 1971-ben 58,4 q/ha/.

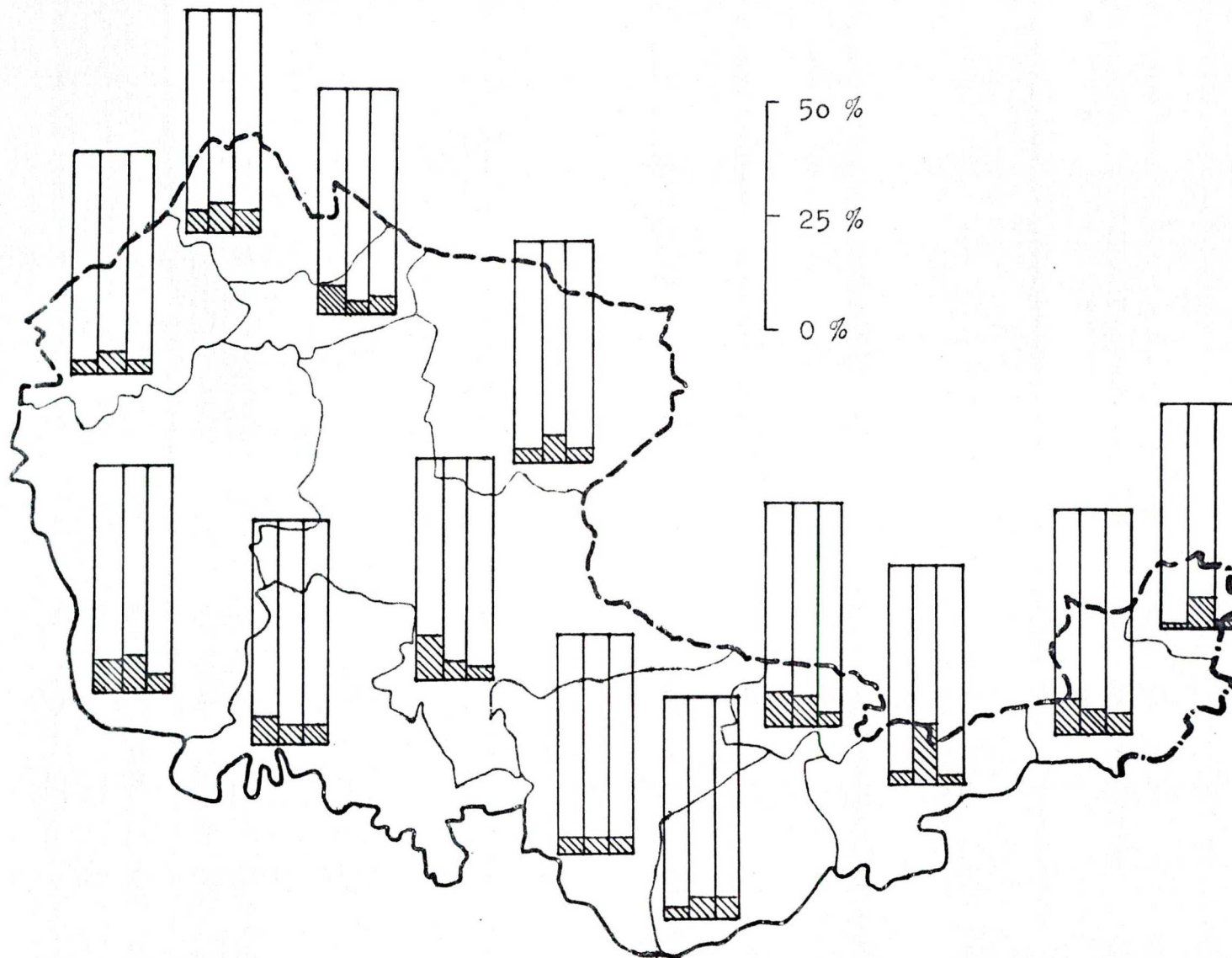
Csalamádé és silókukorica

A lucerna után a legnagyobb vetésaránnyal rendelkező fontos zöld- és silótakarmányt biztosító növények. 1970-74 között 14,8-28,1 %-os aránnyal részesedtek az összes szálas -és lédus takarmány területéből. Termőterülete 1971 óta fokozatosan csökken, amely alacsony fehérjetartalmával is összefügg. Amíg 1971-ben a járás vetésterületéből 5,9 %-al részesedett, addig 1974-ben csak 3,7 %-al. Vetésaránya a megyei átlagot meghaladja, de az országos szintet nem éri el. A járás minden községében termelik /21. ábra, 58. függelék/. Termésátlaga a kukoricához hasonlóan a megyei szint alatt van/59. függelék/.

Zabosbükköny

A zabosbükkönyt a járás községeinek mintegy 50 %-ában termelik. A vizsgált időszakban Kertészszigeten és Vésztőn termelték - viszonylag - rendszeresen/60. függelék/. Vetésaránya járási szinten 0,1-0,4 % között van. A zabosbükköny csekély tápanyagértékével szemben nagy előnye, hogy korán etethető zöldtakarmányt biztosít. A

21.ábra.A csalamádé és silókukorica aránya az összes vetésterületből

zabosbükköny terület további növelése nem látszik gazdaságosnak, de egyes községekben jelentősége megmaradhat.

Egyéb szálatakarmányok

Az egyéb szálatakarmányok kategóriába a füveshere, egyéb zöldtakarmány, takarmánycirok és az őszi takarmánykeverék tartozik. E szálatakarmányok termőterülete és százalékos részesedése erőteljes növekedést mutat/8. táblázat/.

A füveshere jelentős mértékben alakítja a talajviszonyokat. Amennyiben leromlott szerkezetű talajon füvesherét termelnek, akkor fokozódik a talaj tartósan megmaradó morzsalékossága. A pázsitfüvek a keveréktakarmány termésének az értékét is fokozzák, mert a füvel kevert pillangószálatakarmányt könnyebb kevés veszteséggel, jó szénává száritani. A járásban 1974-ben közel 900 ha-on termelték. Jelentősebb termőterület Körösladányban, Szeghalmon és Dévaványán volt.

Az őszi takarmánykeveréknek nagy előnye, hogy tavasszal korán hasznosíthatók zöldtakarmánynak. Tarlójuk korán szabadul, utánuk másodvetésű növényt lehet termesztetni. A járásban termelt őszi takarmánykeverék közül legfontosabb a szöszbükköny-rozs keverék, de termelik a jobb minőségű takarmányt adó pannónbükköny-rozs keveréket is. A járás területén Dévaványán, Füzesgyarmaton és Vésztőn a legjelentősebb a termelése.

Takarmánycirok termelése igen kis területen történt 1972-ben és 1974-ben. Ennek a takarmánynövénynek a ter-

melése hazánkban sem régi keletű. Igen lényeges tulajdonsága, hogy szárazságtűrő. Dévaványán, Füzesgyarmaton és Körösladányban próbálkoztak termelésével.

Az egyéb zöldtakarmányok közé többféle növény tartozik. Ilyenek például a szudánfü vagy a silónapraforgó.

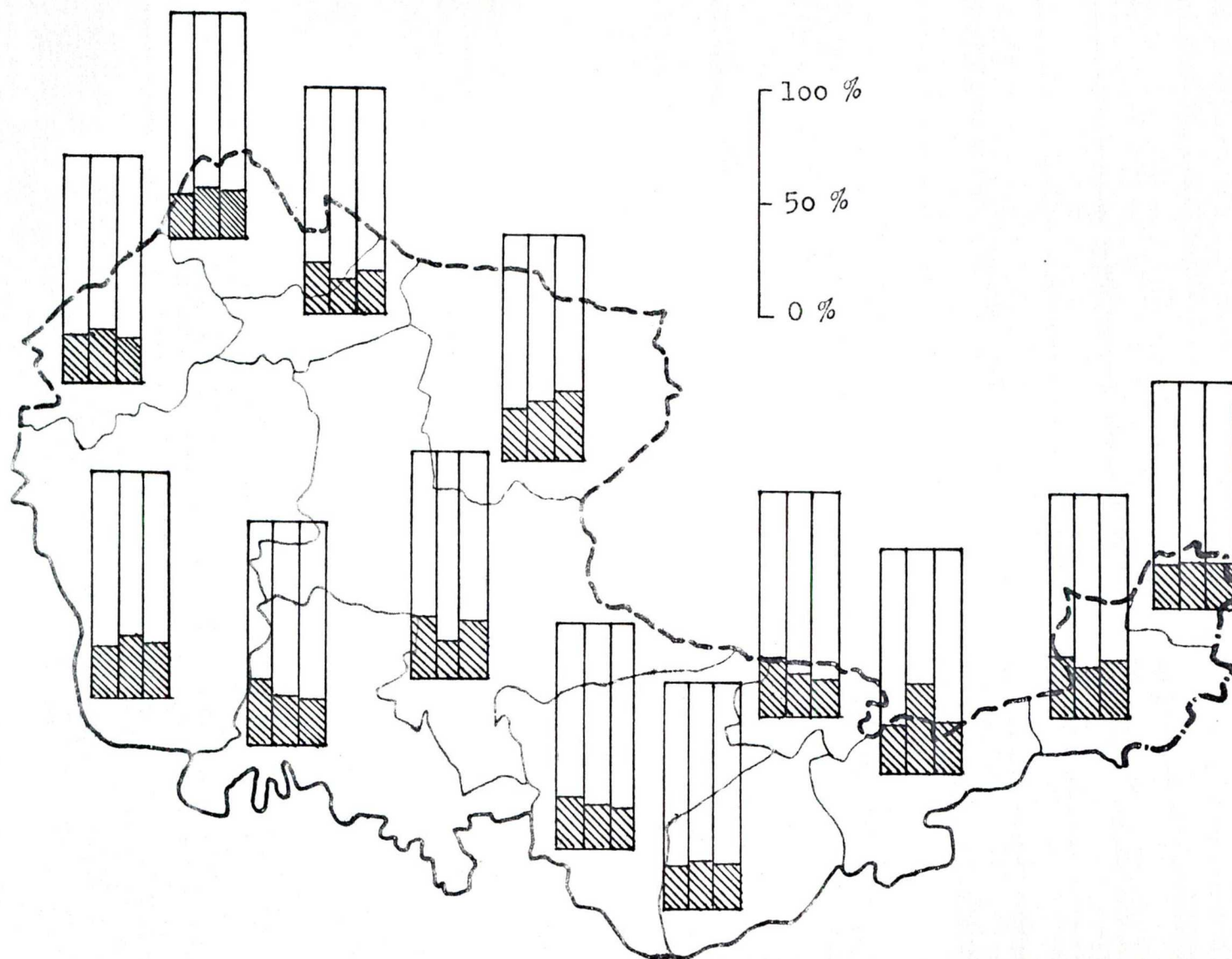
Az összes szálastakarmány együttes arányát a vetésterületből a 22. ábra és a 61. függelék mutatja.

A lédus takarmányok közül a takarmányrépát lehet megemlíteni. Vetésterülete és vetésaránya jelentősen csökkent 1970-1974 között. A vizsgált időszakban Bihar-ugrán, Füzesgyarmaton, Körösnagyharsányban és Körösújfalu-ban nem is termelték ezt az igen munkaigényes és alacsony tápértéket biztosító takarmánynövényt/62. függelék/.

Az összes szántóföldi takarmánynövény/szemes + szálas + lédus/ együttes aránya a vetésterületből azokban a községekben a legmagasabb, ahol a számosállat sűrűség is magas/23. ábra, 63. függelék/.

A 64. függelék bemutatja a fő takarmánytermő terület nagyságának változását./Fő takarmánytermő terület : szemes + szálas + lédus takarmány + rét + legelő./A 24. ábrán és a 65. függeléken láthatjuk a szántóföldi takarmánytermő terület százalékos részesedését a fő takarmánytermő területből. Megállapítható, hogy az állatállomány takarmány-alapjának döntő többségét a szántóföldön termelik meg. Természetesen az is nyilvánvaló, hogy nem lehet figyelmen kívül hagyni a természetes takarmánytermő területeket sem.

22. ábra. Az összes szálastakarmány együttes aránya a vetésterületből

The map displays the geographical distribution of the 12th and 13th editions of the 'Soviet Encyclopedia' across the USSR. The legend indicates three categories: '12th edition' (white), '13th edition' (hatched), and 'both editions' (vertical lines). The scale bar shows percentages from 0% to 100%.

4. Ipari növények termesztése

A szeghalmi járás mezőgazdaságának belterjes irányú fejlődését az ipari növények vetésterületének növekedése is jelzi. E növénycsoport a vetésterület 1 ha-járól általában jóval nagyobb termelési értéket szolgáltat, mint a gabona- és takarmánynövények. Az ipari növények a tsz-ek szempontjából szinte kizárólag árujellegű termékek, ezért termelésük növekedése az árutermelés kiszélesedését is jelenti. A járásban az ipari növények közül a napraforgót, cukorrépát, repcét, olajlent, mákot és a rostkendert termesztik. Az ipari növények legnagyobb szerkezeti eltolódását a napraforgó területének növekedése és a cukorrépa vetésterületének csökkenése jelenti/9. táblázat/.

A napraforgó

A napraforgó a szeghalmi járásban a legnagyobb területet elfoglaló ipari növény. Terméséből étolaj sajtolható. Pogácsája fehérjében gazdag, ami a háziállatoknak kitűnő abraktakarmány. A vidék éghajlati és talajviszonyai a napraforgó igényeit kielégítik. Vetésterülete az öt év során a duplájára növekedett. 1970-ben a járás vetésterületének 7 %-án termelték, a megyei arány 4,9 %, az országos pedig 2,7 % volt. 1974-ben ezek az adatok a következők: 13 %; 5,9 % és 2,9 %. A napraforgó nagy jelentőségét bizonyítja, hogy 1974-ben a megye napraforgótermésének 37,7 %-át a járás szolgáltatta. A járás egyes községeiben a járási átlagot jóval meghaladó arányban is termelik ezt az olajosnövényt/25. ábra, 66. függelék/. Külön ki kell emelni

9. táblázat. Az ipari növények területének változásai

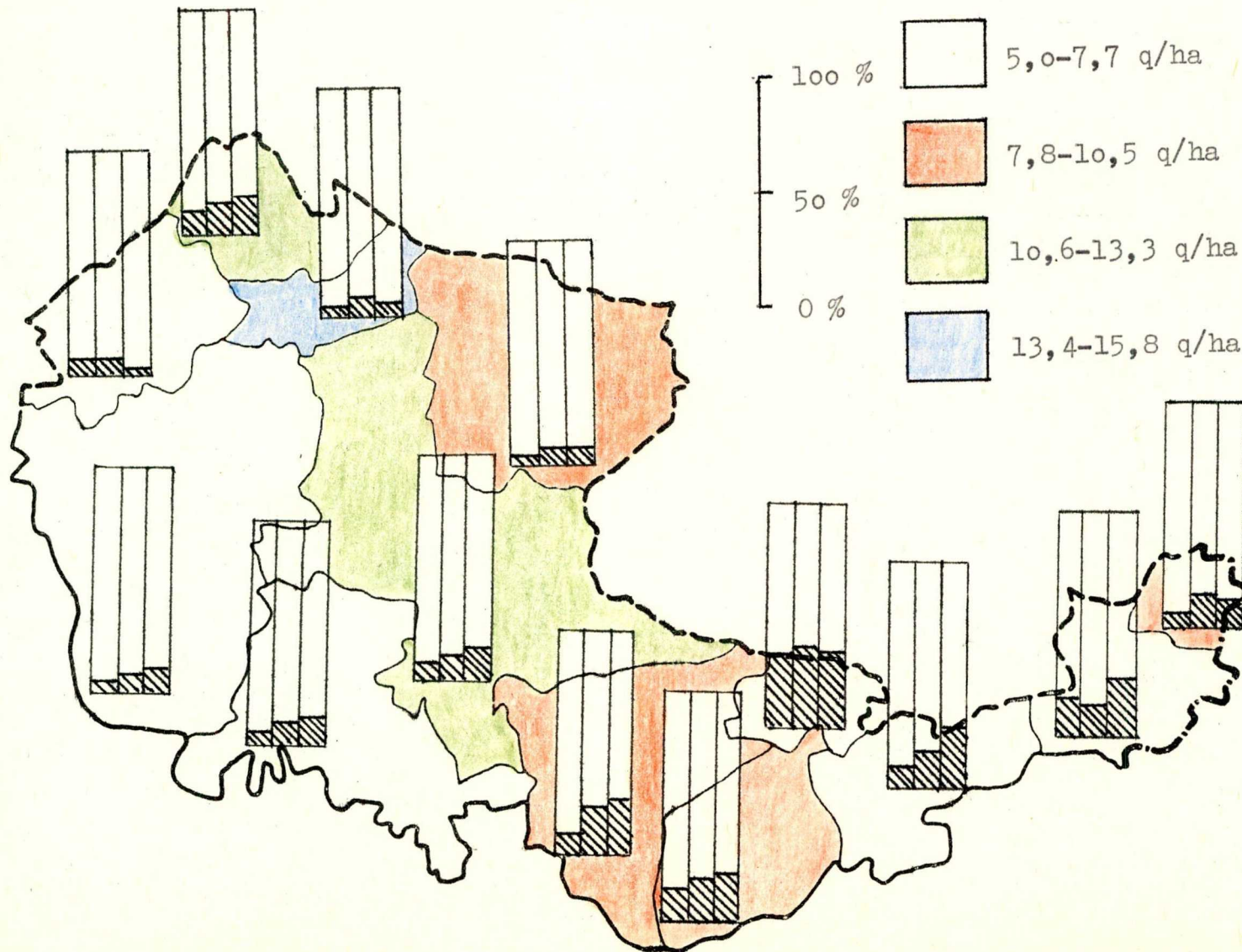
	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Cukorrépa	1681	27,5	1319	16,5	1216	13,8	1167	12,2	1064	12,0
Napraforgó	3426	56,1	5047	63,2	6323	71,6	6903	72,0	7154	80,6
Repce	144	2,4	238	3,0	194	2,2	647	6,8	495	5,5
Olajlen	639	10,5	904	11,3	707	8,0	646	6,7	60	0,7
Mák	178	2,9	390	4,9	331	3,7	139	1,5	34	0,4
Rostkender	37	0,6	89	1,1	58	0,7	78	0,8	70	0,8
Összesen	6105	100,0	7987	100,0	8829	100,0	9580	100,0	8877	100,0

Körösújfalut, ahol a napraforgó vetésaránya 1970-74 között mindig 30 % felett volt. Jelentős termőterületek vannak még Vésztőn és Biharugrán is. A napraforgó termés-átlagának alakulását a 25. ábra és a 67. függelék mutatja. A járásban a legnagyobb arányban termelő községek termésátlaga nem a legmagasabb, a járási termésátlag is a megyei átlag alatt van. 1974-ben a járási átlag 8,5 q/ha; a megyei 9,2 q/ha, az országos pedig 10,4 q/ha volt.

Cukorrépa

A mérsékelt éghajlati övben valamennyi szántóföldi növény közül területegységenként a cukorrépa adja a legtöbb táplálóanyagot. A belőle előállított cukor fontos néptáplálék, valamint a visszamaradó melléktermékek fontos takarmányok. A melasz jelentős részét a szeszipar dolgozza fel. A cukorrépa területi elhelyezkedésére a természetföldrajzi viszonyok jelentős hatást gyakorolnak. Ezek közül főleg a talajadottságok jelentősek. A Körös-völgy szikes talajai nem kedvezőek a termelésére, a napfény és hőmérsékleti viszonyok azonban jók. A csapadékhiányt öntözéssel pótolni lehet, de ahol a talajvíz magasabban van ott kevesebb öntözővízre van szükség. A cukorrépa termőterülete a járásban az öt év során fokozatosan csökkent. 1970-ben 1681 ha-on, 1974-ben pedig 1064 ha-on termelték a cukorrépát. Járási szinten a vetésterületi arány 3,5 %-ról 1,9 %-ra csökkent. Megyei szinten 1972-től növekszik a vetésterület. A járás községei közül Bucsán 1972-től, Ecsegfalván 1971-től nem termelték ezt a

25. ábra. A napraforgó aránya az összes vetésterületből
és termésátlagának alakulása 1974-ben

fontos ipari növényt. Legnagyobb arányban Füzesgyarmaton és Kertészszigeten termelik a cukorrépát/68.függelék/. Az egyes községek termésátlagai igen eltérőek/69.függelék/. 1970-74 között a legmagasabb termésátlagot Füzesgyarmat érte el/1972-ben 417,4 q/ha /, de az utóbbi két évben Kertészsziget termésátlagai is kiemelkedőek. Megfigyelhető az is, hogy egyes években más községek is rekordtermést produkáltak. 1974-ben Szeghalmon 415 q/ha, 1971-ben Biharugrán 383 q/ha volt a termésátlag. A járás termésátlagai 1973-tól a megyei szintet meghaladják. 1974-ben a járási átlag 363,7 q/ha; a megyei 349,5 q/ha és az országos pedig 376,7 q/ha volt.

A cukorrépa termésátlagainak mértéke, az öntözési lehetőség és a Sarkadi Cukorgyár viszonylagos közelsége indokoltá teszi a vetésterület növelését. A cukor hazai megtermelése népgazdasági érdek is.

A repce

A repcét a szeghalmi járásban csak néhány községben termelik/Bucsa, Dévaványa, Körösújfalú, Szeghalom és Vésztő/. A járás vetésterületéből 0,3-1,2 %-kal részesedett a vizsgált öt év során. Legnagyobb területen 1973-ban termelték /647 ha/. 1974-ben már csökkent a vetésterülete. Legjelentősebb a termelése Dévaványán és Bucsán, 1973-óta pedig Szeghalmon. Termésátlagai igen változóak. Körösújfaluban 1973-ban 17,8 q/ha volt az átlagtermés, 1972-ben Dévaványán 1,6 q/ha termett.

Olajlen

Az olajlen termőterülete 1971-től csökken és 1974-ben már csak Ecseghalván termelték 60 ha-on. A járás vetésterületéből 0,1 - 1,6 %-kal részesedik. Vetésterületét és vetésarányát a 70-es függelék mutatja. Legjelentősebb termelői: Dévaványa, Ecseghalva és Füzesgyarmat. Vetésterületi aránya 1970-ben és 1971-ben Körösnagyharsányban volt a legmagasabb. A termésátlagok Füzesgyarmat kivételével alacsonyak/71.függelék/. 1973-ban a járási átlag 5,3 q/ha; a megyei 7,8 q/ha, az országos pedig 8,2 q/ha volt.

Mák

A mák aránya az összes vetésterületből fokozatosan csökken. A járás összes vetésterületéből 1971-ben 0,7 %-kal, 1974-ben pedig 0,1%-kal részesedett. A csökkenő vetésterületi arány a megyére is jellemző. A mák termőterületét és vetésarányát a 72.függelék mutatja. 1973-ig a legjelentősebb termelő Füzesgyarmat volt. Jelentősebb máktermő vidék még Bucsa és Dévaványa. A járás termésátlagai a megyei szint alatt vannak. 1974-ben a járásban 3,2 q/ha, a megyében 5,9 q/ha volt a mák termésátlaga. A községek termésátlagai igen eltérőek/73.függelék/.

Rostkender

A rostkendert a járásban csak Vésztőn és Kertészszigeten termelték. A vetésterület mindkét községben 60 ha alatt volt.

A szeghalmi járás ipari növény termelése 1973-ig nö-

vekedett, 1974-ben csökkenés tapasztalható. 1970-ben a járás vetésterületének 12,5 %-án; 1973-ban 17,2 %-án és 1974-ben 16,1 %-án termeltek ipari növényeket. A községek közül Körösújfaluban a legnagyobb az ipari növények vetésaránya /26. ábra, 74. függelék/.

5. Zöldségfélék termesztése

A mezőgazdaság belterjességének fontos mutatója, hogy a zöldségfélék milyen arányban részesednek adott terület összes vetésterületéből. A szeghalmi járás ezen a téren igen alacsony értékekkel jellemezhető. 1970-ben a járás összes vetésterületének 1,1 %-án; 1973-ban 0,4 %-án termeltek zöldségféléket. 1974-re bizonyos növekedés tapasztalható. A járás zöldségtermő területének alakulását és szerkezeti változását a 10. táblázat mutatja.

A legnagyobb arányban termelt növények a paradicsom és a zöldbab, illetve 1972-ig a zöldpaprika. Az egyéb zöldségfélékhez tartozó növények/kelkáposzta, karalábé, karfiol, sárgarépa, petrezselyem, vöröshagyma, fokhagyma, uborka, dinnye, szamóca, spárgatök/ azt mutatják, hogy a sokféleség a jellemző, a specializáció nagyon alacsony fokú. Körösnagyharsány, Körösújfalú és Zsadány mellett egyre több község szünteti be zöldségtermelését. Nyilván ennek munkaerő-problémái is vannak.

A zöldpaprika termelése Dévaványán a legjelentősebb. Itt 1971-72-ben 38-40 ha-on is termelték.

A paradicsom termelésével a zöldségtermelő községek mindannyian foglalkoznak, de igen kis területen/0,5-1 ha/.

The map shows the distribution of the genus *Lophoceros* across the USSR. A dashed line outlines the distribution range, which is primarily located in the southern part of the country, including the Caucasus and the Crimean Peninsula. A legend in the upper right corner indicates the percentage of the population: 0% (white), 50% (hatched), and 100% (black). The distribution is concentrated in the southern part of the USSR, particularly in the Caucasus and the Crimean Peninsula.

10. táblázat. A zöldségfélék területének változásai

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Zöldpaprika	46	8,8	73	20,2	65	27,0	15	7,0	11	3,9
Paradicsom	60	11,5	39	10,8	24	10,0	26	12,2	56	19,7
Zöldbab	75	14,4	91	25,2	51	21,2	133	62,4	155	54,6
Zöldborsó	58	11,2	30	8,3	2	0,8	1	0,5	1	0,4
Fejeskáposzta	37	7,2	25	7,0	17	7,0	6	2,8	6	2,0
Egyéb zöldség	244	46,9	103	28,5	82	34,0	32	15,1	55	19,4
Összesen	520	100,0	361	100,0	241	100,0	213	100,0	284	100,0

A paradicsom termelésében Dévaványát kell kiemelni.1974-ben 54 ha-on termesztették ezt a fontos növényt.

A zöldbab termelése Vésztőn koncentrálódott.1972-ben 22 ha-on ;1974-ben 146 ha-on történt zöldbabtermelés.

A zöldborsó termelése csak 1970-ben és 1971-ben volt számottevő.1970-ben Dévaványán 58 ha-on;1971-ben Bihar-ugrán 29 ha-on termelték.

A fejeskáposzta termelése Dévaványán,Ecsegfalván és Vésztőn volt jelentősebb mértékű.

Véleményem szerint a zöldségtermelés növelése szükség-szerű lenne.A természetföldrajzi tényezők/hőmennyiség, talaj,öntözőviz/megfelelnek a zöldségfélék termesztésé-nek.A városiasodó Szeghalmon,ahol egyre több család köl-tözik tömblakásba,igen fontos,hogy megfelelő zöldségellá-tás legyen biztosítva.Az elmúlt évek azt mutatták,hogy a kereslet a zöldségfélék iránt lényegesen nagyobb a kínálatnál.

6.Egyéb növények termesztése

Ide soroltam a szántóföldi növények azon csoportját, amelyek nehezen kategorizálhatók.Az egyéb növények terü-lete csökken/5.táblázat/.A járás összes vetésterületéből 1974-ben 1,2 %-kal részesednek,ez megfelel 659 ha-nak.A vizsgált időszakban a következő növényeket termelték: lucernamag,vörösheremag,pannónbükköny,kerti és egyéb mag-vak,gyógynövények,köles,szója és burgonya.

A burgonyatermelés 1970-ben 265 ha-on,1973-ban 14 ha-on történt.A járás tsz-einek nem jellemző terméke a

burgonya.

A szója termelésével kapcsolatban megjegyzem, hogy 1975-ben és 1976-ban jelentős termelésre került sor, elsősorban Füzesgyarmaton és Szeghalmon. A szója fehérjében nagyon gazdag, ezért a járás állattenyésztésében a fehérjeigény biztosítása terén igen nagy szerepe lehet ennek a növénynek.

VI. Az állattenyésztés

A mezőgazdaság legjelentősebb ágazata az állattenyésztés, mivel a termelés megszervezésében, az eredményes gazdálkodás kialakításában kulcságazat. Központi helyzetének több eredője van. Ezek közül alapvetően meghatározó tényező, hogy ősidők óta egyik legfontosabb emberi táplálék. Pénzes István, 1974/.

A szeghalmi járás termelőszövetkezeteinek közös gazdaságaiban a számosállatok számbeli és szerkezeti változásait a 11. táblázat mutatja. Megállapítható:

- a. a számosállatok számának növekedése;
- b. a szarvasmarhák arányának meghatározó szerepe;
- c. a sertésállomány számának erős ingadozása és arányának csökkenése;
- d. a lóállomány számának és arányának csökkenése;
- e. a juhok számának növekedése;
- f. növekedett a loo ha szántó + rét + legelőterületre jutó számosállatok száma.

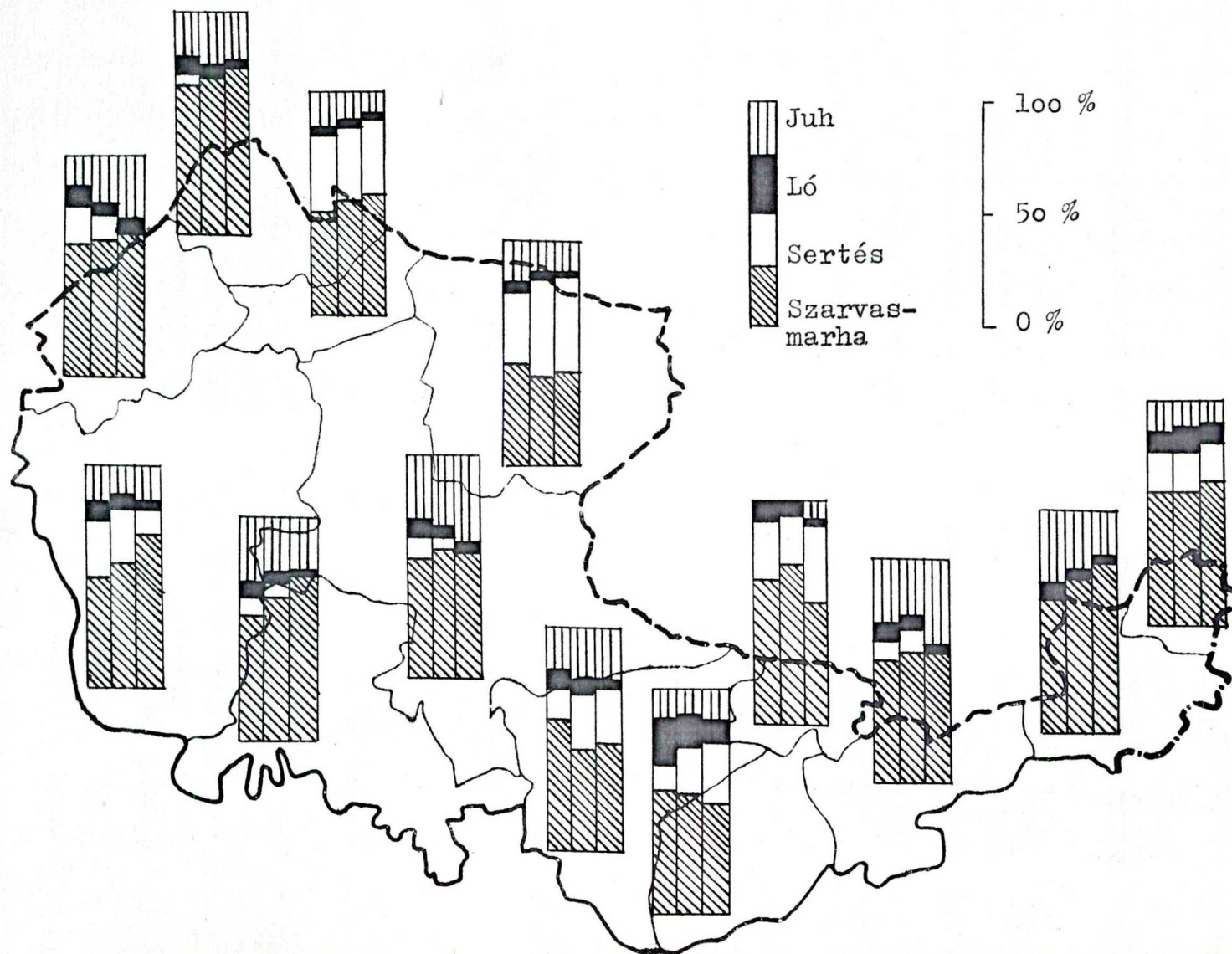
A számosállat létszám szerkezeti változásait községenként vizsgálva megállapítható, hogy Füzesgyarmaton, Körösújfaluban, Okányban és Vésztőn a szarvasmarhák aránya csökkent, ugyanakkor a sertések aránya nőtt. A juhállomány aránya több községben növekedett/27. ábra/.

A legnagyobb számosállat-mennyiséget Füzesgyarmaton, Dévaványán és Vésztőn találjuk/76. függelék/. A számosállat-sűrűség viszont Kertészszigeten volt a legnagyobb az 1974-es év kivételével/28. ábra, 77. függelék/. A járási

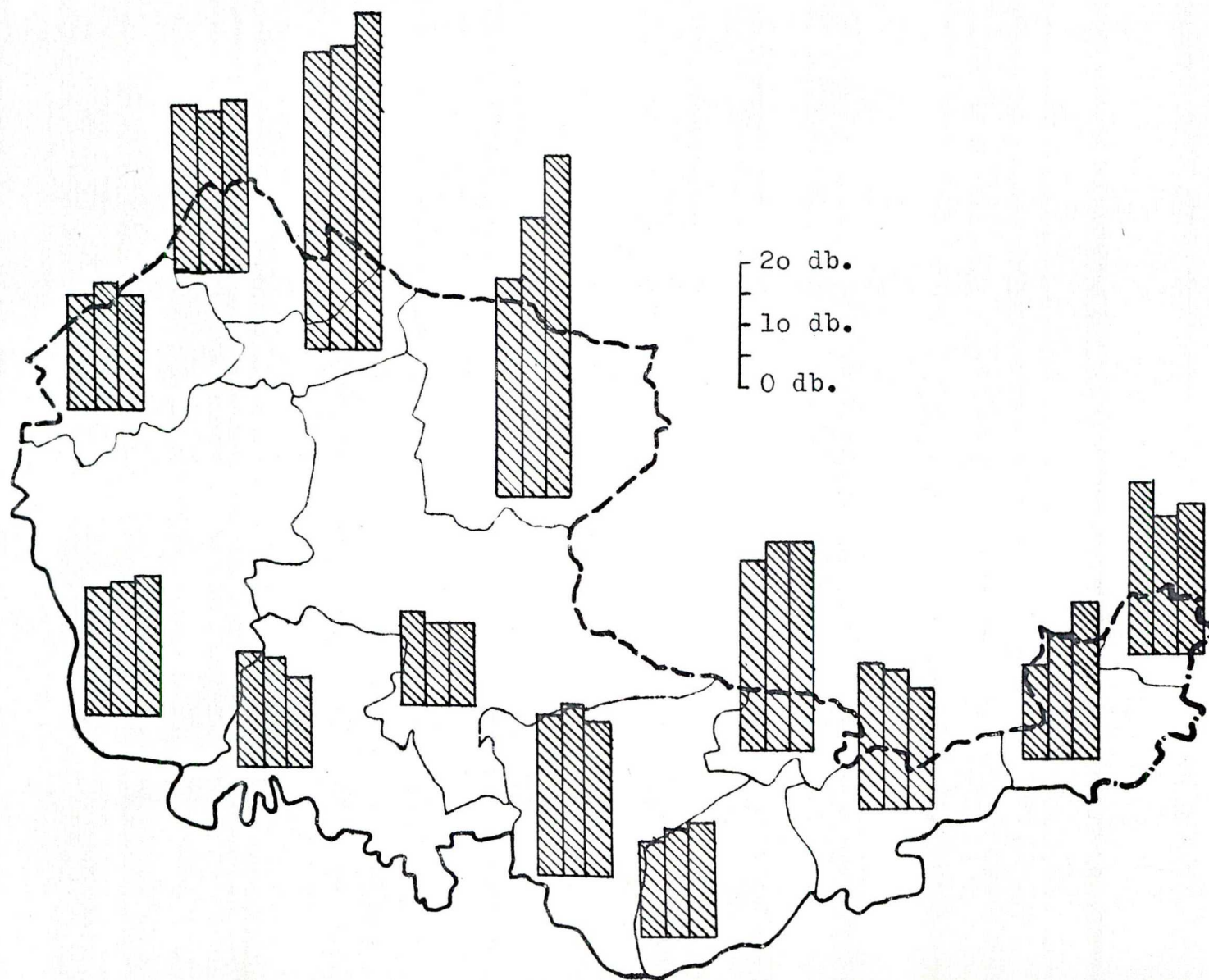
11.táblázat.A számosállatok számbeli és szerkezeti változásai

	1970		1971		1972		1973		1974	
	db.	%	db.	%	db,	%	db.	%	db.	%
Szarvasmarha	8621	54	8611	52	9070	54	9467	57	9936	57
Sertés	2961	19	4150	25	3880	23	3463	21	3779	21
Ló	1215	8	998	6	820	5	718	4	602	3
Juh	3104	19	2899	17	3112	18	2988	18	3260	19
Összesen	15901	100,0	16658	100,0	16882	100,0	16636	100,0	17577	100,0
100 ha szántó+rét+ +legelőterületre jutó számosállat	22,5	-	23,5	-	24,0	-	23,7	-	25,0	-

27.ábra.A számosállat létszám szerkezeti változása községenként [%/

28. ábra. 100 ha szántó+rét+legelő területre jutó számosállat

átlagot meghaladó számosállat-sűrűség van még Bucsán, Füzesgyarmaton, Körösújfaluban és Vésztőn.

A loo ha fő takarmánytermő területre jutó összes számosállat-létszámát illetően/78.függelék/hasonló eredményre jutunk, mint a 27. ábrán bemutatott területi megoszlás volt.

A szarvasmarha-tenyésztés

A szarvasmarha-tenyésztés gazdasági hasznossága igen sokrétű. Elsősorban tejtermelő szerepét kell kiemelni, ami pótolhatatlan emberi táplálék, de hústermelése is jelentős. A szervesstrágya termelésében is meghatározó szerepe van. A járás tsz-einek szarvasmarha-állománya a vizsgált időszakban növekedett. Az 1971-es visszaesés nem számottevő. A szarvasmarhák számának és arányának változásait a 79-80-81. függelék mutatja. A legjelentősebb szarvasmarha-állománnyal Füzesgyarmat, Dévaványa és Vésztő rendelkezik. A járás községei közül Biharugrán és Bucsán a legnagyobb a szarvasmarha-számosállatszám aránya az összes számosállatból, ez az arány 60-77 % között van. 1973-ban és 1974-ben a járási és a megyei arány egyaránt 57 %. A járás szarvasmarha-sűrűsége a megyei átlag alatt van, és nyilván az országos átlagtól messze elmarad. 1974-ben a járásban loo ha szántó+rét+legelő területre 18 állat jutott, a megyében 19, az országos mutató 28 darab volt. A járás községei közül Kertészszigeten a legkedvezőbb a helyzet. Itt 27-36 darab szarvasmarha jut loo ha szántó+rét+legelő területre/29. ábra, 82. függelék/. A szarvasmarha-sűrűség

függvénye a szántóföldi takarmánynövény-termelésnek. Ez az összefüggés a 23. és 29. ábra összevetésével is bizonyítható.

A szeghalmi járásban az állomány vegyes tej-hús hasznosítású, ugyanis a tehenek aránya sehol sem éri el még az 50 %-ot sem. A tehenek száma a járásban 1973-ig növekedett, 1974-re némi csökkenés tapasztalható. A tehenek 33-36 %-kal részesednek az összes szarvasmarha-állományon belül. Ez az arány kb. 2 %-kal alacsonyabb a megyei átlagnál. A tehenek aránya Dévaványán és Körösladányban a legnagyobb/83. függelék/. Egy tehén évi átlagos tejhozama a járásban 1971-ben 2072 liter, a megyei átlag 2265 liter. 1972-ben 2158 liter a járási és 2414 liter a megyei átlag.

A hizómarhák aránya az összes szarvasmarha-állományon belül az 1971-es visszaeséstől /14 %/ növekszik, 1974-ben 19 % volt, ami megegyezett a megyei aránnyal. 1974-ben Zsadányban és Okányban a legmagasabb az arány/48 % és 29%/, de a hizómarhák száma Füzesgyarmaton és Dévaványán a legnagyobb/84. függelék/.

Sertéstenyésztés

Békés megye az ország egyik legrégebb sertéstenyésztő területe. A feljegyzések szerint már az Árpád-korban Dobozon konda volt/Enyedi Gy. 1964/. A szeghalmi járás sertéstenyésztése kisebb mértékű, mint a megye más járásaiban. A járásban 100 ha szántó+rét+legelő területre jutó sertések száma a vizsgált időszakban igen ingadozó/1970-ben 37 db, 1971-ben 51 db, 1973-ban 43 db./1974-ben a járás-

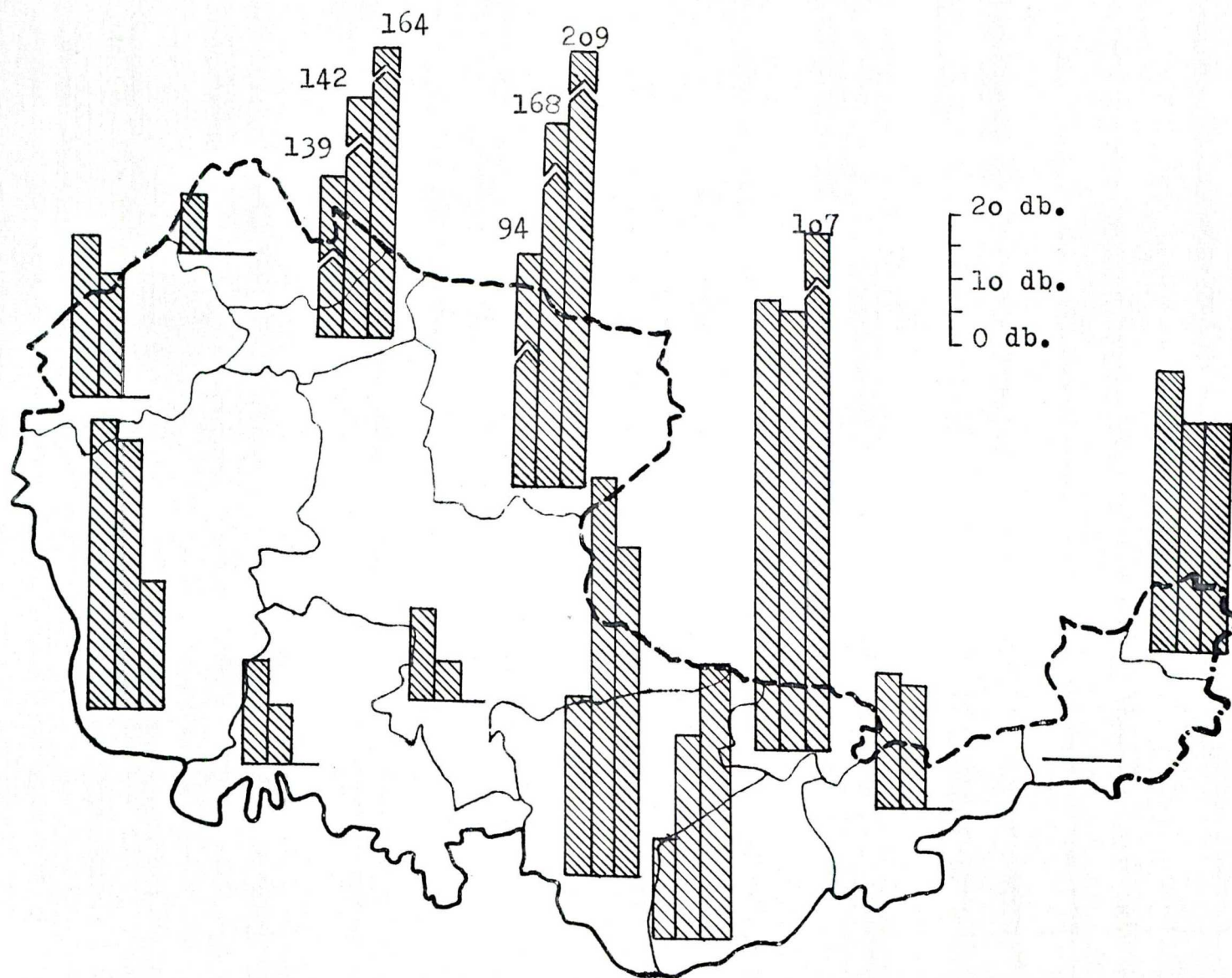
ban 47 darab, a megyében 72 darab és az országban 49 darab sertés jut 100 ha szántó+rét+legelő területre. Legjelentősebb a tenyésztés Füzesgyarmaton és Kertészszigeten /30. ábra, 85. függelék/. A sertésmennyiséget illetően ki kell még emelni Dévaványát, Okányt és Vésztőt /86-87. függelék/. A sertés számosállatok aránya az összes számosállatból /88. függelék/ azt mutatja, hogy a járás községeiben a szarvasmarha után következik. Kivételt képez Füzesgyarmat, ahol 1973-tól a sertés-számosállatok aránya megelőzi a szarvasmarha-számosállatok arányát.

Az anyakocák aránya 1973-ban 10%, 1974-ben 9% volt a sertésállományon belül. Ezen időszakban a megyei érték 12% és 10% volt. A csökkenés pozitív tényező, mert az anyakocák igen sok takarmányt fogyasztanak, és ezért célszerűbb az egy kocára jutó szaporulat növelése /89. függelék/.

A hizók száma és aránya 1970-72 között növekedett, 1973-tól csökkent. 1974-ben a hizók aránya 44 % volt a járásban és 59 % a megyében. Az egyes községek igen eltérő értékeket mutatnak /90. függelék/. Az arányokat illetően Kertészsziget, Okány és Vésztő; a mennyiséget tekintve Füzesgyarmat, Dévaványa, Kertészsziget és Vésztő emelhető ki. A szeghalmi járás sertés tenyésztésének lényeges tényezői a Füzesgyarmaton és Vésztőn lévő sertéskombinátorok, amelyeknek fő profilja a sertéshizlalás és -értékesítés. Ez a két kombinátor fontos szerepet tölt be a megye húsipari üzemének nyersanyag ellátásában. 1974-ben a füzesgyarmati kombinátor 6112 darab, a vésztői pedig 2917 darab hizósértést állított elő.

30. ábra. 100 ha szántó+rét+legelő területre jutó sertések száma

Lótenyésztés

A szeghalmi járásban a mezőgazdaság technikai fejlődésének következtében a lóállomány csökken. 1970-ben 1519 db volt a lovak száma, 1974-ben csak 753 db. A járás községei közül Dévaványa, Füzesgyarmat, Okány és Vésztő lóállománya a legnagyobb mennyiségű/91-92. függelék/. 100 ha szántó + rét + legelő területre jutó lovak száma az egyes községekben 1 - 2 darab/93. függelék/. A járási mutató 1972 óta szintén 1 db, a megyei 1973-74-ben 2 db. A lovak aránya az összes szamosállatból Okányban a legnagyobb/94. függelék/, 1970-ben 20 %, 1974-ben 10 % volt. A járás lóállományának további csökkenése várható, mivel minőségi lótenyésztés/tenyésztés és sportló/ nincs.

Juhtenyésztés

A járás nagyterjedésű rét és legelőterületei kedvezőek a juhtartás számára. Ennek a vidéknek a juhtenyésztése már a felszabadulás előtt is jelentős volt. A megye juhállományának 1974-ben több mint 50 %-a a járásban volt. A járás juhállománya a vizsgált időszakban növekedett. A községek közül Füzesgyarmaton, Vésztőn, Szeghalmon és Dévaványán a legnagyobb a juhok száma/95. függelék/. A juhok aránya az összes szamosállatból 1974-ben a járásban 19%, a megyében 7 % és az országban 7,7 % volt. A járás községei között egyes években 30 % feletti arányok is előfordulnak, ilyen tapasztalható Biharugrán, Ecsegfalván, Szeghalmon és Zsadányban/96. függelék/. 100 ha szántó+rét+legelő területre jutó juhok száma 1974-ben 65 db volt a járásban, 27 db a megyében és 32 db az országban. A községek

közül a legnagyobb juhsűrűséggel Füzesgyarmat, Bucsá és Kertészsziget rendelkezett/31. ábra, 97. függelék/.

A juhtenyésztésnek igen nagy perspektívái vannak a járásban. A természetes takarmánytermő területek/rét+legetlő/ öntözésével, kemizálásával a juhállomány minősége fokozható lenne, ugyanis a rossz takarmányozás következtében a juhok gyapja durva, rossz minőségű. Az állomány szám- szerű növekedése csak akkor pozitív tényező, ha az a hozamok növekedésével párosul.

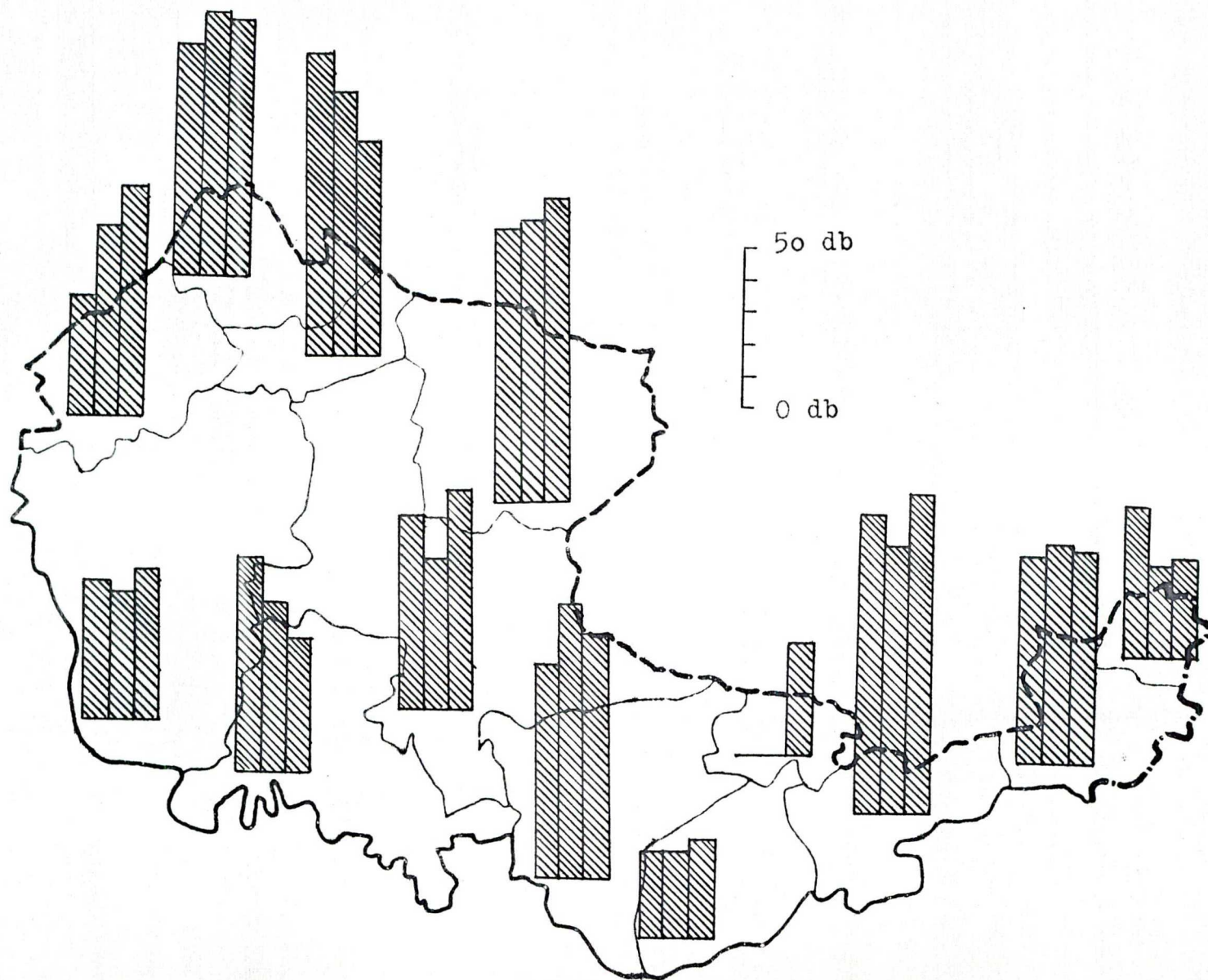
Baromfitenyésztés

A baromfitenyésztés a járásban nem rendelkezik hagyományokkal. Az állattenyésztésnek ez az ága elsősorban mint kiegészítő háztáji foglalkozás szerepelt a felszabadulás előtt. A második világháború után a tojás és a baromfihús iránti kereslet jelentős árutermelő ágazattá növelte. A járás baromfitenyésztése a mezőkovácsházi és az orosházi járások után következik a megyében. A vizsgált időszakban a tyúkfélék és a gyöngyös-1973-ig a liba - tenyésztése emelhető ki.

12. táblázat. A járás baromfiállományának alakulása, december 31./db/.

	1970	1971	1972	1973	1974
Tyúkfélék	204932	195843	232593	221038	196012
Gyöngyös	5543	28	14389	22314	7546
Liba	3248	3274	3052	2654	-
Kacsa	3637	-	-	-	-
Pulyka	7463	-	-	-	-
Összes baromfi	224823	199145	250034	246006	203558

31.ábra. 100 ha szántó+rét+legelő területre jutó juhok száma

A járás baromfitenyésztését jelentős mértékben segíti a szeghalmi baromfikeltető állomás. A községek közül Körösladány tyúkfélék- és gyöngyös-, Szeghalom liba-, Dévaványa és Körösnagyharsány pulykatenyésztése jellemző. Jelentős a baromfitenyésztés még Füzesgyarmaton, Okányban, Vésztőn és Zsadányban is. A járás szinte minden községében foglalkoznak, illetve foglalkoztak baromfitenyésztéssel, de a legjelentősebb baromfitenyésztés Körösladányban alakult ki.

A Békéscsabai Baromfifeldolgozó Vállalat nyersanyag-szükséglete és a növekvő baromfihús és tojás iránti kereslet lehetőségeket biztosít a járás baromfitenyésztésének növelésére. A jelentős természetes vízkészlettel rendelkező vidék kacsá- és libatenyésztésének fokozása megfontolandó lenne, bár kezdeményezések már voltak/Bihar-ugra, Szeghalom/.

VII.A fejlettségi szint területi különbségei

A halmozatlan termelési érték valamint az évi részesedés/kereset/ három évi átlaga alapján a járás községei közötti különbségek kimutathatók. Ezek a különbségek fejlettségi szintbeli eltéréseket takarnak s az 1 ha termőterületre eső halmozatlan termelési érték alapján a színvonalra is lehet következtetni.

	A	B	C	D
Biharugra	15,4	15907	40606	4305
Bucsa	15,5	23963	68701	8258
Dévaványa	15,7	18582	68658	7075
Ecsefalva	16,4	19400	59979	6728
Füzesgyarmat	18,9	20932	84695	20171
Kertészsziget	24,5	24743	73474	11431
Körösladány	16,4	17925	67442	12008
Körösnagyharsány	17,9	15127	37301	5964
Körösújfalva	20,3	17705	67644	9364
Okány	21,3	15701	50798	7589
Szeghalom	13,2	19454	62339	5523
Vésztő	17,7	16801	57047	7864
Zsadány	16,9	13732	56372	8094

13. táblázat.

A: 1 ha termőterület átlagos aranykorona értéke

B: 1 foglalkoztatottra jutó évi részesedés/kereset/ az 1970-72-74-es évek átlagában/Ft/

C: 1 foglalkoztatottra jutó halmozatlan termelési érték az 1970-72-74-es évek átlagában/Ft/

D: 1 ha termőterületre eső halmozatlan termelési érték az 1970-72-74-es évek átlagában/Ft/

A termőterületek átlagos aranykorona értékét tekintve/13.táblázat,A oszlop/ legkedvezőbb a helyzet Kertészszigeten,Körösújfaluban és Okányban.A legrosszabb minőségű földeken Szeghalmon gazdálkodnak.Ha az aranykorona értékeket összevetjük az 1 ha termőterületre eső halmozatlan termelési értékkel/ D oszlop/ ,akkor megállapítható,hogy a földminőségen túl egyéb tényezők is közrejátszanak a területegységre jutó halmozatlan termelési érték alakulásában;Szeghalom és Füzesgyarmat példája ezt jól bizonyítja.

A 13.táblázat B és C oszlopának adatai is azt mutatják,hogy nem a talajok természetes termőképessége a meghatározója a gazdálkodás színvonalának.Sokkal inkább meghatározó tényező az,hogy a termelőszövetkezetek képesek-e arra,hogy a technikailag-technológiailag legprogresszívebb ágazatokat saját körülményeikre alkalmassá tegyék.Ma már szinte minden földön lehetőség van ilyen ágazatok művelésére.A feladat kettős:egyfelől a tsz-eknek kell ezeket az ágazatokat,technológiákat felkutatni és adaptálni,másfelől az irányító szerveknek kell felhalmozási eszközöket biztosítani a meginduláshoz,ha ezek nincsenek meg az adott termelőszövetkezetben/Tóth L.-Vantara J.1976/.A járás tsz-einek termelés szerkezetében tükröződni kell az élelmiszeriparral való szoros kapcsolatnak is.

Irodalom

1. A magyar vízszabályozás története. Budapest, 1973.
Szerkesztette: Ihrig Dénes
2. Andó Mihály: Békés megye természeti földrajza. Békés megye gazdasági földrajza. Békéscsaba, 1974. Főszerkesztő: Krajkó Gyula. 13-75. oldal.
3. Andó Mihály: Vésztő és környéke természeti földrajzi viszonyai. Vésztő története. Vésztő, 1973. Szerkesztette: Szabó Ferenc. 15-48. oldal.
4. Asztalos István: Az állattenyésztés és a takarmánytermesztés kapcsolata az Alföldön. Földrajzi Értesítő, 1966. 3. füzet. 309-326. oldal.
5. Asztalos István: Talajaink szervesanyag utánpótlásának helyzete. Földrajzi Értesítő, 1968. 1. füzet. 145-151. old.
6. Bernát Tivadar-Enyedi György: A magyar mezőgazdaság termelési körzetei. Budapest, 1961.
7. Bulla Béla: Magyarország természeti földrajza. Budapest, 1962.
8. Csizmadia Ernő: Bevezetés az élelmiszergazdaságtanba. Budapest, 1973.
9. Enyedi György: A Délkelet-Alföld mezőgazdasági földrajza. Budapest, 1964.
10. Erdei-Cséte-Márton: A termelési körzetek és a specializáció a mezőgazdaságban. Budapest, 1959.
11. Hajas-Rázsó: Mezőgazdaság számokban. Budapest, 1962.
12. Kedvezőtlen természeti adottságú mezőgazdasági területeink. Budapest, 1972. Szerkesztette: Kukovics Sándor.

13. Kemenes Erő: Talajerő gazdálkodás. Budapest, 1959.
14. Krajkó Gyula: Békés megye népessége. Békés megye gazdasági földrajza. Békéscsaba, 1974. Főszerkesztő: Krajkó Gy. 177-227. oldal.
15. Kukovics S.-Kulcsár V.: A mezőgazdasági termelés területi tervezése. Budapest, 1973.
16. Láng Géza: Növénytermesztés. Budapest, 1961.
17. Magyarország Éghajlati Atlasza. II. kötet. Adattár. Szerkesztette: Kakas József. Budapest, 1967.
18. Magyarország gazdaságföldrajza. Budapest, 1972. Szerkesztette: Bernát Tivadar. 233-339. oldal.
19. Magyarország Tervezési Gazdasági Körzetei: IV. A Dél-Alföld Atlasza. Budapest, 1974.
20. Papp Antal: Körösvidék. A felszín kialakulása és mai képe. A tiszai Alföld. Magyarország tájföldrajza 2. Budapest, 1969. Szerkesztette: Pécsi Márton. 270-275. old.
21. Péczely Gy.: Körösvidék. Éghajlat. A tiszai Alföld. Magyarország tájföldrajza 2. Budapest, 1969. Szerkesztette: Pécsi Márton. 275-278. oldal.
22. Pécsi M.-Somogyi S.: Magyarország természeti földrajzi tájai és geomorfológiai körzetei. Földrajzi Közlemények, 1967. 4. szám. 285-301. oldal.
23. Pénzes István: Békés megye mezőgazdaságának termelési típusai és elhatárolásának módszere. Földrajzi Értesítő, 1975. 2. füzet. 191-202. oldal.
24. Pénzes István: Békés megye mezőgazdasága. Békés megye gazdasági földrajza. Békéscsaba, 1974. Főszerkesztő: Krajkó Gy. 309-421. oldal.

25. Rónai A.-Somogyi S.: Körösvidék. Felszín alatti vizek.
A tiszai Alföld. Magyarország tájféldrajza 2. Budapest,
1969. Szerkesztette: Pécsi M. 290-292. oldal.
26. Somogyi S.: Körösvidék. Vizrajz. A tiszai Alföld. Magyar-
ország tájféldrajza 2. Budapest, 1969. Szerkesztette:
Pécsi M. 278-286. oldal.
27. Tóth B.: Mezőgazdaságunk helyzetéről. Népszabadság, 1974.
január 27.
28. Tóth L.-Vantara J.: A termelőszövetkezetek differenciált-
ságának egyes kérdései a Körösök Vidéke Tsz Szövetség
területén; tanulmányok.... 1976, MSZMP Békés megyei Bizott-
ság Oktatási Igazgatósága Kiadványa, 51-70. oldal.

Statisztikai források:

A Járási Statisztikai Felügyelőség adatai/tsz-ek jelen-
tései, 1970-1974/.

Békés megye statisztikai évkönyvei: 1965-1974

Mezőgazdasági statisztikai zsebkönyvek: 1974, 1975

Statisztikai évkönyvek: 1973, 1974.

F Ü G G E L É K

1. Biharugra	8. Körösnagyharsány
2. Bucsá	9. Körösújfalu
3. Dévaványa	10. Okány
4. Ecsefalva	11. Szeghalom
5. Füzesgyarmat	12. Vésztő
6. Kertészsziget	13. Zsadány
7. Körösladány	

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	368	451	285	299	288
2.	636	480	450	570	413
3.	1879	1418	1269	1231	1036
4.	359	442	401	372	363
5.	2377	2666	2524	2272	2204
6.	337	296	267	267	226
7.	1631	1531	1589	1436	1300
8.	339	315	334	324	309
9.	187	209	179	163	170
10.	980	789	881	800	739
11.	1080	980	835	776	776
12.	1787	1551	1413	1460	1026
13.	610	549	553	539	461

1. függelék. A járás tsz-eiben foglalkoztatottak számának alakulása

	1970		1971		1972		1973		1974	
	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%
1.	309	84	258	57	225	79	210	70	201	70
2.	331	52	249	52	253	56	232	41	222	54
3.	1402	75	1041	73	929	73	907	74	846	82
4.	328	91	297	67	285	71	266	72	256	71
5.	1359	57	1371	51	1439	57	1376	61	1383	63
6.	243	72	216	73	231	87	222	83	200	88
7.	1150	71	1189	78	1093	69	1062	74	932	72
8.	248	73	242	77	234	70	222	69	218	71
9.	144	77	130	62	132	74	124	76	136	80
10.	736	75	628	80	645	73	615	77	550	74
11.	796	74	721	74	642	77	588	76	590	76
12.	1201	67	1101	71	1030	73	936	64	743	72
13.	360	59	304	55	311	56	320	59	260	56

2. függelék. A nem nyugdíjas és nem járadékos tagok létszámának részesedése az összes foglalkoztatott létszámból.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%
1.	309	87	258	77	225	86	210	81	201	83
2.	331	93	249	84	253	88	232	81	222	84
3.	1402	81	1041	85	929	84	907	87	846	89
4.	328	93	297	88	285	88	266	88	258	71
5.	1359	85	1371	88	1439	89	1376	89	1383	89
6.	243	91	216	92	231	93	222	94	200	92
7.	1150	85	1189	90	1093	90	1062	91	932	90
8.	248	84	242	84	234	82	222	81	218	80
9.	144	94	130	68	132	87	124	86	136	89
10.	736	90	628	89	645	87	615	87	550	84
11.	796	87	721	85	642	85	588	85	590	86
12.	1201	87	1101	84	1030	84	936	69	743	79
13.	360	82	304	75	311	78	320	79	260	76

3.függelék. A nem nyugdíjas és nem járadékos tagok számának részesedése az összes tag átlagos létszámából.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%
1.	48	13	79	18	37	13	50	17	42	15
2.	25	4	49	10	36	8	53	9	41	10
3.	328	17	177	12	172	14	135	11	102	10
4.	24	7	40	9	38	9	37	10	103	28
5.	238	10	181	7	178	7	165	7	167	8
6.	23	7	19	6	17	6	15	6	18	8
7.	205	13	131	9	128	8	110	8	104	8
8.	47	14	46	15	50	15	52	16	54	17
9.	10	5	61	29	19	11	21	13	16	9
10.	82	8	76	10	97	11	92	12	101	14
11.	114	11	127	13	113	14	102	13	98	13
12.	187	10	214	14	193	14	424	29	198	19
13.	77	13	99	18	87	16	85	16	84	18

4.függelék. A nyugdíjas és járadékos tagok számának részesedése az összes foglalkoztatottból.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%
1.	-	-	-	-	-	-	7	2	-	-
2.	48	8	-	-	36	8	134	24	56	13
3.	-	-	-	-	5	0,4	2	0,2	9	1
4.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	395	17	825	31	632	25	470	21	425	19
6.	12	4	9	3	-	-	-	-	-	-
7.	20	1	3	0,2	135	8	16	1	10	1
8.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
9.	-	-	1	1	-	-	4	2	2	1
10.	3	0,3	3	0,4	3	0,3	3	0,4	2	0,3
11.	81	8	2	0,2	-	-	1	0,1	1	0,1
12.	74	4	10	1	34	2	8	1	23	2
13.	18	3	26	5	7	1	16	3	4	1

5.függelék. Az időszaki alkalmazottak részesedése az összes foglalkoztatottból.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%
1.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	180	28	135	28	109	24	99	17	94	23
3.	62	3	79	6	74	6	71	6	58	6
4.	1	0,3	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	4	0,2	3	0,1	2	0,1	2	0,1	24	1
6.	-	-	-	-	-	-	1	0,4	1	0,4
7.	37	2	59	4	55	3	60	4	65	5
8.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	7	4	6	3	5	3	6	4	5	3
10.	60	6	36	5	37	4	42	5	49	7
11.	3	0,3	8	1	13	2	10	1	-	-
12.	170	10	97	6	56	4	12	1	44	4
13.	3	1	-	-	1	0,2	7	1	6	1

6.függelék. Az állandó alkalmazottak részesedése az összes foglalkoztatottból.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%	fő	%
1.	11	3	114	7	23	8	32	11	45	15
2.	52	8	47	10	16	4	52	9	-	-
3.	87	5	121	9	89	7	116	9	21	1
4.	6	2	105	24	78	20	69	18	2	1
5.	381	16	286	11	273	11	259	11	205	9
6.	59	17	52	18	64	24	29	11	7	4
7.	199	13	149	9	178	12	188	13	189	14
8.	44	13	27	8	50	15	50	15	36	12
9.	26	14	11	5	23	12	8	5	11	7
10.	99	11	38	5	99	12	48	6	37	5
11.	86	7	122	12	67	7	75	10	87	11
12.	155	9	129	8	100	7	80	5	18	3
13.	152	76	120	22	147	27	111	21	107	24

7.függelék. A családtagok részesedése az összes foglalkoztatottból.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
1.	74	26	69	31	77	23	75	25	73	27
2.	83	17	88	12	87	13	80	20	89	11
3.	76	24	82	18	82	18	77	23	82	18
4.	86	14	81	19	81	19	80	20	87	13
5.	67	33	62	38	67	33	67	33	66	34
6.	70	30	69	31	86	14	75	25	82	18
7.	67	33	69	31	67	33	67	33	69	31
8.	88	12	86	14	87	13	86	14	86	14
9.	80	20	73	27	73	27	74	26	79	21
10.	66	34	67	33	65	35	66	34	67	33
11.	78	22	78	22	81	19	82	18	81	19
12.	66	34	69	31	70	30	70	30	73	27
13.	65	35	61	39	63	37	60	40	65	35

8.függelék. A közös gazdaságok munkáiban foglalkoztatottak nemek szerinti megoszlása.

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	8	6	10	9	10
2.	6	8	8	7	9
3.	6	8	9	10	11
4.	9	8	8	9	9
5.	4	4	4	4	4
6.	5	6	6	6	6
7.	5	5	5	6	6
8.	6	7	6	6	6
9.	7	6	7	8	7
10.	5	7	6	7	7
11.	9	10	11	12	12
12.	5	6	6	6	9
13.	6	7	6	7	8

9.függelék. Egy foglalkoztatottra jutó termőterület / ha /.

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	9	11	12	13	14
2.	11	15	15	16	17
3.	8	11	13	13	14
4.	10	11	12	13	13
5.	7	7	7	7	7
6.	7	8	7	7	8
7.	7	7	7	8	9
8.	8	9	9	9	9
9.	9	10	10	10	9
10.	7	9	8	9	10
11.	12	13	15	16	16
12.	7	8	8	9	12
13.	10	12	12	11	14

10.függelék. Egy fő nem nyugdíjas és nem járadékos tagra jutó termőterület /ha/.

	1970		1972		1974
1.	197		200		181
2.	177		241		246
3.	185		207		226
4.	230		185		170
5.	174		156		165
6.	181		225		226
7.	170		186		192
8.	177		180		184
9.	185		213		213
10.	158		175		186
11.	180		199		200
12.	170		180		230
13.	144		146		132

11. függelék. Egy foglalkoztatottra jutó ledolgozott
10 órás munkanap.

	1970		1972		1974
1.	217		240		241
2.	224		232		277
3.	210		242		248
4.	233		244		232
5.	257		235		224
6.	228		237		243
7.	191		239		241
8.	223		239		240
9.	205		250		231
10.	182		203		212
11.	205		229		238
12.	210		217		262
13.	206		223		201

12. függelék. Egy fő nem nyugdíjas és nem járadékos
tagra jutó ledolgozott 10 órás munka-
nap.

	1970			1972			1974	
	A	B		A	B		A	B
1.	73	27		64	36		50	50
2.	67	33		26	74		54	46
3.	51	49		43	57		46	54
4.	30	70		40	60		59	41
5.	56	44		53	47		57	43
6.	53	47		49	51		36	64
7.	29	71		45	55		45	55
8.	57	43		37	63		54	46
9.	39	61		54	46		52	48
10.	54	46		62	38		61	39
11.	53	47		63	37		59	41
12.	60	40		59	41		58	42
13.	42	58		47	53		36	64

13. függelék. A növénytermesztés /A/ és az állattenyésztés /B/ %-os részesedése az alaptervekenységben ledolgozott összes munkaórából.

	1970		1972		1974
1.	254		203		189
2.	304		284		267
3.	295		224		197
4.	246		222		183
5.	416		400		371
6.	370		367		314
7.	338		362		303
8.	291		293		285
9.	274		298		286
10.	289		284		253
11.	207		176		166
12.	355		293		262
13.	240		225		170

14. függelék. Egy hektár termőterületre jutó emberi munka órában.

	1970		1972		1974
1.	5		5		5
2.	6		7		8
3.	7		7		8
4.	4		8		7
5.	12		12		12
6.	8		9		9
7.	7		7		10
8.	5		8		7
9.	6		7		10
10.	7		8		8
11.	6		6		9
12.	8		8		10
13.	5		5		6

15.függelék. Egy hektár termőterületre felhasznált gépiertő normálhektárban.

	1970		1972		1974
1.	1,1		0,7		0,5
2.	1,1		1,3		1,2
3.	1,7		0,9		0,8
4.	0,7		0,1		1,3
5.	1,3		1,3		0,8
6.	1,8		1,6		1,3
7.	1,2		0,9		0,5
8.	2,2		1,9		1,6
9.	1,2		0,9		1,1
10.	2,3		1,3		1,5
11.	0,7		0,6		0,4
12.	1,9		1,2		0,9
13.	1,0		0,7		0,4

16.függelék. Egy hektár termőterületre felhasznált állati erő fogatnapokban.

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	44,0	52,8	47,9	43,9	43,2
2.	49,5	43,8	59,2	47,3	42,6
3.	52,5	55,3	63,2	58,6	56,7
4.	46,2	44,1	56,1	54,2	54,9
5.	40,2	35,5	35,8	34,6	40,0
6.	50,4	49,0	41,6	43,6	41,4
7.	39,4	38,4	39,7	42,0	40,4
8.	48,6	47,2	45,5	39,6	41,4
9.	51,6	57,1	54,2	42,7	39,2
10.	51,9	52,4	52,7	49,4	44,5
11.	44,7	45,9	48,1	47,4	43,7
12.	40,0	43,5	47,2	43,8	44,1
13.	53,7	51,5	52,2	36,4	33,5

17.függelék. Egy traktoregységre jutó szántó-
terület /ha/.

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	8,1	6,4	6,8	6,9	7,3
2.	8,6	9,4	6,8	8,2	8,0
3.	8,7	8,1	6,5	6,5	6,7
4.	9,2	9,2	6,9	7,2	6,9
5.	11,6	13,0	12,8	13,0	11,9
6.	12,1	10,3	11,0	9,9	10,2
7.	13,5	13,0	12,3	10,8	10,6
8.	8,7	8,2	8,3	9,5	9,0
9.	10,3	9,3	9,4	11,1	12,4
10.	10,3	9,7	9,4	9,8	10,4
11.	8,6	8,1	7,4	7,3	7,9
12.	12,4	11,0	10,0	10,7	10,0
13.	7,9	8,0	7,3	10,4	8,9

18.függelék. 1000 ha termőterületre jutó traktor/db/.

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	13,9	12,2	13,5	14,6	14,4
2.	14,8	16,8	12,4	15,5	15,4
3.	14,9	14,2	12,4	13,4	13,8
4.	17,4	18,8	14,8	15,3	15,1
5.	20,0	22,7	22,3	23,0	20,0
6.	17,1	17,7	20,4	19,5	20,5
7.	21,1	21,6	20,9	19,7	20,5
8.	13,7	14,1	14,6	16,7	16,0
9.	17,4	15,7	16,5	21,0	22,9
10.	17,3	17,1	17,0	18,1	20,9
11.	15,7	15,4	14,5	14,6	16,0
12.	21,5	19,7	18,1	19,8	18,8
13.	14,8	15,4	15,1	21,6	19,4

19. függelék. 1000 ha termőterületre jutó traktor-egység

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	105,5	90,0	98,6	68,6	70,4
2.	131,2	179,4	190,3	165,9	159,0
3.	162,9	150,3	185,7	233,2	186,6
4.	183,4	218,6	201,6	213,6	199,2
5.	130,4	110,7	104,2	124,8	123,1
6.	147,8	133,0	102,3	167,0	138,9
7.	179,6	195,8	205,4	171,3	146,2
8.	107,8	110,6	82,4	83,7	79,4
9.	133,7	109,8	78,0	91,5	79,8
10.	129,4	221,1	177,9	186,1	163,3
11.	143,9	161,8	147,4	153,5	124,1
12.	123,7	175,0	164,7	143,7	141,1
13.	152,3	168,0	99,7	124,8	117,4

20. függelék. Egy arató-cséplőgépre jutó gabona vetésterület /ha/.

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	329,6	406,8	351,9	414,7	356,9
2.	400,3	460,1	576,4	462,6	537,8
3.	438,8	541,5	565,1	570,3	542,3
4.	220,4	393,4	518,0	454,3	436,5
5.	599,6	578,6	518,3	556,9	593,2
6.	495,9	479,1	427,5	420,2	416,0
7.	314,9	375,2	349,2	514,3	486,2
8.	385,7	423,3	462,7	463,0	417,3
9.	350,8	487,5	400,7	354,7	433,8
10.	383,9	456,4	454,5	501,2	401,5
11.	354,7	427,0	416,0	539,6	532,5
12.	374,2	423,9	446,9	507,5	513,0
13.	330,3	347,7	301,9	330,3	332,2

21.függelék. Egy traktoregységre jutó traktor-
munka /normálhektár/.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	97	5,6	195	10,7	151	8,3	143	8,1	-	-
2.	83	3,1	184	6,5	131	4,7	123	4,4	90	3,6
3.	534	5,8	767	8,3	572	6,2	766	8,3	173	1,9
4.	84	3,1	335	12,0	114	4,1	205	7,4	58	2,1
5.	1213	15,2	1286	16,0	1319	16,7	1111	14,2	783	10,0
6.	118	8,3	144	10,1	127	9,1	144	10,4	135	9,8
7.	519	7,6	651	9,5	544	8,0	543	8,0	295	4,3
8.	90	6,5	133	9,7	76	5,6	67	5,1	91	6,9
9.	95	8,3	91	7,9	81	7,0	84	7,4	10	0,9
10.	163	3,4	480	9,8	334	6,9	522	10,9	436	8,9
11.	451	6,8	765	11,4	604	9,2	548	8,4	459	7,0
12.	351	4,8	390	5,2	453	6,1	397	5,3	414	5,6
13.	215	7,4	116	4,1	302	10,7	243	8,6	81	3,5

22.függelék. A szervezetrágyázott szántó terület
részesezése az összes szántó területből

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	335	661	618	470	-
2.	301	406	409	626	590
3.	395	751	393	362	306
4.	455	322	348	327	513
5.	308	291	250	300	406
6.	363	280	332	338	350
7.	437	337	266	335	358
8.	478	610	476	540	554
9.	534	488	494	392	230
10.	501	378	337	369	278
11.	408	283	296	322	271
12.	408	410	362	332	332
13.	441	343	347	348	366

22/a. függelék. Egy hektár trágyázott területre felhasznált szerves trágya q-ban.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	1437	51,1	591	21,3	1174	42,3	900	33,1	1180	44,2
2.	2410	65,6	2926	76,7	2913	77,1	3054	81,1	2718	71,9
3.	7686	65,5	8893	75,8	8316	71,4	8235	70,5	9262	78,8
4.	2129	63,8	2964	88,4	2186	65,7	2544	76,3	1518	45,4
5.	7200	74,0	7880	80,6	8588	88,9	7631	79,6	9600	100,0
6.	657	40,0	955	58,1	747	45,9	1027	63,7	1299	80,5
7.	4602	57,0	5772	71,3	4960	61,9	4604	57,5	4002	49,5
8.	434	21,3	914	45,3	1128	56,1	825	42,4	929	47,4
9.	760	62,1	940	76,0	422	34,3	1128	93,1	464	38,1
10.	1907	36,0	4168	77,4	3272	61,1	4524	84,6	3629	67,3
11.	5455	59,1	4828	51,9	4724	51,1	5827	63,0	5548	60,5
12.	6205	73,3	5580	64,8	6072	70,8	6156	71,4	6664	77,6
13.	1616	44,6	1262	35,3	1510	42,7	1910	54,2	1926	63,3

23. függelék. A műtrágyázott terület részesedése az összes mezőgazdasági területből.

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	1,2	1,5	1,3	2,1	1,8
2.	1,4	1,4	1,9	3,1	2,1
3.	1,1	1,0	1,0	1,5	1,6
4.	0,5	0,9	0,7	0,9	0,7
5.	2,2	1,9	1,6	2,2	1,5
6.	1,5	1,1	0,9	1,6	0,9
7.	1,3	1,1	1,2	1,7	1,5
8.	1,9	1,5	1,5	1,4	1,1
9.	1,1	0,8	1,2	0,7	2,5
10.	1,5	0,9	1,4	1,3	1,2
11.	1,5	1,9	2,1	2,3	1,9
12.	1,4	1,5	1,6	2,0	1,7
13.	0,6	0,8	0,8	1,2	1,6

24.függelék. Egy hektár trágyázott területre felhasznált műtrágya hatóanyagban /q/.

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	1,2	1,5	1,3	2,1	1,8
2.	1,3	1,4	1,9	3,1	1,9
3.	1,1	1,0	1,0	1,5	1,6
4.	0,5	0,9	0,6	0,9	0,8
5.	2,2	2,4	1,8	1,2	1,3
6.	1,5	1,2	1,0	1,7	1,0
7.	1,3	1,1	1,2	1,7	1,5
8.	1,9	1,5	1,5	1,4	1,1
9.	1,1	0,8	1,2	0,7	2,5
10.	1,5	0,9	1,4	1,3	1,2
11.	1,5	1,9	2,1	2,3	1,9
12.	1,4	1,6	1,7	2,0	1,8
13.	0,6	0,8	0,8	1,2	1,6

25. függelék. Egy hektár műtrágyázott szántóra felhasznált műtrágyamennyiség hatóanyagban /q/.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	1263	72,7	591	32,5	1174	64,5	900	51,0	1180	68,7
2.	2115	78,0	2572	91,0	2740	97,9	2786	100,0	2257	90,0
3.	7462	80,6	8512	91,9	8097	88,1	7893	85,7	9127	98,2
4.	2129	79,0	2732	97,6	1974	71,1	2324	83,6	1314	47,1
5.	6932	86,9	7487	93,3	7210	91,5	7418	95,1	7818	100,0
6.	657	46,2	896	62,7	567	40,8	981	71,2	1080	78,3
7.	4526	66,4	5772	84,4	4928	72,7	4549	67,3	4002	58,6
8.	434	31,4	914	66,7	1128	82,4	825	62,5	899	68,0
9.	760	66,6	940	81,5	422	36,7	1128	100,0	464	40,9
10.	1907	39,7	4168	85,3	3272	67,3	4524	93,3	3629	74,2
11.	5394	81,5	4828	72,1	4714	72,0	5741	87,8	5334	81,8
12.	6088	82,7	5499	73,8	6007	81,0	6156	82,4	6105	81,9
13.	1616	55,6	1262	44,1	1510	53,3	1910	67,7	1863	79,8

26. függelék. A műtrágyázott szántóterület részesedése az összes szántóterületből.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	174	16,2	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	260	28,2	252	26,5	173	18,3	268	28,4	461	37,3
3.	224	9,1	382	15,5	219	8,9	342	14,0	135	5,5
4.	-	-	232	42,0	212	38,8	220	40,2	204	37,3
5.	245	16,0	198	12,9	1111	73,2	-	-	278	18,3
6.	-	-	52	25,2	167	81,5	46	22,4	205	100,0
7.	76	6,2	-	-	32	2,6	55	4,4	-	-
8.	-	-	-	-	-	-	-	-	30	4,8
9.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	52	2,0	-	-	10	0,4	86	3,2	206	7,8
12.	117	10,6	140	12,2	65	5,7	-	-	559	49,8
13.	-	-	-	-	-	-	-	-	63	9,0

27. függelék. A műtrágyázott rét+legelő területének részesedése az összes rét + legelő területből.

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	1,1	-	-	-	-
2.	2,0	1,9	2,4	3,2	2,8
3.	1,4	1,0	1,3	1,1	1,1
4.	-	0,9	1,2	1,0	0,4
5.	1,5	2,8	0,5	-	2,1
6.	-	1,0	0,6	0,7	0,7
7.	0,9	-	2,9	0,7	-
8.	-	-	-	-	1,0
9.	-	-	-	-	-
10.	-	-	-	-	-
11.	0,6	-	1,5	1,5	1,1
12.	0,8	1,0	0,8	-	1,1
13.	-	-	-	-	0,9

28. függelék. Egy hektar műtrágyázott rét + legelő területre felhasznált műtrágya mennyisége hatóanyagban /q/.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	192	6,8	44	1,6	-	-	17	0,6	52	1,9
2.	-	-	416	10,9	908	24,0	575	15,3	855	22,6
3.	306	2,6	587	5,0	848	7,3	1034	8,9	861	7,3
4.	173	5,2	510	15,2	581	17,5	632	19,0	601	18,0
5.	23	0,2	1136	11,6	2614	27,1	2536	26,5	1888	19,7
6.	-	-	166	10,1	194	11,9	236	14,6	328	20,3
7.	234	2,9	505	6,2	1072	13,4	876	10,9	892	11,0
8.	-	-	38	1,9	56	2,8	78	4,0	34	1,7
9.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	13	0,2	68	1,3	178	3,3	157	2,9	110	2,0
11.	61	0,7	314	3,4	1239	13,4	749	8,1	551	6,0
12.	21	0,2	262	3,0	306	3,6	291	3,4	464	5,4
13.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

29. függelék. Az öntözött terület részesedése a mezőgazdasági területből.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	19	9,9	44	100,0	-	-	17	100,0	52	100,0
2.	-	-	242	58,2	719	79,2	389	67,7	602	70,4
3.	82	26,8	252	42,9	626	73,8	692	66,9	671	77,9
4.	173	100,0	278	54,5	369	63,5	347	54,9	316	52,6
5.	-	-	904	79,6	2195	84,0	1946	76,7	1470	77,9
6.	-	-	166	100,0	148	76,3	180	76,3	265	80,8
7.	234	100,0	505	100,0	1065	99,3	876	100,0	892	100,0
8.	-	-	38	100,0	56	100,0	78	100,0	34	100,0
9.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	13	100,0	68	100,0	178	100,0	157	100,0	110	100,0
11.	61	100,0	314	100,0	976	78,8	657	87,7	365	66,2
12.	21	100,0	262	100,0	289	94,4	271	93,1	458	98,7
13.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

30. függelék. Az öntözött szántó részesedése az összes öntözött területből.

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	1,1	2,4	-	1,0	3,0
2.	-	8,6	25,7	14,0	24,0
3.	0,9	2,7	6,8	7,5	7,2
4.	6,4	9,9	13,3	12,5	11,3
5.	-	11,3	27,9	24,9	18,8
6.	-	11,6	10,6	13,1	19,2
7.	3,4	7,4	15,7	13,0	13,1
8.	-	2,8	4,1	5,9	2,6
9.	-	-	-	-	-
10.	0,3	1,4	3,7	3,2	2,2
11.	0,9	4,7	14,9	10,0	5,6
12.	0,3	3,5	3,9	3,6	6,1
13.	-	-	-	-	-

31. függelék. Az öntözött szántó százalékos részesedése az összes szántóból.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	-	-	209	86,4	298	41,4	136	35,0	180	29,9
3.	-	-	95	37,7	237	37,9	426	61,6	533	79,4
4.	-	-	-	-	39	10,6	56	16,1	40	12,7
5.	-	-	427	47,2	596	27,2	481	24,7	494	33,6
6.	-	-	68	41,0	115	77,7	68	37,8	62	23,4
7.	-	-	139	27,5	383	36,0	209	23,9	170	19,1
8.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	-	-	-	-	116	65,2	72	45,9	63	57,3
11.	8	13,1	176	56,1	364	37,3	449	68,3	248	67,9
12.	-	-	108	41,2	151	52,2	93	34,3	53	11,6
13.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

32. függelék. Az öntözött szálastakarmány részese-
dése az öntözött szántóból.

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	-	-	-	-	-
2.	-	36,5	46,9	18,8	34,6
3.	-	3,9	9,3	17,1	72,3
4.	-	-	6,2	7,1	7,6
5.	-	23,7	28,8	26,2	20,5
6.	-	23,2	48,7	29,1	22,0
7.	-	53,5	25,1	13,2	12,3
8.	-	-	-	-	-
9.	-	-	-	-	-
10.	-	-	10,9	7,5	6,2
11.	0,5	16,9	31,3	37,7	14,3
12.	-	8,7	10,1	5,9	3,8
13.	-	-	-	-	-

33. függelék. Az öntözött szálastakarmány részesedése
az összes szálastakarmány területéből.

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	16,1	-	-	-	-
2.	-	18,3	18,3	19,3	20,1
3.	9,1	13,6	9,1	14,9	7,8
4.	-	42,0	38,8	52,1	52,1
5.	1,5	12,5	14,4	24,4	20,6
6.	-	-	22,4	27,3	30,7
7.	-	-	0,6	-	-
8.	-	-	-	-	-
9.	-	-	-	-	-
10.	-	-	-	-	-
11.	-	-	9,8	3,4	6,9
12.	-	-	1,5	1,8	0,5
13.	-	-	-	-	-

34. függelék. Az öntözött rét + legelő részesedése az összes rét + legelő területből

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	1737	60,4	1817	62,5	1821	62,7	1764	61,4	1718	60,3
2.	2712	70,6	2826	71,2	2800	71,2	2786	71,1	2507	63,9
3.	9255	76,1	9260	76,0	9190	76,1	9215	76,1	9292	76,1
4.	2696	77,9	2799	80,5	2777	80,5	2779	80,4	2791	80,5
5.	7973	78,8	8025	78,6	7879	78,0	7803	77,8	7818	77,9
6.	1422	84,5	1430	84,5	1391	83,0	1378	82,9	1379	82,9
7.	6816	81,3	6842	81,3	6777	81,3	6763	81,2	6831	81,3
8.	1380	65,0	1370	64,1	1369	64,2	1320	63,6	1322	63,6
9.	1141	88,8	1154	88,5	1149	88,5	1128	88,3	1134	88,6
10.	4801	87,8	4884	88,0	4862	88,0	4850	87,9	4891	87,9
11.	6610	69,0	6693	69,2	6545	68,1	6541	68,1	6521	68,2
12.	7361	85,0	7455	84,6	7418	84,5	7475	85,8	7450	84,7
13.	2908	78,0	2863	77,9	2831	77,8	2821	77,7	2335	64,1

35. függelék. A szántóföld aránya az összes területből.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	35	0,9	35	0,8	35	0,9	35	0,9	35	0,9
3.	4	0,03	3	0,02	2	0,02	5	0,04	5	0,04
4.	7	0,2	1	0,03	1	0,03	7	0,2	7	0,2
5.	223	2,2	220	2,2	258	2,6	258	2,6	258	2,6
6.	6	0,4	6	0,4	30	1,8	30	1,8	30	1,8
7.	17	0,2	16	0,2	7	0,1	7	0,1	9	0,1
8.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	-	-	1	0,02	1	0,02	1	0,02	1	0,02
11.	29	0,3	29	0,3	27	0,3	27	0,3	25	0,3
12.	1	0,01	6	0,07	15	0,2	11	0,1	11	0,1
13.	-	-	1	0,03	1	0,03	1	0,03	1	0,03

36. függelék. A gyümölcsös aránya az összes területből.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	1076	37,4	958	33,0	951	32,7	951	33,0	951	33,4
2.	923	24,0	952	24,0	944	24,0	944	24,1	1236	31,5
3.	2467	20,3	2469	20,3	2450	20,3	2450	20,2	2450	20,1
4.	635	18,3	552	15,9	547	15,9	547	15,8	547	15,0
5.	1528	15,1	1530	15,0	1518	15,0	1518	15,1	1518	15,1
6.	212	12,6	206	12,2	205	12,2	205	12,3	205	12,3
7.	1230	14,7	1234	14,7	1231	14,8	1236	14,8	1234	14,7
8.	642	31,2	646	30,2	643	30,2	628	30,2	627	30,2
9.	83	6,5	82	6,3	82	6,3	82	6,4	82	6,4
10.	490	9,0	497	9,0	493	9,0	496	9,0	497	8,9
11.	2577	26,9	2574	26,6	2674	27,8	2674	27,8	2631	27,8
12.	1099	12,7	1150	13,1	1143	13,0	1128	12,9	1123	12,8
13.	712	19,1	709	19,3	703	19,3	703	19,3	703	19,3

37. függelék. Rét + legelőterületek aránya az összes területből.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	33	1,1	94	3,2	93	3,2	93	3,2	93	3,3
2.	132	3,4	117	2,9	116	2,9	116	3,0	115	2,9
3.	352	2,9	351	2,9	348	2,9	349	2,9	349	2,9
4.	107	3,1	106	3,0	105	3,0	105	3,0	105	3,0
5.	227	2,2	235	2,3	240	2,4	240	2,4	240	2,4
6.	33	2,0	40	2,4	40	2,4	40	2,4	40	2,4
7.	169	2,0	173	2,1	175	2,1	177	2,1	178	2,1
8.	57	2,7	75	3,5	75	3,5	87	4,2	87	4,2
9.	17	1,3	17	1,3	17	1,3	17	1,3	17	1,3
10.	115	2,1	113	2,0	111	2,0	116	2,1	116	2,1
11.	192	2,0	194	2,0	193	2,0	193	2,0	220	2,3
12.	87	1,0	92	1,0	93	1,1	94	1,1	99	1,1
13.	60	1,6	59	1,6	58	1,6	58	1,6	58	1,6

38. függelék. A művelés alól kivett terület / fanet /
részesedése az összes területből.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	633	41,4	525	33,9	664	40,5	549	34,1	572	35,3
2.	1100	45,7	1165	45,3	1249	45,6	1304	47,4	1272	52,3
3.	4120	46,3	3872	42,5	3964	44,1	3922	42,9	3984	42,9
4.	1099	47,3	985	39,3	1189	44,1	956	35,6	1222	45,5
5.	3329	44,0	2876	37,7	2697	34,2	3334	42,8	3387	43,3
6.	545	38,3	577	40,3	494	35,5	513	37,7	525	38,2
7.	2549	43,7	2849	43,4	3299	49,2	2471	37,4	3225	50,4
8.	421	40,4	405	37,0	621	50,7	500	30,5	467	27,1
9.	389	36,4	437	39,2	240	20,9	346	30,8	345	30,3
10.	1622	45,9	2195	45,4	2077	42,9	2176	45,0	2329	47,6
11.	2658	50,9	3410	53,0	3968	61,2	3728	59,0	3151	49,1
12.	2503	44,0	3220	43,8	2856	38,6	3037	41,2	3213	43,5
13.	1344	62,0	1370	53,0	795	28,6	778	27,6	1055	37,9

39. függelék. A buza aránya az összes vetésterületből.

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	13,2	18,4	23,5	28,2	23,7
2.	15,8	19,1	31,6	36,7	38,2
3.	13,6	21,2	27,8	26,6	26,8
4.	12,9	17,6	26,0	25,4	27,4
5.	21,5	34,2	31,9	37,4	33,5
6.	14,4	23,5	29,8	29,2	26,6
7.	11,5	19,6	20,4	27,8	31,0
8.	16,0	21,4	28,3	29,4	29,6
9.	20,5	27,3	29,5	37,0	30,3
10.	9,9	17,7	27,3	29,5	29,0
11.	11,1	25,0	25,6	33,2	29,3
12.	6,8	21,5	26,3	31,8	33,4
13.	7,8	17,7	29,2	29,9	31,7

40.függelék.A buza termésátlagának alakulása /q/ha/.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	29	1,9	153	9,4	172	10,5	30	1,9	50	3,0
2.	218	9,0	159	6,2	208	7,6	210	7,6	198	8,1
3.	617	6,9	665	7,3	766	8,5	935	10,2	1073	11,6
4.	200	8,6	242	9,7	165	6,1	90	3,4	172	6,4
5.	869	11,5	1405	18,4	1275	16,2	836	10,7	796	10,2
6.	164	11,5	185	12,9	285	20,5	223	16,4	233	17,0
7.	440	7,5	628	9,6	495	7,4	430	6,5	135	2,1
8.	75	7,4	180	14,2	173	13,0	130	10,0	70	5,4
9.	-	-	66	5,9	124	10,8	97	8,6	115	10,1
10.	353	10,0	525	10,9	618	12,8	396	8,2	470	9,6
11.	87	1,7	316	4,9	312	4,8	92	1,5	92	1,4
12.	275	4,8	715	9,7	699	9,4	649	8,8	477	6,5
13.	15	0,7	202	7,8	276	9,9	230	8,1	223	8,0

41.függelék.A kukorica aránya az összes vetésterületből.

	1970	1971	1972	1973	1974
1.	4,2	33,9	14,6	28,4	8,7
2.	11,5	22,6	13,9	47,6	40,0
3.	14,4	19,8	28,6	27,7	29,3
4.	3,0	16,0	19,3	24,7	30,0
5.	24,0	39,6	33,2	36,0	52,5
6.	4,7	35,4	43,1	36,6	49,4
7.	7,1	20,9	30,9	13,0	40,0
8.	42,2	41,0	33,5	25,5	38,9
9.	-	46,4	33,0	23,0	30,4
10.	3,5	29,9	29,6	38,1	40,0
11.	7,0	26,1	36,3	37,6	30,2
12.	9,0	22,1	27,0	25,9	28,4
13.	55,6	14,9	20,8	36,1	41,9

42.függelék.A kukorica termésátlagának alakulása q/ha.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	-	-	32	2,0	-	-	-	-	-	-
2.	58	2,4	79	3,1	59	2,2	23	0,8	-	-
3.	603	6,8	616	6,8	596	6,6	697	7,6	499	5,3
4.	17	0,7	306	12,2	101	3,7	293	11,1	271	10,1
5.	59	0,8	3	0,04	84	1,1	36	0,5	61	0,8
6.	46	3,2	82	5,7	110	7,9	152	11,2	100	7,3
7.	237	4,0	508	7,7	207	3,1	345	5,2	384	6,0
8.	36	3,5	135	10,7	50	3,8	61	4,7	82	6,3
9.	-	-	-	-	29	2,5	10	0,9	6	0,5
10.	46	1,3	242	5,0	44	0,9	178	3,7	48	1,0
11.	205	3,9	678	10,5	114	1,8	110	1,7	52	0,8
12.	202	3,6	452	6,1	282	3,8	231	3,1	202	2,7
13.	-	-	55	2,1	51	1,8	327	11,6	97	3,5

43.függelék.Az arpa aránya az összes vetésterületből.

	1970 %	1971 %	1972 %	1973 %	1974 %
1.	-	2,0	-	-	-
2.	-	-	-	-	-
3.	5,7	6,1	5,2	6,3	4,8
4.	-	9,3	2,6	5,7	4,3
5.	0,8	-	-	0,5	0,8
6.	-	5,7	-	5,5	5,8
7.	3,5	2,3	1,4	0,3	-
8.	0,7	0,9	-	-	-
9.	-	-	-	-	-
10.	0,7	4,6	-	0,2	0,4
11.	3,9	4,5	0,6	-	-
12.	3,0	5,5	2,6	2,9	2,4
13.	-	-	-	-	3,5

44. függelék. Az őszi árpa aránya az összes vetésterületből.

	1970 %	1971 %	1972 %	1973 %	1974 %
1.	-	-	-	-	-
2.	2,4	3,1	2,2	0,8	-
3.	1,1	0,7	1,4	1,4	0,5
4.	0,7	3,0	1,1	5,5	5,7
5.	-	0,04	1,1	-	-
6.	3,2	-	7,9	5,7	1,5
7.	0,5	5,4	1,7	4,9	6,0
8.	2,8	9,7	3,8	4,7	6,3
9.	-	-	2,5	0,9	0,5
10.	0,7	0,4	0,9	3,5	0,5
11.	-	6,0	1,2	1,7	0,8
12.	0,5	0,6	1,2	0,3	0,3
13.	-	2,1	1,8	11,6	-

45. függelék. A tavaszi árpa aránya az összes vetésterületből.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ő	T	ő	T	ő	T	ő	T	ő	T
1.	-	-	100	-	-	-	-	-	-	-
2.	-	100	-	100	-	100	-	100	-	-
3.	84	16	90	10	78	22	82	18	90	10
4.	-	100	76	24	70	30	51	49	43	57
5.	100	-	-	100	-	100	100	-	100	-
6.	-	100	100	-	-	100	49	51	80	20
7.	87	13	30	70	44	56	7	93	-	100
8.	19	81	9	91	-	100	-	100	-	100
9.	-	-	-	-	-	100	-	100	-	100
10.	50	50	93	7	-	100	5	95	46	54
11.	100	-	42	58	33	67	-	100	-	100
12.	85	15	89	11	48	52	92	8	89	11
13.	-	-	-	100	-	100	-	100	100	-

46. függelék. Az őszi és tavaszi árpa százalékos aránya az összes árpa területen belül.
/ ő=őszi árpa, T=tavaszi árpa/

	1970 q/ha	1971 q/ha	1972 q/ha	1973 q/ha	1974 q/ha
1.	-	27,5	-	-	-
2.	-	-	-	-	-
3.	20,7	20,7	33,0	24,9	31,3
4.	-	20,3	33,8	35,2	38,9
5.	32,5	-	-	44,8	33,3
6.	-	23,6	-	36,7	34,1
7.	16,7	22,1	28,4	31,6	-
8.	17,4	17,4	-	-	-
9.	-	-	-	-	-
10.	17,0	19,8	-	29,7	37,0
11.	12,5	23,6	32,9	-	-
12.	23,1	22,4	27,4	33,0	34,5
13.	-	-	-	-	39,1

47. függelék. Az őszi árpa termésátlagának alakulása.

	1970 q/ha	1971 q/ha	1972 q/ha	1973 q/ha	1974 q/ha
1.	-	-	-	-	-
2.	9,6	29,5	24,7	28,0	-
3.	15,6	24,5	25,5	29,1	24,4
4.	6,3	22,4	14,7	18,1	24,7
5.	-	16,5	27,2	-	-
6.	3,1	-	32,5	26,5	36,3
7.	11,5	14,9	16,0	28,0	23,5
8.	14,9	8,5	23,8	24,8	15,1
9.	-	-	30,4	34,2	20,8
10.	10,1	22,2	20,1	24,8	27,4
11.	-	21,0	23,3	17,5	16,4
12.	10,1	14,1	20,7	13,5	16,3
13.	-	10,4	21,3	23,6	-

48.függelék.A tavaszi árpa termésátlagának alakulása.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	-	-	73	4,5	26	1,6	-	-	36	2,2
2.	23	1,0	12	0,5	24	0,9	-	-	-	-
3.	-	-	20	0,2	82	0,9	45	0,5	13	0,1
4.	17	0,7	-	-	29	1,1	11	0,4	24	0,9
5.	2	0,03	-	-	136	1,7	-	-	-	-
6.	-	-	6	0,4	10	0,7	3	0,2	-	-
7.	40	0,7	16	0,2	51	0,8	51	0,8	17	0,3
8.	9	0,9	15	1,2	17	1,3	23	1,8	15	1,2
9.	12	1,1	2	0,2	43	3,7	10	0,9	8	0,7
10.	14	0,4	6	0,1	14	0,3	65	1,3	7	0,1
11.	15	0,3	118	1,8	44	0,7	-	-	-	-
12.	16	0,3	21	0,3	155	2,1	39	0,5	13	0,2
13.	27	1,2	87	3,4	51	1,8	18	0,6	22	0,8

49.függelék.A zab aránya az összes vetésterületből.

	1970 q/ha	1971 q/ha	1972 q/ha	1973 q/ha	1974 q/ha
1.	-	7,3	12,5	-	11,1
2.	10,6	20,0	6,3	-	-
3.	-	16,7	3,5	9,8	22,5
4.	5,6	-	9,2	16,6	33,6
5.	17,4	-	15,9	-	-
6.	-	17,7	5,1	30,3	-
7.	7,0	20,5	7,9	19,1	21,2
8.	13,2	15,8	17,2	13,2	7,7
9.	6,8	17,4	11,6	14,0	32,1
10.	4,3	10,4	16,4	12,1	26,4
11.	0,7	24,7	2,4	-	-
12.	4,0	24,3	11,1	9,1	24,3
13.	8,0	15,8	18,1	19,8	17,0

50. függelék. A zab termésátlagának alakulása.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	77	5,0	-	-	57	3,4	42	2,6	77	4,8
2.	104	4,3	106	4,1	71	2,6	29	1,0	-	-
3.	282	3,2	158	1,7	-	-	-	-	-	-
4.	133	5,7	70	2,8	17	0,6	52	2,2	104	3,9
5.	-	-	70	0,9	82	1,0	266	3,4	258	3,3
6.	6	0,4	29	2,0	-	-	-	-	-	-
7.	35	0,6	35	0,5	16	0,2	-	-	-	-
8.	-	-	-	-	46	3,5	50	3,8	115	8,9
9.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	-	-	29	0,6	-	-	-	-	-	-
11.	-	-	35	0,5	-	-	-	-	-	-
12.	118	2,0	23	0,3	29	0,4	-	-	-	-
13.	-	-	-	-	-	-	58	2,0	-	-

51. függelék. A takarmányborsó aránya az összes vetésterületből.

	1970	1971	1972	1973	1974
	q/ha	q/ha	q/ha	q/ha	q/ha
1.	7,6	-	15,7	24,5	19,4
2.	1,9	9,7	4,4	9,4	-
3.	1,2	6,4	-	-	-
4.	0,9	1,2	5,2	7,1	9,4
5.	-	14,6	12,0	14,1	15,8
6.	-	15,1	-	-	-
7.	10,4	11,8	1,3	-	-
8.	-	-	9,8	19,3	8,1
9.	-	-	-	-	-
10.	-	5,4	-	-	-
11.	-	6,6	-	-	-
12.	5,0	14,4	13,9	-	-
13.	-	-	0,8	7,1	-

52. függelék. A takarmányborsó termésátlagának alakulása.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	106	6,9	258	15,8	255	15,5	72	4,5	163	10,0
2.	403	16,7	356	13,8	362	13,2	262	9,5	198	8,1
3.	1502	16,9	1459	16,0	1444	16,1	1677	18,3	1585	17,1
4.	367	15,8	618	24,7	312	11,6	452	17,2	571	21,3
5.	930	12,3	1478	19,3	1577	20,0	1138	14,6	857	11,0
6.	216	15,2	302	21,1	405	29,1	378	27,8	333	24,3
7.	752	12,9	1187	18,1	769	11,5	826	12,5	536	8,4
8.	120	11,8	330	26,0	286	21,5	264	20,2	282	21,8
9.	12	1,1	68	6,1	196	17,1	117	10,4	129	11,3
10.	413	11,7	802	16,6	676	14,0	639	13,2	525	10,7
11.	307	5,9	1147	17,8	470	7,2	202	3,2	144	2,2
12.	611	10,7	1211	16,5	1165	15,7	919	12,5	692	9,4
13.	42	1,9	344	13,3	436	15,7	633	22,4	342	12,3

53. függelék. Az összes szemes takarmány együttes aránya a vetésterületből.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	163	10,7	166	10,2	155	9,4	320	19,9	233	14,4
2.	332	13,8	370	14,3	382	13,9	403	14,6	385	15,8
3.	1302	14,6	1303	14,3	1570	17,5	1481	16,2	1875	20,2
4.	301	13,0	247	9,9	407	15,1	490	18,6	301	11,2
5.	1424	18,8	1296	17,9	1099	13,9	1152	14,8	1161	14,9
6.	146	10,3	119	8,3	102	7,3	121	8,9	169	12,3
7.	1078	18,5	894	13,6	963	14,4	933	14,1	867	13,5
8.	93	9,1	92	7,3	58	4,4	102	7,8	127	7,9
9.	62	5,8	85	7,6	73	6,4	68	6,0	126	11,0
10.	298	8,4	356	7,4	387	8,0	470	9,7	514	10,5
11.	880	16,9	487	7,6	759	11,7	861	13,6	1101	17,2
12.	750	13,2	709	9,6	749	10,1	694	9,4	685	9,3
13.	147	6,8	84	3,2	203	7,3	299	10,6	324	11,6

54. függelék. A lucerna aránya az összes vetésterületből.

	1970	1971	1972	1973	1974
	q/ha	q/ha	q/ha	q/ha	q/ha
1.	34,2	41,9	33,2	25,4	27,4
2.	59,7	46,2	25,0	30,5	40,9
3.	25,2	14,9	18,3	25,1	25,4
4.	31,8	34,8	29,9	17,2	42,2
5.	46,2	37,5	29,0	52,4	62,3
6.	51,2	52,5	63,6	58,1	45,2
7.	46,4	19,8	24,9	24,0	27,7
8.	43,1	35,6	55,3	48,6	56,5
9.	29,7	27,3	53,8	49,7	27,2
10.	26,2	32,1	38,2	34,1	30,8
11.	37,0	45,0	26,5	12,8	44,9
12.	38,9	42,2	31,3	36,7	30,0
13.	23,1	68,5	32,2	47,3	50,3

55. függelék. A lucerna termésátlagának alakulása.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	136	8,9	17	1,0	148	9,0	162	10,1	103	6,4
2.	39	1,6	49	1,9	18	0,7	-	-	23	0,9
3.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	20	1,4	-	-	46	3,3	-	-	-	-
7.	293	5,0	80	1,2	165	2,3	137	2,1	-	-
8.	111	10,9	52	4,1	132	9,9	105	8,0	94	7,3
9.	126	11,8	50	4,5	77	6,7	65	5,5	31	2,7
10.	309	8,7	220	4,6	369	7,6	177	3,7	269	5,5
11.	-	-	-	-	21	0,3	103	1,6	14	0,2
12.	270	4,7	226	3,1	454	6,1	457	6,2	409	5,5
13.	119	5,5	327	12,6	378	13,6	270	9,6	277	10,0

56. függelék. A vöröshere aránya az összes vetésterületből.

	1970	1971	1972	1973	1974
	q/ha	q/ha	q/ha	q/ha	q/ha
1.	27,5	56,8	36,7	44,1	47,3
2.	33,2	18,8	17,7	-	46,5
3.	-	-	-	-	-
4.	-	-	-	-	-
5.	-	-	-	-	-
6.	-	-	65,4	-	-
7.	4,7	3,8	21,1	-	-
8.	41,7	38,2	40,3	-	21,5
9.	30,2	58,4	26,1	-	54,1
10.	32,1	33,9	20,2	41,7	31,4
11.	-	-	42,8	28,9	42,9
12.	42,9	36,1	31,1	36,0	32,5
13.	53,3	46,6	28,2	35,2	32,8

57. függelék. A vöröshere termésátlagának alakulása.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	135	8,8	171	10,5	93	5,7	97	6,0	80	5,0
2.	115	4,8	153	5,9	167	6,1	146	5,3	112	4,6
3.	615	6,9	900	9,9	722	8,0	620	6,8	362	3,9
4.	75	3,2	108	4,3	139	5,2	197	7,5	91	3,4
5.	227	3,0	275	3,6	494	6,3	230	3,0	268	3,4
6.	90	6,3	126	8,8	43	3,1	58	4,3	49	3,6
7.	329	5,6	228	3,5	235	3,5	336	5,1	250	3,9
8.	9	0,9	116	9,2	86	6,5	48	3,7	17	1,3
9.	90	8,4	121	10,9	75	6,5	63	5,6	34	3,0
10.	65	1,8	264	5,5	256	5,3	298	6,2	221	4,5
11.	529	10,1	401	6,2	275	4,2	167	2,6	168	2,6
12.	211	3,7	279	3,8	263	3,6	323	4,4	315	4,3
13.	72	3,3	97	3,7	394	14,2	209	7,4	44	1,6

58. függelék. A csalamádé és silókukorica aránya az összes vetésterületből.

	1970	1971	1972	1973	1974
	q/ha	q/ha	q/ha	q/ha	q/ha
1.	141,6	95,7	110,3	74,7	75,1
2.	100,8	107,6	212,2	170,6	309,4
3.	97,1	97,3	110,2	179,2	247,9
4.	144,4	183,2	130,0	96,4	200,3
5.	114,1	227,8	280,0	88,3	245,9
6.	62,4	118,9	196,9	542,8	281,8
7.	40,7	111,4	130,0	67,9	142,5
8.	166,6	82,9	40,0	119,8	180,0
9.	314,5	127,0	13,2	127,2	375,6
10.	132,7	95,7	88,9	130,2	114,1
11.	79,0	105,7	92,3	102,3	187,9
12.	110,4	115,6	202,1	136,3	111,8
13.	196,0	176,2	72,5	92,6	148,9

59. függelék. A csalamádé és a silókukorica termés-
átlagának alakulása.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	-	-	-	-	69	0,8	77	0,8	19	0,2
4.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	-	-	43	0,6	-	-	-	-	-	-
6.	23	1,6	9	0,6	-	-	7	0,5	11	0,8
7.	-	-	-	-	-	-	-	-	46	
8.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	-	-	46	1,0	25	0,5	-	-	-	-
11.	13	0,2	32	0,5	29	0,4	-	-	35	0,5
12.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	-	-	-	-	115	4,1	-	-	-	-

60.függelék.A zabosbukkony vetésaránya az összes vetésterületből

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	434	28,4	354	21,8	396	22,5	579	36,1	416	25,7
2.	486	20,2	572	22,2	636	23,2	722	26,2	520	21,4
3.	2023	22,8	2461	27,0	2557	28,5	2486	27,2	2267	24,4
4.	476	20,5	415	16,6	633	23,5	792	30,1	524	19,5
5.	1816	24,0	1802	23,6	2070	26,3	1839	23,6	2406	30,8
6.	337	23,7	293	20,5	236	17,0	234	17,2	282	20,5
7.	1755	30,1	1272	19,4	1523	22,7	1585	24,0	1383	21,6
8.	213	20,1	260	20,5	276	20,8	255	19,5	268	20,7
9.	288	27,0	256	23,0	225	19,6	193	17,2	191	16,8
10.	707	20,0	894	18,5	1062	21,9	965	20,0	1010	20,7
11.	1505	28,8	1042	16,2	1162	17,9	1190	18,8	1734	27,0
12.	1352	23,8	1240	16,9	1490	20,1	1574	21,4	1409	19,1
13.	485	22,4	547	21,1	1119	40,2	832	29,5	645	23,2

61.függelék.Az összes szálastakarmány együttes arány a vetésterületből

	1970	1971	1972	1973	1974
	ha	ha	ha	ha	ha
1.	-	-	-	-	-
2.	22	9	17	14	12
3.	30	29	28	17	11
4.	17	20	18	17	8
5.	-	-	-	-	-
6.	5	6	5	5	5
7.	2	12	3	2	-
8.	-	-	-	-	-
9.	-	-	-	-	-
10.	30	7	41	6	9
11.	-	2	20	-	-
12.	3	13	3	1	-
13.	16	12	18	18	-

62.függelék.A takarmányrépa vetésterületének alakulása.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	540	35,3	612	37,6	651	39,7	651	40,5	579	35,7
2.	911	37,8	937	36,4	1015	37,0	998	36,3	730	30,0
3.	3555	40,0	3949	43,4	4029	44,9	4180	45,7	2333	25,1
4.	860	37,0	1053	42,0	963	35,7	1261	48,0	1103	41,1
5.	2746	36,3	3280	43,0	3647	46,3	2977	38,2	3263	41,7
6.	558	39,2	601	42,0	646	46,4	617	45,4	620	45,2
7.	2509	43,0	2471	37,7	2295	34,2	2413	36,5	1919	29,9
8.	333	32,6	590	46,6	562	42,3	519	39,8	550	42,5
9.	300	28,1	324	29,1	421	36,6	310	27,6	320	28,1
10.	1150	32,5	1703	35,2	1779	36,7	1610	33,3	1544	31,6
11.	1812	34,7	2191	34,0	1652	25,5	1392	22,0	1878	29,3
12.	1966	34,6	2464	33,5	2658	35,9	2494	33,9	2101	28,5
13.	543	25,1	903	34,9	1573	56,5	1483	52,6	987	35,5

63. függelék.Az összes szántóföldi takarmánynövény /szemes + széles + lédús/ együttes aránya a vetésterületből.

	1970	1971	1972	1973	1974
	ha	ha	ha	ha	ha
1.	1616	1570	1602	1602	1530
2.	1834	1889	1959	1942	1966
3.	6022	6418	6479	6630	4783
4.	1495	1605	1510	1808	1650
5.	4274	4810	5165	4495	4781
6.	770	807	851	822	825
7.	3739	3705	3520	3649	3153
8.	995	1236	1205	1147	1177
9.	383	406	503	392	438
10.	1640	2200	2272	2106	2041
11.	4389	4765	4326	4066	4509
12.	3065	3614	3801	3622	3224
13.	1255	1612	2276	2186	1690

64. függelék. Fő takarmánytermő terület /szemes +
+szálas+lédús+rét+legelő/ alakulása.

	1970	1971	1972	1973	1974
	%	%	%	%	%
1.	33,4	39,0	40,6	40,6	37,8
2.	49,7	49,6	51,8	51,4	37,1
3.	59,0	61,5	62,2	63,0	48,8
4.	57,5	65,6	63,8	69,7	66,8
5.	64,2	68,2	70,6	66,2	68,2
6.	72,5	74,5	75,9	75,1	75,2
7.	67,1	66,7	65,2	66,1	60,9
8.	33,4	47,7	46,6	45,2	46,7
9.	78,3	79,8	83,7	79,1	81,3
10.	70,1	77,4	78,3	76,4	75,6
11.	41,2	46,0	38,2	34,2	41,7
12.	64,1	68,2	69,9	68,9	65,2
13.	43,2	56,0	69,1	67,8	58,4

65. függelék. A szántóföldi takarmánytermő terület
részesedése a fő takarmánytermő területből.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	261	17,1	240	14,7	258	15,1	341	21,2	408	25,2
2.	215	8,9	311	12,1	344	12,6	312	11,3	432	17,7
3.	357	4,0	602	6,6	517	5,8	431	4,7	868	9,3
4.	101	4,3	128	5,1	99	3,6	40	1,5	24	0,9
5.	187	2,5	193	2,5	417	5,3	241	3,1	240	3,1
6.	56	3,9	46	3,2	79	5,7	78	5,7	62	4,5
7.	386	6,6	815	12,4	673	10,0	1010	15,3	709	11,1
8.	64	6,3	124	9,8	172	12,9	188	14,4	179	13,8
9.	340	31,8	255	22,9	426	37,1	360	32,0	388	34,1
10.	466	13,2	590	12,2	828	17,1	880	18,2	868	17,7
11.	301	5,8	439	6,8	625	9,6	887	14,0	795	12,4
12.	532	9,4	1102	15,0	1538	20,8	1553	21,1	1711	23,2
13.	160	7,4	195	7,5	347	12,5	582	20,6	715	25,7

66. függelék. A napraforgó aránya az összes vetésterületből.

	1970	1971	1972	1973	1974
	q/ha	q/ha	q /ha	q/ha	q/ha
1.	7,5	10,9	15,9	16,3	7,4
2.	2,8	9,4	13,1	18,3	12,7
3.	4,7	6,8	5,4	9,7	6,7
4.	2,3	8,2	7,0	6,9	5,0
5.	7,6	21,4	11,6	17,3	10,0
6.	4,5	17,7	15,8	13,7	15,8
7.	4,0	11,1	12,3	8,9	5,2
8.	9,4	13,2	7,9	14,2	8,1
9.	8,0	19,3	14,3	8,8	5,7
10.	1,6	16,0	15,4	14,2	9,0
11.	6,8	11,8	14,6	15,0	12,0
12.	4,7	15,3	15,3	15,1	9,2
13.	0,9	3,0	11,7	12,4	6,1

67. függelék. A napraforgó termésátlagának alakulása.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	4	0,3	5	0,3	17	1,0	17	1,1	60	3,7
2.	89	3,7	33	1,3	-	-	-	-	-	-
3.	249	2,8	170	1,9	99	1,1	87	1,0	-	-
4.	38	1,6	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	373	4,9	487	6,4	499	6,3	567	7,2	480	6,1
6.	145	10,2	70	4,9	105	7,5	104	7,6	108	7,9
7.	95	1,6	9	0,1	25	0,4	32	0,5	50	0,8
8.	70	6,7	87	6,9	86	6,5	96	7,4	93	7,2
9.	41	3,8	58	5,2	58	5,0	18	1,6	10	0,9
10.	116	3,3	119	2,5	126	2,6	137	2,8	128	2,6
11.	138	2,6	61	0,9	67	1,0	14	0,2	12	0,2
12.	266	4,7	118	1,6	104	1,4	95	1,3	97	1,3
13.	58	2,7	102	3,9	37	1,3	-	-	26	1,0

68. függelék. A cukorrépa aránya az összes vetésterületből.

	1970	1971	1972	1973	1974
	q/ha	q/ha	q/ha	q/ha	q/ha
1.	127,9	383,0	207,5	348,5	314,8
2.	44,1	119,4	-	-	-
3.	171,0	174,8	314,8	270,6	-
4.	104,4	-	-	-	-
5.	173,9	341,5	417,4	363,4	335,8
6.	159,5	148,1	306,0	386,0	363,3
7.	204,7	195,5	246,0	243,9	300,9
8.	314,7	299,9	350,2	378,6	317,2
9.	283,2	181,4	261,0	196,6	334,9
10.	146,5	203,5	269,4	358,8	287,4
11.	112,6	335,4	209,8	90,3	415,0
12.	119,6	248,5	265,4	270,7	304,9
13.	278,0	159,9	218,9	-	177,0

69. függelék. A cukorrépa termésátlagának alakulása.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	229	2,6	223	2,5	239	2,7	243	2,7	-	-
4.	41	1,8	71	2,8	120	4,5	118	4,5	60	2,2
5.	111	1,5	151	2,0	161	2,0	229	2,9	-	-
6.	-	-	-	-	37		-	-	-	-
7.	23	0,4	35	0,5	-	-	56	0,8	-	-
8.	58	5,7	64	5,1	-	-	-	-	-	-
9.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	96	2,7	104	2,2	-	-	-	-	-	-
11.	81	1,6	255	4,0	150	2,3	-	-	-	-
12.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

70. függelék. Az olajlen aránya az összes vetésterületből.

	1970	1971	1972	1973	1974
	q/ha	q/ha	q/ha	q/ha	q/ha
1.	-	-	-	-	-
2.	-	-	-	-	-
3.	5,0	5,2	4,0	3,8	-
4.	3,3	2,7	6,3	4,2	3,9
5.	7,1	16,1	10,1	8,4	-
6.	-	-	5,1	-	-
7.	2,1	9,6	-	4,8	-
8.	10,3	10,9	-	-	-
9.	-	-	-	-	-
10.	3,3	4,9	-	-	-
11.	7,6	10,3	4,0	-	-
12.	-	-	-	-	-
13.	-	-	-	-	-

71. függelék. Az olajlen termésátlagának alakulása.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	26	1,7	6	0,4	-	-	-	-	-	-
2.	18	0,7	20	0,8	9	0,3	12	0,4	-	-
3.	41	0,5	46	0,5	70	0,8	40	0,4	17	0,2
4.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	84	1,1	259	3,4	214	2,7	69	0,9	-	-
6.	-	-	37	2,6	7	0,5	-	-	-	-
7.	-	-	-	-	11	0,2	-	-	-	-
8.	-	-	-	-	-	-	18	1,4	-	-
9.	-	-	6	0,5	-	-	-	-	17	1,5
10.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.	-	-	14	0,2	20	0,3	-	-	-	-
13.	9	0,4	-	-	-	-	-	-	-	-

72.függelék.A mák aránya az összes vetésterületből.

	1970	1971	1972	1973	1974
	q/ha	q/ha	q/ha	q/ha	q/ha
1.	1,7	5,2	-	-	-
2.	2,3	2,4	1,2	2,8	-
3.	1,2	3,8	0,7	3,6	4,2
4.	-	-	-	-	-
5.	3,3	2,1	3,0	2,6	-
6.	-	7,3	2,3	-	-
7.	-	-	1,1	-	-
8.	-	-	-	1,2	-
9.	-	6,1	-	-	2,1
10.	-	-	-	-	-
11.	-	-	-	-	-
12.	-	3,0	1,1	-	-
13.	2,3	-	-	-	-

73.függelék.A mák termésátlagának alakulása.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	291	19,0	251	15,4	275	16,8	358	22,3	468	28,9
2.	348	14,4	424	16,5	463	16,9	445	16,2	432	17,7
3.	994	11,2	1185	13,0	1010	11,2	1014	11,1	921	9,9
4.	180	7,7	199	7,9	219	8,1	158	6,0	84	3,1
5.	755	10,0	1090	14,3	1283	16,3	1106	14,2	480	6,1
6.	235	16,5	190	13,3	228	16,4	202	14,9	194	14,1
7.	504	8,6	859	13,1	709	10,6	1098	16,6	759	11,8
8.	192	18,8	275	21,7	258	19,4	302	23,1	272	21,0
9.	381	35,5	354	31,7	484	42,1	436	38,8	473	41,6
10.	678	19,2	813	16,8	954	19,7	1017	21,1	996	20,1
11.	520	10,0	755	11,7	842	13,0	1156	18,3	1173	18,3
12.	801	14,1	1286	17,5	1720	23,2	1706	23,2	1889	25,6
13.	218	10,1	297	11,5	384	13,8	582	20,6	741	26,6

74. függelék. Az összes ipari növény aránya a vetésterületből.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	8	0,5	118	7,2	-	-	-	-	-	-
2.	5	0,2	5	0,2	-	-	-	-	-	-
3.	139	1,6	71	0,8	77	0,9	25	0,3	74	0,8
4.	21	0,9	31	1,2	10	0,4	19	0,7	-	-
5.	60	0,8	3	0,04	2	0,03	42	0,5	54	0,7
6.	29	2,0	27	1,9	15	1,1	3	0,2	-	-
7.	6	0,1	15	0,2	48	0,7	54	0,8	-	-
8.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	22	0,6	10	0,2	3	0,1	3	0,1	-	-
11.	119	2,3	24	0,4	10	0,2	10	0,2	2	0,03
12.	111	2,0	58	0,8	70	0,9	57	0,8	154	2,1
13.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

75. függelék. Az összes zöldségterület együttes aránya a vetésterületből.

	1970	1971	1972	1973	1974
	db.	db.	db.	db.	db.
1.	427	589	551	600	659
2.	950	891	932	928	1022
3.	2379	2294	2416	2656	2548
4.	586	556	673	562	592
5.	3256	4345	4098	4375	5039
6.	763	775	773	814	846
7.	1433	1317	1322	1199	1142
8.	556	510	437	395	475
9.	369	344	401	311	405
10.	794	911	895	940	984
11.	1411	1169	1244	1069	1197
12.	2132	2033	2344	2099	2098
13.	848	923	794	689	568

76.függelék.A számosállat létszám alakulása.

	1970	1971	1972	1973	1974
	db.	db.	db.	db.	db.
1.	15	21	20	22	25
2.	26	24	25	25	27
3.	20	20	21	23	22
4.	18	17	20	17	18
5.	34	45	44	47	54
6.	47	47	48	51	53
7.	18	16	17	15	14
8.	27	25	22	20	24
9.	30	20	33	20	20
10.	15	17	17	18	18
11.	15	13	13	12	13
12.	25	24	27	24	24
13.	23	26	22	20	19

77.függelék. 100 ha szántó + rét + legelő területre jutó számosállat.

	1970	1971	1972	1973	1974
	db.	db.	db.	db.	db.
1.	26	38	34	37	43
2.	52	47	48	48	52
3.	40	36	37	40	53
4.	39	35	45	31	36
5.	76	90	79	97	105
6.	99	96	91	99	103
7.	38	36	38	33	36
8.	56	41	36	34	40
9.	96	85	80	79	92
10.	48	41	39	45	48
11.	32	25	29	26	27
12.	70	56	62	58	65
13.	68	57	35	32	34

78. függelék. 100 ha fő takarmánytermő területre jutó számosallat.

	1970	1971	1972	1973	1974
	db.	db.	db.	db.	db.
1.	321	474	484	563	638
2.	820	833	837	846	961
3.	1490	1559	1738	2106	2215
4.	436	407	516	439	478
5.	1884	2026	2031	2072	2610
6.	446	460	498	546	570
7.	1007	1040	1096	1094	1090
8.	420	399	329	368	396
9.	506	225	362	323	271
10.	562	572	615	683	620
11.	949	877	915	862	872
12.	1567	1236	1331	1328	1281
13.	568	656	585	604	418

79. függelék. A szarvasmarha állomány alakulása.

	1970	1971	1972	1973	1974
	%	%	%	%	%
1.	60	64	70	75	77
2.	69	75	72	73	75
3.	50	54	58	63	70
4.	60	59	61	62	65
5.	46	37	40	38	41
6.	47	47	51	54	54
7.	56	63	66	73	76
8.	60	63	60	74	67
9.	66	52	72	83	54
10.	57	50	55	58	50
11.	54	60	59	65	58
12.	59	49	45	51	49
13.	54	57	59	70	59

80.függelék.A szarvasmarhák aránya az összes szamosállatból.

	1970	1971	1972	1973	1974
	db.	db.	db.	db.	db.
1.	257	379	387	450	510
2.	656	666	670	677	769
3.	1192	1247	1390	1685	1772
4.	349	326	413	351	382
5.	1507	1621	1625	1658	2088
6.	357	368	398	437	456
7.	806	832	877	875	872
8.	336	310	263	294	317
9.	245	180	290	258	217
10.	450	458	492	546	496
11.	759	702	732	690	698
12.	1254	989	1065	1062	1025
13.	454	525	468	483	334

81.függelék.A szarvasmarha szamosállat létszám alakulása.

	1970	1971	1972	1973	1974
	db.	db.	db.	db.	db.
1.	11	17	17	21	24
2.	23	22	22	23	26
3.	13	13	15	18	19
4.	13	12	16	13	14
5.	20	21	22	22	28
6.	27	28	31	34	36
7.	13	13	14	14	14
8.	21	20	16	19	20
9.	25	18	29	27	22
10.	11	11	11	13	12
11.	10	9	10	9	10
12.	19	14	16	15	15
13.	16	18	17	17	14

82. függelék. 100 ha szántó + rét + legelő területre jutó szarvasmarhák száma.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	db.	%	db.	%	db.	%	db.	%	db.	%
1.	99	31	119	25	139	29	200	36	241	38
2.	237	99	222	27	259	31	268	32	336	35
3.	538	36	642	41	693	40	891	42	898	41
4.	152	35	140	34	133	26	208	47	206	43
5.	643	34	648	32	644	32	704	34	790	30
6.	155	35	175	38	174	35	195	36	214	38
7.	450	45	411	40	386	35	447	41	325	30
8.	101	24	121	30	121	37	121	33	165	42
9.	100	33	91	20	111	27	113	33	113	22
10.	132	23	132	23	201	33	183	27	170	27
11.	396	41	351	40	347	38	325	38	295	34
12.	388	25	414	33	453	34	460	35	465	36
13.	208	37	200	30	211	21	100	30	110	10

83. függelék. A tehenek aránya a szarvasmarha állományon belül.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	db.	%	db.	%	db.	%	db.	%	db.	%
1.	29	9	16	3	28	6	72	13	123	19
2.	136	17	142	17	90	11	134	16	203	21
3.	296	20	226	14	274	16	327	16	419	19
4.	76	17	109	27	81	18	26	6	71	15
5.	234	12	264	13	378	19	367	18	533	20
6.	64	14	41	9	37	7	41	8	29	5
7.	170	17	57	5	131	12	85	8	197	18
8.	91	22	99	25	52	16	62	17	52	13
9.	62	20	44	20	111	31	50	15	21	8
10.	153	27	125	22	152	25	254	37	178	29
11.	122	13	89	10	126	14	99	11	99	11
12.	491	31	329	27	154	12	386	29	275	21
13.	229	40	-	-	52	9	77	13	202	48

84. függelék. A hizómarha aránya a szarvasmarha állományon belül.

	1970	1971	1972	1973	1974
	db.	db.	db.	db.	db.
1.	-	-	-	-	-
2.	9	0,2	-	-	-
3.	45	43	42	33	20
4.	25	19	19	-	-
5.	94	188	168	194	209
6.	139	144	142	136	164
7.	16	9	9	1	-
8.	44	45	36	10	36
9.	70	104	68	31	107
10.	16	29	32	28	43
11.	14	7	6	-	-
12.	28	50	62	48	50
13.	21	29	19	-	-

85. függelék. loo na szántó + rét + legelő területre jutó sertések száma.

	1970	1971	1972	1973	1974
	db.	db.	db.	db.	db.
1.	-	-	-	-	-
2.	310	6	-	-	-
3.	5332	5015	4840	3829	2352
4.	849	642	647	-	-
5.	8936	17960	15749	18117	19544
6.	2278	2361	2274	2149	2590
7.	1268	712	715	68	-
8.	908	909	730	186	698
9.	856	1285	843	371	1298
10.	846	1563	1730	1503	2305
11.	1246	668	525	-	-
12.	2373	4263	5302	4156	4359
13.	771	1028	682	-	-

86. függelék. A sertésállomány alakulása.

	1970	1971	1972	1973	1974
	db.	db.	db.	db.	db.
1.	-	-	-	-	-
2.	35	1	-	-	-
3.	608	572	552	437	268
4.	97	73	74	-	-
5.	1019	2047	1795	2065	2228
6.	260	269	259	245	295
7.	145	81	82	8	-
8.	104	104	83	21	80
9.	98	146	96	42	148
10.	96	178	197	171	263
11.	142	76	60	-	-
12.	271	486	604	474	497
13.	88	117	78	-	-

87. függelék. A sertés számosállat létszám alakulása.

	1970	1971	1972	1973	1974
	%	%	%	%	%
1.	-	-	-	-	-
2.	4	0,1	-	-	-
3.	26	25	23	16	11
4.	17	13	11	-	-
5.	31	47	44	47	44
6.	34	35	34	30	35
7.	10	6	6	1	-
8.	19	20	19	5	17
9.	27	42	24	14	37
10.	12	20	22	18	27
11.	10	7	5	-	-
12.	13	24	26	23	24
13.	10	13	10	-	-

88. függelék. A sertésállomány aránya az összes szamosállatból.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	db.	%	db.	%	db.	%	db.	%	db.	%
1.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	39	13	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	444	8	401	8	423	9	281	7	230	10
4.	128	15	69	11	42	6	-	-	-	-
5.	1171	13	1714	10	1503	10	1631	9	1709	9
6.	162	7	215	9	233	10	239	11	280	11
7.	143	11	109	15	76	11	65	96	-	-
8.	123	14	98	11	88	12	146	78	87	12
9.	124	14	117	9	88	10	82	22	129	10
10.	151	18	209	13	268	15	223	15	245	11
11.	192	15	132	20	83	16	-	-	-	-
12.	213	9	592	14	512	10	375	9	341	8
13.	93	12	97	9	-	-	-	-	-	-

89. függelék. Az anyakocák /előhasi is/ aránya a sertésállományon belül.

	1970		1971		1972		1973		1974	
	db.	%	db	%	db.	%	db.	%	db.	%
1.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	269	87	6	100	-	-	-	-	-	-
3.	2127	40	2080	41	1936	40	1224	32	741	32
4.	232	27	84	13	10	2	-	-	-	-
5.	1664	19	7284	41	6898	44	8420	46	7524	38
6.	1241	54	1385	59	1213	53	1460	68	1397	54
7.	581	46	293	41	269	38	-	-	-	-
8.	278	31	295	32	248	34	-	-	298	43
9.	602	70	538	42	246	29	62	17	429	33
10.	632	75	895	57	924	53	716	48	1642	71
11.	697	56	315	47	437	83	-	-	-	-
12.	979	41	1958	46	3119	59	2137	51	2391	55
13.	361	47	839	82	656	96	-	-	-	-

90. függelék. A hizók aránya a sertésállományon belül.

	1970	1971	1972	1973	1974
	db.	db.	db.	db.	db.
1.	45	44	29	25	25
2.	82	65	44	41	43
3.	265	188	174	150	135
4.	62	56	55	54	48
5.	180	151	114	101	91
6.	40	33	25	22	23
7.	105	89	69	52	30
8.	58	58	60	45	43
9.	32	23	19	13	12
10.	198	178	144	147	123
11.	130	86	85	68	41
12.	248	221	171	159	121
13.	74	55	36	20	18

91.függelék. A loállomány alakulása.

	1970	1971	1972	1973	1974
	db.	db.	db.	db.	db.
1.	36	35	23	20	20
2.	66	52	35	33	34
3.	212	150	139	120	108
4.	50	45	44	43	38
5.	144	121	91	81	73
6.	32	26	20	18	18
7.	84	71	55	42	24
8.	46	46	48	36	34
9.	26	18	15	10	10
10.	158	142	115	118	98
11.	104	69	68	54	33
12.	198	177	137	127	97
13.	59	44	29	16	14

92. függelék. A ló számosállat létszám alakulása.

	1970	1971	1972	1973	1974
	db.	db.	db.	db.	db.
1.	2	2	1	1	1
2.	2	2	1	1	1
3.	2	2	1	1	1
4.	2	2	2	2	1
5.	2	2	1	1	1
6.	2	2	2	1	1
7.	1	1	1	1	0,3
8.	3	3	3	2	2
9.	3	2	2	1	1
10.	4	3	3	3	2
11.	1	1	1	1	0,4
12.	3	3	2	2	1
13.	2	2	1	1	1

93. függelék. 100 ha szántó+rét+legelő területre jutó lovak száma.

	1970	1971	1972	1973	1974
	%	%	%	%	%
1.	8	6	4	3	3
2.	7	6	4	4	3
3.	9	7	6	5	4
4.	9	8	7	8	6
5.	4	3	2	2	1
6.	4	3	3	2	2
7.	6	5	4	4	2
8.	8	9	11	9	7
9.	7	5	4	3	2
10.	20	16	13	13	10
11.	7	6	5	5	3
12.	9	9	6	6	5
13.	7	5	4	2	2

94. függelék. A lovak aránya az összes számos-állatból.

	1970	1971	1972	1973	1974
	db.	db.	db.	db.	db.
1.	1871	2455	1981	1824	1803
2.	2703	2406	3185	3058	3061
3.	5136	4547	4688	5804	5605
4.	1263	1574	1984	2348	2412
5.	8208	7788	8228	7998	9100
6.	1592	1568	1342	1591	1083
7.	5578	4669	4310	3835	3451
8.	986	577	609	603	619
9.	-	-	-	-	424
10.	1264	1866	1275	1472	1779
11.	5685	4504	5375	4551	6529
12.	5725	5339	7537	6101	6710
13.	3460	3316	3074	2660	3088

95. függelék. A juhállomány alakulása.

	1970	1971	1972	1973	1974
	%	%	%	%	%
1.	32	30	26	22	20
2.	20	19	24	23	22
3.	15	14	13	16	15
4.	14	20	21	30	29
5.	19	13	14	13	14
6.	15	15	12	14	9
7.	28	26	24	22	22
8.	13	8	10	12	9
9.	-	-	-	-	7
10.	11	14	10	11	13
11.	29	27	31	30	39
12.	19	18	23	20	22
13.	29	25	27	28	39

96. függelék. A juhok aránya az összes számos-
állatból.

	1970	1971	1972	1973	1974
	db,	db.	db.	db.	db.
1.	67	88	71	67	68
2.	74	64	85	82	82
3.	44	39	40	50	48
4.	38	47	60	71	79
5.	86	82	88	86	97
6.	97	96	84	101	68
7.	69	58	54	48	43
8.	48	29	30	31	32
9.	-	-	-	-	35
10.	24	35	24	28	33
11.	62	49	58	49	71
12.	68	62	88	71	78
13.	96	93	87	75	102

97. függelék. 100 ha szántó+rét+legelő területre
jutó juhok száma.